Rudolf Steiner Hayatıma Giriyor

(1940)

Friedrich Rittelmayer DS Osmond

Kessinger Yayınevi'nin

Nadir Mistik Yeniden Basımlar

BU VE DİĞER KONULARDA BİNLERCE NADİR KİTAP:

Masonluk * Akaşik Kayıtlar * Simya * Alternatif Tıp * Antik Medeniyetler * Antroposofi * Astroloji * Astronomi * Aura * İncil Çalışmaları * Kabala * Kart Falı * Çakralar * Durugörü * Karşılaştırmalı Dinler * Kehanet * Druidler * Doğu Düşüncesi * Mısırbilim * Ezoterizm * Essenler * Eterik * ESP * Gnostisizm * Büyük Beyaz Kardeşlik * Hermetikler * Kabala * Karma * Tapınak Şövalyeleri * Kundalini * Büyü * Meditasyon * Medyumluk * Hipnotizma * Metafizik * Mithraizm * Gizem Okulları * Mistisizm * Mitoloji * Numeroloji * Okültizm * El Falı * Panteizm * Parapsikoloji * Felsefe * Refah * Psikokinez * Psikoloji * Piramitler * Kabala * Reenkarnasyon * Gülhaçlılar * Kutsal Geometri * Gizli Ritüeller * Gizli Topluluklar * Spiritizm * Sembolizm * Tarot * Telepati Teozofi * Transandantalizm * Upanişadlar * Vedanta * Bilgelik * Yoga * Ve Çok Daha Fazlası!

ÜCRETSİZ KATALOĞUMUZU İNDİRİN VE KİTAPLARIMIZI ŞURADA ARAYIN.-

www.kessinger.net

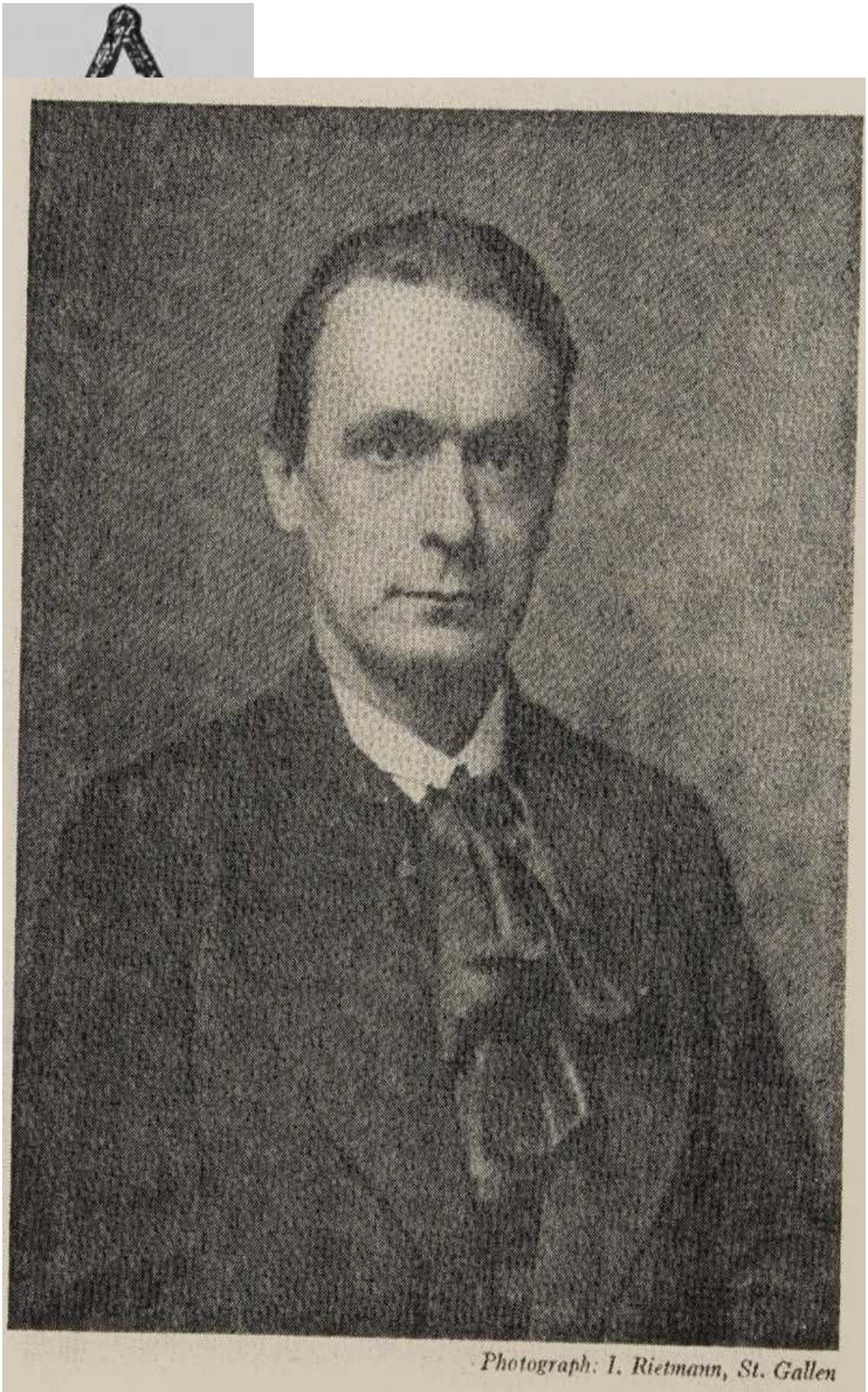

Photograph: I. Rietmann, St. Gallen

Rudolf Steinfr 1861—1925

RUDOLF STEINER HAYATIMA GİRİYOR

DR. FRIEDRICH RITTELMEYER

Almancadan DS OSMOND tarafından çevrilmiştir.

LONDRA

HIRİSTİYAN TOPLULUK KİTAPÇISI

1001, FINCHLEY YOLU, NW11

19+0

BÜYÜK BRİTANYA'DA EBENEZER BAYLIS AND SON, LTD., THE TRINITY PRESS, WORCESTER VE LONDRA TARAFINDAN ÜRETİLMİŞ VE BASILMIŞTIR.

ÇEVİRMEN NOTU

Rudolf Steiner, 27 Şubat 1861'de Aşağı Avusturya'daki Kraljevic'te doğdu; babası orada istasyon şefiydi. 1890'ların başlarında, çeşitli değerli felsefi çalışmalarıyla adını duyurmuşken, Weimar'daki "Goethe Arşivi"ne atandı. Weimar'da Goethe'nin tüm bilimsel eserlerini düzenledi ve farklı ciltlerdeki metinlere yazdığı girişler ve yorumlar, edebiyat ve felsefe dünyasında büyük beğeni ve hayranlık kazandı. Ancak Goethe'nin bilim hakkındaki fikirlerini derinleştirip geliştirerek, Rudolf Steiner, sonunda Antroposofi adını verdiği bağımsız bir gizli bilgi bilimsel sistemi yaratmayı başardı. Sonraki yıllarında sadece Orta Avrupa'da değil, İngiltere'de de Antroposofi ile tanındı. 1921 ve 1924 yılları arasında bu ülkeyi birkaç kez ziyaret etti, Oxford ve Londra'da halka açık konferanslar verdi ve Ilkley, Fenmaenmawr ve Torquay'deki Yaz Okullarında dersler verdi. Kitaplarının neredeyse tamamı ve

konferanslarının büyük bir kısmı İngilizceye çevrildi. Ancak gelişiminin bu sonraki döneminde onu dinleyen kitle çok farklıydı. Weimar döneminde arkadaşı ve hayranı olanların çok azı onu Antroposofi yolunda takip etti. Bu son derece yetenekli bilim insanı ve filozof yanlış yolda mıydı? Yoksa ilerlemesi, daha az yetenekli zihinler tarafından takip edilemeyecek kadar hızlı ve sıra dışı mıydı? Bu soruların cevabı bu kitabın sayfalarında bulunabilir. Yazar Dr. Friedrich Rittelmeyer, Rudolf Steiner ile yıllar boyunca yaşadığı deneyimlerini kişisel bir anlatı biçiminde aktarıyor; on yıl süren endişesini, yeni düşünce akımını eleştirel bir şekilde incelemesini ve dikkatli bir şekilde değerlendirmesini ve nihayetinde Rudolf Steiner'ın ruhunun eşsiz büyüklüğüne olan inancını dile getiriyor.

Rudolf Steiner'ın çalışmalarının değerini araştırmak ve kanıtlamak için Dr. Friedrich Rittelmeyr'den daha uygun biri olamazdı. Tam nitelikli bir ilahiyatçı ve zeki bir psikolog olarak, eleştirel araştırmanın tüm yöntemlerine sahipti. Modern Hristiyan düşüncesinin en ilerici ve cesur liderlerinden biri olarak tanınan ve arkadaşı Christian Geyer ile birlikte "Almanya'nın en iyi vaizi" olarak evrensel olarak kabul edilen Rittelmeyr, çağının tüm yeni ruhani hareketlerine açık ama aynı zamanda eleştirel bir gözle bakıyordu. Çeşitli görevleri onu her sınıftan ve milletten seçkin insanlarla temasa geçirdi ve insan doğası hakkında yanılmaz bir yargı geliştirdi. Bununla birlikte, kader müdahale etmeseydi ve hayatının en önemli deneyimlerine yol açacak ve nihayetinde onu Rudolf Steiner'ın çalışmalarının en doğru ve yetenekli yorumcularından biri yapacak olan karşılaşmayı sağlamasaydı, diğerleri gibi o da Rudolf Steiner'ı tanıyamayabilirdi.

Çevirmen adına, metnin hazırlanmasında verdiği paha biçilmez yardımlarından dolayı Dr. A. Heidenreich'e en içten teşekkürlerimizi sunuyoruz.

DSO

İÇİNDEKİLER

SAYFA

İKİNCİ BASKIYA ÖNSÖZ

Rudolf Steiner'ın kişiliğine dair bu olağanüstü eserin ilk baskısı 1929'da yayımlandığında, birileri bunun İngiltere'de pek satılma şansının olmayacağını, çünkü İngiliz bakış açısıyla "bir yabancı tarafından bir yabancı hakkında" yazıldığını söylemişti. O zamandan beri durum önemli ölçüde değişti. Rudolf Steiner'ın adı, çalışmaları ve öğretimiyle ilgili faaliyetleri bu ülkede oldukça yaygın olarak bilinir hale geldi. Friedrich Rittelmeyer de, çok daha küçük bir ölçüde olsa da, başlıca eserlerinin çevirileri sayesinde İngiltere'nin dini literatüründe yer edindi.

Sadece birkaç küçük değişiklik yapılan bu İkinci Baskı, beklentilerin aksine Birinci Baskıdan daha geniş bir okuyucu kitlesi bulacaktır. Steiner şüphesiz ki, etkisi ve önemi zaman geçtikçe artan az sayıdaki insandan biridir. Mevcut uygarlığımız giderek daha fazla parçalanırken, giderek artan sayıda insanın onun eserlerinde daha iyi bir geleceğin güçlü tohumlarını bulması çok muhtemeldir. O zaman, onu yakından tanıyan ve başkasının olağanüstü konumunu değerlendirebilecek kadar büyük biri tarafından çizilmiş bir kişilik portresine sahip olmak isteyeceklerdir. Bu nedenle, bu cildin İkinci Baskısı fazlasıyla haklı görünmektedir.

Ocak, 1940. A. HEIDENREICH.

RUDOLF STEINER HAYATIMA GİRİYOR

Bu kitap, "Rudolf Steiner nasıl bir kişilikti?" sorusuyla ilgilenen ve yabancılardan ve muhaliflerden ziyade bir görgü tanığını dinlemeyi tercih edenlere ulaşacaktır. Modern Protestan teolojisine bağlı bir adamın Rudolf Steiner'a nasıl ulaştığı ve onunla bağlantılı olarak neler yaşadığı

anlatılacaktır. Anlatımın bazı sınırlamaları vardır: özel ve kişisel meseleler kamuoyuna açık değildir, ancak çoğu zaman en güçlü inancı getiren de tam olarak bu deneyimlerdir; gizemli ve manevi şeyler her zaman yayınlanamaz, ancak en derin deneyimlere yol açmış olabilirler. Bununla birlikte, bu sınırlamalar dahilinde, muhaliflerin -ne yazık ki- Katolikliğin saflarıyla sınırlı olmayan- bu tür anlatıları kötüye kullanma eğiliminden yılmadan, mümkün olduğunu düşündüğüm şeyi söylemeyi öneriyorum. Aslında, önde gelen bir dergide Rudolf Steiner'e şahsiyet olarak yapılan son derece acımasız bir saldırı, bu kitabın yazılmasına son ivmeyi kazandırdı.

Rudolf Steiner ile yaptığım görüşmelerin yazılı kayıtlarını tutmadım. Her görüşmeye sonrasında her şeyi yazma amacıyla gitmenin doğallıktan uzak bir şey olduğunu düşündüm. Bunun, doğrudan iletişimin ve nihai yakınlığın özgürlüğünü ve canlılığını tehlikeye atacağını hissettim. Bu nedenle, Dr. Steiner'ın sözlerini, tırnak içinde ayrılmış olsa da, tam olarak söylendiği gibi tekrarlamıyorum. Onları hafızamda yaşadıkları gibi aktarıyorum ve özleri ve anlamlarından sorumluyum, ancak kelime kelime doğruluğundan değil.

Baştan sona, Rudolf Steiner ile yaptığım konuşmalarda kendimi izole bir kişilik olarak görmedim. Kendi kendime şöyle dedim: Çok az insan böyle bir insanla yakın temas kurma fırsatına sahip olabilir. Ancak bu az sayıdaki insanın, hem sordukları ve araştırdıkları konularda, hem de onlara bahşedilen cevaplar ve bilgilerde tüm insanlığa karşı bir sorumluluğu vardır. Rudolf Steiner'ın da benim tutumumu anladığı ve onayladığı anlaşılıyordu ve bana çok şey anlattı. Bunu kendi malım olarak görmemem gerektiğini, doğru zamanda insanlığa geri vermem gerektiğini biliyordu.

O zaman gelmiş olabilir. Bugün gazeteleri ve dergileri okuyanlar, insanlığın her yerde yalnızca Antroposofinin yardımcı olabileceği ikilemlere düştüğünü görünce dehşete düşmeden edemiyorlar. Neredeyse her gün bunun yeni örnekleri ortaya çıkıyor. Ancak insanlık, mevcut yardımdan habersizdir veya bilmek istemez. Bunun büyük ölçüde nedeni, Antroposofinin kurucusuna

karşı yayılan zehirli iftira bulutudur; bu bulutun amacı onu sadece görünmez kılmak değil, aynı zamanda alay konusu haline getirmektir. Parlak bilimsel keşiflere rağmen, her alanda artan kıtlık ve diğer yardım kaynaklarının yetersizlikleri, sonunda insanları Antroposofiye getirmelidir.

Bu kitabın amacı, insanlığın iyiliği için bu niyetin daha yakın bir gelecekte gerçekleşmesini sağlamaktır. Antroposofinin somut kanıtlarını sunmaktan söz edilemez; bu tamamen farklı bir şekilde yapılmalıdır; sadece Kurucusu için bir söz söylemek yeterlidir. Ve bu, günümüzde, eski eşkıyalık yöntemine başvurmanın giderek yaygınlaştığına dair artan işaretler varken, daha da gerekli görünebilir: Bir adamı öldürün ve sonra gidip onu yağmalayın! İnsanlar Rudolf Steiner'ı manevi olarak öldürmek için ellerinden gelenin en iyisini yaptılar. Ve şimdi de onun manevi hazinelerini çalmayı ve bunları kendi mallarıymış gibi sergilemeyi uygun görüyorlar.

Eğer bu kitap, olmak istediği şey olacaksa—yani bir adamın günümüz Hristiyanlığından Rudolf Steiner'e nasıl geldiğinin öyküsü olacaksa—

RUDOLF STEINER HAYATIMA GİRİYOR ii ve onun aracılığıyla Antroposofiye ve Hristiyan Topluluğuna*—bütünün bir parçası oldukları sürece, önemli bir içeriğe sahip olmayan ikincil özellikler ve konuşmalar eklemek bile caizdir. Rudolf Steiner'e giden yollar çok çeşitlidir. Ve bu kitapla bağlantılı olarak, hayatın oldukça farklı alanlarından insanların—doktorlar, eğitimciler, sanatçılar, politikacılar—Rudolf Steiner'e nasıl ulaştıklarını da anlatacakları umudu vardır. Çünkü hikaye bu anlamda genişletilip tamamlanana kadar, onun gerçek ve eksiksiz bir resmi ortaya çıkamaz.

•Antroposofiye dayalı yeni dini hareket. Hareketin Almanya'nın tüm büyük şehirlerinde ve İsviçre, Hollanda, Çekoslovakya, Norveç ve İngiltere'nin çeşitli şehirlerinde cemaatleri bulunmaktadır.

İnsan hayatında, bir çanın ince tınısını fark ettiği anlar vardır. Kaderin yeni bir saati doğmaktadır. Sanki daha yüksek ruhların bakışları ona yöneltilmiştir. Şimdi atacağı adım, hem kendisi hem de başkaları için çok şey belirleyecektir.

Bu anlardan biri, 1910 yılının sonlarında, Almanya'nın kuzeyindeki büyük bir kasabadan günümüzün dini arayışları üzerine halka açık bir konferans vermem için bir talep aldığımda yaşandı. Dinî canlanmaya yönelik mevcut eğilimle derinden ilgileniyordum ve şimdi, genel bir değerlendirme yapmam gerektiğinde, belirli bir sempati eksikliğinin beni her zaman zamanların belirli bir olgusunu, yani "Teozofi"yi* görmezden gelmeye ittiğini fark ettim. Eğer konferansı üstlenirsem, bu düşünce akımının temel ilkelerine de girmem görevimdi. O zamana kadar bu konuda çok az şey biliyordum. Belirgin bir düşmanlık yolumda duruyordu. Bana göre, temelsiz ifadeler yığını, evrenin manevi arka planına meraklı ve düşüncesiz bir şekilde yapılan bir müdahale, yorucu ve ruhsuz, Doğu düşüncesi ve Hristiyanlığın gerçek bir karışımı, tüm ciddi manevi taleplerden yoksun, tüm gerçek dini duygulara tahammül edilemez, cüretkâr, soğuk, sansasyon avcılığı gibi görünüyordu.

Ama sonuçta, bu insanların gözünde değerli olanı görmek doğru olandı. Yaptıkları fedakarlıklar saygıya değerdi ve hayattan açıkça tatmin bulmuşlardı. Çağdaşlarının dini yaşamına en azından biraz dikkat gösterilmesi gerektiğini düşünen herkes, bir gün bu alana daha derinlemesine bakmalıdır.

Bu yüzden o sırada bulunduğum Nürnberg'deki farklı teosofi kurumlarının temsilcilerine yazdım.

• Kitabın sonunda çevirmenin notu*

RUDOLF STEINER HAYATIMA GİRİYOR 13 Protestan bir papaz olarak çalışan biri, hareketleri hakkında bilgi almak ve yayınlarını ödünç almak için onları ziyaret edip edemeyeceğimi sordu. Kısa bir süre sonra, gelecekteki arkadaşım Michael Bauer çalışma odamda oturuyordu. Bana bıraktığı izlenim beklenmedik ve oldukça sıra dışıydı. Birdenbire karşımda nadir bir maneviyat sahibi, hayattaki en yüksek idealleri arayan bir adam gördüm. Yukarı Frankonya'da basit bir köylü ailesinden gelen, mesleği "sadece bir ortaokul öğretmeni" olan Michael Bauer, hakikat arayışında modern manevi düşüncenin her alanını araştırmıştı. Daha önceki yıllarında Ernst Haeckel okulunda özgür bir düşünür olarak, özellikle fizik ve kimya olmak üzere doğa bilimlerine yönelmişti. Daha yüksek bir öz gelişim için ısrarcı bir dürtü onu Swabialı okültist Kerning'in yazılarıyla tanıştırmış ve "egzersizlerini" uygulamaya kararlılıkla kendini adamıştı. Michael Bauer, Alman felsefesinin birçok alanını gezmiş, her zaman nihai ilkelerin izini sürmüştü. Temel bilgisine sahip olduğu Hegel, en sevdiği filozof olmuştu. Sadece Fransızca ve İngilizce değil, Latince, Yunanca ve hatta Sanskritçe gibi yabancı dilleri de öğrenmeye çalışmış, böylece orijinal kaynaklardan beslenebilmişti. O zamanlar kırk yaşının sonuna gelmişti. Uzun, ince, koyu sakallı ve uzun, çarpıcı derecede manevi yüzlü bu figür, Avrupa şehirlerinde dolaşan bir Hintli "Üstat" sanılabilirdi. Michael Bauer'in bahçesindeki çiçekler arasında dolaşmasını bile hayatlarında olağanüstü bir olay olarak gören insanlardan bahsedenleri duydum. Ama en çok etkileyen gözleriydi. Burada hiçbir Hintli unsur izi yoktu; İsa'nın ışığı o gözlerden dünyaya yayılıyordu. Rudolf Steiner'in kendisi hariç, insan gözlerinin derinliklerinde böyle altın bir ışık hiç görmemiştim. Ondan yayılan bilgelik dolu bir nezaket, tüm çevresini dolduruyordu. O, en olgunlaşmamış olanı bile olsa her insana değer vermeye her zaman hazırdı ve hiçbir erkeğin, en yaşlı olanı bile olsa, kendisini ezmesine asla izin vermezdi.

14 RUDOLF STEINER HAYATIMA GİRİYOR en büyük. Rudolf Steiner için bile tavrı hayranlık uyandıran bir özgürlüktü. Bir çocuğun saygı duyma

kapasitesi, ağır kader darbeleri ve acımasız aşırı baskıyla mezarın eşiğine getirilmiş bir adamın olgunluk yıllarında azalmadan yaşamaya devam etmişti. Ancak, daha önce bir yetişkinde hiç görmediğim türden bu saf saygı gücü, onun durumunda, sağlam bir özgüven ve benlik duygusuyla birleşmişti. Bir insanda saygı ve özgürlüğün bu birleşimi, onunla her konuştuğunuzda hissedilebilen bir asalet atmosferi yaratıyordu. Teosofi hakkında soru sormaya başladığım sırada, özellikle nazik bir İlahi Takdir tam da bu adamı yoluma çıkarmıştı. Eğer o orada olmasaydı, kaderim muhtemelen benim kuşağımdan yüzlerce kişinin kaderi olurdu. Rudolf Steiner'ın "ondan bir şeyler öğrenmek" için onun konferansını dinlemeye gidebilirdim. “Bir fikir oluşturmak” için kitaplarından birini veya diğerini eleştirel bir gözle okumalıydım. Ama yoluma çıkan kişinin kim olduğunu anlamadan, zamanımın en büyük insanının yanından geçip gitmeliydim.

Elbette, başka şeyler de bu kader anına hazırlıktı. Kısa bir süre önce Güney Almanya'daki Freunde der Christlichen Welt (Hristiyan Dünyası Dostları) Kongresi'nde bir konferans vermiştim. Bu, modern bilimsel araştırmaların sonuçlarını tamamen kabul eden ve geleceğin dini yaşamında özgürlük ve hakikat için mücadele eden bir topluluktu. Kendimi o dönemdeki teoloji dünyasındaki diğer herhangi bir topluluktan daha çok onlara manevi olarak yakın hissediyordum. Ancak konferansım için seçtiğim başlık—Modern Teolojinin Eksikliği Nedir?—kendi konumumun ne olduğunu gösteriyordu. Bu, büyük bir teolog topluluğuna verdiğim tek konferanstı. Nitekim, bir daha da konferans vermem istenmedi. Konferanstan sonraki tartışmada, daha sonra Berlin Üniversitesi'nde Felsefe Profesörü olan Ernst Troeltsch ayağa kalkıp konuştu. Konferans hakkındaki yorumları tamamen düşmanca değildi, ancak şöyle dedi: "Yine kendi kabuğunun dışına çıkmaya çalışan birini dinliyoruz; ve bu, insanın asla yapamayacağı bir şeydir." Bu beni kızdırdı ve son konuşmamda şöyle karşılık verdim: "Sen de onlardan birisin."

 Genç teologları ebedi görelilik doktrininizle felç edenlerden biri sizsiniz; ve insan kendi kabuğunun dışına çıkamaz dediğinizde, size cevabım şudur ki, çıkmalıdır. Ben şahsen bu yönde çabalıyorum ve başaracağım!" Troeltsch ve diğerleri de ona katılarak sabırlı bir gülümseme sergilediler. Ancak daha sonra, iyi ruhların dileğimi duyduğunu ve o andan itibaren adımlarımı, insanın gerçekten "kendi kabuğunun dışına çıkmayı" öğrendiği bir yola yönlendirdiğini hissettim.

Burada bir ayrıntıdan daha bahsetmek istiyorum çünkü bu da önemsiz değildi. Yıllardır kendi kendime şöyle diyordum: Kaderden tek bir şey istiyorsam, o da çağımın en büyük ruhani fenomenini kaçırmamak. En azından Goethe'nin çağdaşı olan ama onu tanımayan Büyük Frederick'in kaderini paylaşmak istemezdim. Bir insanda bu istekler ortaya çıktığında ne anlama gelir? Gelecek olanın önsezileri midir? Dünyevi hayata bırakıldığımızda meleğimizin fısıldadığı bir emrin silik hatıraları mıdır? Ama tam da bu duygum iyi niyetli arkadaşlarım tarafından yanlış yorumlandı. "Neden hep başkasını işaret ediyorsun? Ya sen kendin!" Çağdaşlarımız arasında öne çıkan birçok insan için bu "birisi" olma arzusu, Rudolf Steiner'a yaklaşmalarını bile engelleyen bir engeldi. Nihai hakikat arayışı - bunu tüm vurgumla söylüyorum- onlarda yoktu. Ayrıca, evrende doğru yerini bulursa asla kaybolmayan kendinden emin bir benlik duygusundan da yoksundular. Ve onlar, hırs ateşinden arınmış bir şekilde, tüm iyi ve aktif insanların gönüllü yardımının, aralarında en çok çalışan kişiye ait olduğunu bilen sorumluluk bilincinden yoksundular.

Karşımda Michael Bauer oturuyordu. Üstünlük taslayan bir gülümsemeyle, "Yani reenkarnasyona inanıyor musunuz?" diye sorarak sohbete başlamaya çalıştım. Ama bu tonu bir daha asla tekrarlamamam gerektiğini hemen anladım. O açık, manevi yüzün üzerinden bir gölge geçti. Kötü niyetli değil, ama açıkça savunmacı bir tonda cevap geldi: "Ben

Başka türlü yapamazdı.” Ve sonra, bu ve sonraki konuşmalarda, bana en derin çabalarının her zaman Mesih'e yöneldiğini anlatmaya başladı. Modern bilim ve araştırma dünyasında sağlam, tarafsız bir pozisyonu korurken, Mesih'i Tanrı'nın gerçek Oğlu olarak saygıyla içinde taşıyabilmesini “Teozofiye” borçluydu. Ona verdiği her şey elinden alınsa bile, bu yüce idrak asla kaybolamazdı. Sözlerinin doğruluğunun en iyi kanıtı, bizzat kendisiydi. Burada, Friedrich von Bodelschwingh veya Christoph Blumhardt gibi, birlikte oturup konuştuğum insanlardan bile farklı bir Mesihlik vardı. Bu tür insanlarda Mesih, kalbin derinliklerinde ve daha yüksek bir dünyanın gerçekliğinin hissedilmesinde yaşıyordu. Bu adamda ise Mesih, saf bir ruhun ışığında, özgür bir Ego'nun kutsal mekanında yaşıyordu. Ve bu daha yüce bir şeydi. Özellikle Blumhardt, Protestan inancının muhteşem bir ürünüydü; her türlü hayranlığa layık bir insandı. Michael Bauer, beklenmedik bir şekilde gelecek bir Hristiyanlığın habercisiydi. Mesihlik, dünyaya karşı tam ve eksiksiz bir uyanıklığın, her şeye nüfuz eden bir ruh berraklığının ve en yüksek Ego özgürlüğünün doruk noktasıydı; o zamanlar bunu sezmiştim.

Daha sonra, Berlin'deki bir toplantı sırasında bana şu sözler yöneltildi: "Bizim İsa'mız var! Rudolf Steiner'a ne gerek var?" Buna cevabım, aramızda Rudolf Steiner olmasaydı İsa'yı bulamayacaklarını itiraf etmek zorunda kalacak bazı kişilerin olmaması durumunda şaşıracağım oldu. Ve toplantıdaki dört beş kişi de aynı anlamda içtenlikle konuştu.

Michael Bauer bana ruhsal şifa alanındaki çabalarından da bahsetti. Bazı başarılı vakalardan sonra, insanların ona çok bağımlı hale gelme eğiliminde olmaları ve yeni kötülüğün ona ilkinden daha kötü görünmesi nedeniyle bu çalışma yöntemini terk etmişti. Bu deneyimler, son derece saf ve alçakgönüllü bir atmosferde anlatıldı ve insan zaaflarından bahsettiğinde gözleri gerçek, insani bir sempati ışığıyla parlıyordu. Ayrıca bana şunları da anlattı:

RUDOLF STEINER HAYATIMA GİRİYOR 17 ölülerle olan deneyimleri. Bu deneyimlerini anlatırken hakim olan sağlıklı atmosfer ve sakin, zihinsel uyanıklık, bu alanı yeni bir ışıkta görmemi sağladı ve sadece inkâr etme tavrını benimseyemedim. Ama her şeyden önemlisi, Rudolf Steiner'ı ilk kez onun aracılığıyla tanımam önemliydi. Bana, gece bir tren yolculuğu sırasında Dr. Steiner'a Kerning'in "egzersizleri" ile ilgili deneyimlerinden nasıl bahsettiğini, kendisini hemen üstün bir bilginin varlığında nasıl bulduğunu ve Dr. Steiner'ın tavsiyesi sonucunda istenmeyen yollardan nasıl hızla kurtulduğunu ve sağlam ve sağlıklı bir ruhsal gelişim yoluna nasıl yönlendirildiğini anlattı. Ve böylece bugün hala insanlığın büyük çoğunluğuna yabancı olan dünyalardan bahsettik. Aradan geçen süre, elbette, bu dünyaların gerçekten de insanlığın hayatına girdiğine dair çok daha net kanıtlar getirdi. O anda söylenenlere karşı herhangi bir "tavır" takınmama veya daha önce edindiğim bilgilere dayanarak bir "yargı" oluşturmama kesinlikle gerek yoktu. Sadece bana birçok şeyin söylenmesine izin verdim.

*****

Birdenbire evimde, Catherine Tingley'nin Amerikan örgütü tarafından yayınlanan kitaplar da dahil olmak üzere, bir yığın "teosofik" literatür birikti. Bunlar, aynı zamanda Nürnberg'de yaşayan ve çalışan Teosofi'nin bu kolunun temsilcisi tarafından gönderilmişti. Ancak şöyle bir göz attıktan sonra, hiç tereddüt etmeden onları bir kenara bıraktım. Eğer böyle bir çocukça yaklaşımı ciddiye alabilseydim, Hegel ve Fichte tarafından alaya alınmış hissederdim. Dünyaya dair bilgi, ortaçağ kaplarında özenle sunuluyor ve insanlar keyifli duygular içinde yüzüyordu. Annie Besant ve meslektaşları hakkında da hiçbir tereddütüm yoktu. Onların sunduğu ruh, eski gelenek ve öznel duygusallığın bir karışımıydı. Bu yazılardan her türlü sağlıksız unsur, özlem ve mutluluk açlığı bir bulut gibi yükseliyordu.

Beni ilgilendiren tek kişi Rudolf Steiner'dı.

2

Ama—kesinlikle başka bir gezegenden gelmiş olmalı! Bir insan nasıl olur da ardı ardına, sürekli yeni ve şaşırtıcı şeyler söyleyebilir ve sıradan bir kayıtçı edasıyla böylesine hayret verici açıklamalar yapabilir? O zamanlar Rudolf Steiner'ın, ruhani bir araştırmacı olarak ortaya çıkmadan önce, tarihsel ve temel değere sahip felsefi eserleriyle adını duyurmuş olduğunu bilmiyordum; bilimsel araştırmanın çeşitli dallarında da son derece yetkin olduğunu da hiç tahmin etmiyordum. Sadece şunu hissettim: İşte ciddiye alınması gereken bir adam. Söylediklerinin kalitesi öyleydi ki, artık Hegel ve Fichte'yi düşünmekten utanmıyordum.

En başından beri özel derslere, yani "Döngüler" olarak adlandırılan kurslara erişimim vardı. Bu yüzden esas olarak içimdeki teoloğun meydan okumak zorunda hissettiği noktalar üzerinde çalışmaya koyuldum. Rudolf Steiner'ın İncil açıklamasını imkansız bulduğum pasajların notlarıyla birçok kağıdı doldurdum. Bu "ruhsal araştırmalar" konusunda tamamen şaşkındım ve kesin olarak "İşte geri kalanının tamamına şüphe düşüren bariz bir hata!" diyebileceğim bir nokta bulmaya çalıştım. Ama herhangi bir teolog bu tür bir hata buldu mu? En azından ben bulamadım. Elbette, birçok şey benim için anlaşılmazdı ve son derece olasılık dışı görünüyordu. Birçok şeyin bende uyandırdığı yabancılaşma duygusu -endişeyle karışık- daha büyük olamazdı. Ama bu izlenime kapılmadığımda ve tarafsız düşünmeye devam ettiğimde, yeni olasılıklar ortaya çıktı. Her halükarda, konuşmacının dinleyicileri ve stenografi raporunun kusurları dikkate alınmalıdır. Ama sonuçta, bu sadece sıradan bir adil oyun meselesiydi. Bu yüzden genellikle kendi kendime şöyle diyerek bitiriyordum: "Eh, haklı olabilir!" Ve birkaç şaşırtıcı derecede belirsiz pasajın yanında, insanı daha temkinli ve alçakgönüllü kılan, bilgiye olan isteğini artıran inanılmaz bir aydınlanma zenginliği vardı. Bir ilahiyatçı olarak, beni her şeyden çok ilgilendiren şey,

İncil'in açıklanma biçimindeki eşi benzeri görülmemiş güven ve tamamen yeni bir ruhtu.

RUDOLF STEINER HAYATIMA GİRİYOR 19 tek bir alternatif var: Ya bu adamın biz teologların İncil hakkında ne düşündüğümüzden haberi yok, ya da verebileceği tamamen yeni bir şey var.— Daha sonra sık sık cebimde İncil pasajlarının tartışmalı yorumlarının bir listesiyle Rudolf Steiner'e gittim, ama onunla konuşurken diğer şeyler çok daha önemli görünüyordu. Liste cebimde kaldı, sorabildiğim ve deneyimleyebildiğim şeylerle karşılaştırıldığında önemsizdi. Zaman zaman kısa bir soruyla kendimi, İncil'in bu yorumlarının önemli arka planları olduğuna ikna ettim. Rudolf Steiner'ın ruhu bana şöyle demişti: “Sana konuşmaya çalışan her şeyi bir düşün! Bir kez olsun bu dünyaya iyi niyetle girmeye çalış! Bütünü daha iyi anladığında, şu anda ağır gelen birçok şey açıklığa kavuşacak. Ve eğer kavuşmazsa—Bu gerçekten bu kadar önemli mi? Yeni manevi öğretiler, eski, köklü inançlara bir hakaret olmaktan başka bir şey olabilir mi? Anlaşılmaz pasajların seni etkilemesine izin verip, bütünü hakkındaki yargını bunlara dayandırmak adil mi? Bütün hakkındaki anlayışın, onun kendi yaşamı ve varlığı tarafından belirlenmesi gerekmez mi?”

O zamanlar Rudolf Steiner'ın Gizli Bilimlerin Ana Hatları adlı kitabı masamın üzerindeydi. Hâlâ orada olduğunu görebiliyorum. Beni rahatsız ediyordu, çünkü onu bir türlü okuyamıyordum. Uzun süre okuduğumda midem bulanıyordu. Bu bilgi yığını sindirilmemiş yiyecek gibi ağır geliyordu ve midem bulanmasın diye bir seferde iki veya üç sayfadan fazla okumadan dikkatlice okumak zorundaydım. Bu yüzden kitabın gerçekte ne içerdiğini anlamam bir yıl sürdü. O zamanlar bu tür yazıları nasıl özümsemek gerektiğini anlamamıştım. Bugün biliyorum ki, bu tür eserlerin gerçekte ne olduklarını aktarabilmeleri için insanların tamamen yeni bir şekilde okuyabilmeleri gerekiyor. Bence bu, eski kuşağa mensup neredeyse herkesin Rudolf Steiner'a yaklaşmasını engelleyen en büyük engellerden

biri. Farklı yazı türlerinde gerekenden çok daha açık fikirlilikle, özgürce okuyabilmek gerekir; aksi takdirde bir yandan aceleci kabulden, diğer yandan da aşırı hızlı reddetmeden kaçınılabilir. İnsanların olayları kendi hallerine bırakmaları gerekir.

Onlar, büyük bir iç huzurla, köklü geleneklerin sarsılmaya başladığı gerçeğinden korkmadan beklerler. Bu tür kitapları içsel bir aktiviteyle okumak, okuduklarını sürekli olarak hayata, okuduklarını da hayata göre sınamak gerekir; böylece hayattaki sağlam duruşumuz yeni ifadelerin seline karşı güçlenir. Dahası, sürekli ve oldukça uzun aralar vererek, okuduklarımızı kendi içimizde yeniden inşa ederek ve kendi ruhumuzun ve deneyimimizin ona söyleyeceklerini sakin ve engelsiz bir özgürlükle dinleyerek, meditatif bir şekilde okuyabilmeliyiz. Eğer bir insan bunu yapmazsa, bu tür kitapların ruhunu ve canlı özünü keşfetmek gelecek nesillere kalacak ve onlar için bunlar anlaşılması güç edebiyat olarak kalacaktır. O yıllarda kaç kez şunu düşünmedim: Bu korkunç Satürn evrimi benim için ne ifade ediyor ki? İnsanoğlunun hayatının acil görevlerinden saptırılması ve asla yolunu bulamayacağı bir bilmeceler bataklığına atılması, şeytanın bir ayartması değil midir? O ilk yılda, daha sonra değerli teolog arkadaşlarım arasında karşılaştığım tüm çelişki ve direnç duygularını yaşadım. Tek övünebileceğim şey, bu duyguların beni durdurmamasıydı. İçimden bir ses şöyle dedi: Şimdi yüz çevirirsen, bilinmeyene karşı adil davranmamış olursun. Her şeyden önce sorman gereken soru şudur: Gerçek nedir? Kendin için ne tür bir gerçek istediğine veya dünya için yararlı olduğunu düşündüğüne aceleyle karar vermek sana düşmez! Yeni bir dünyayı yavaş yavaş düşünmeyi öğrenmeli ve yine de acil görevlerini ihmal etmemelisin. Ruh ve canda tüm bunların nasıl geliştiğini görmek için sabırlı olmalısınız!— Çok yavaş bir şekilde, uzak geçmişteki dünya evrimini inceleyerek, insanın karakterinin ve ruhsal özgürlüğünün günlük yaşamın sorunlarına ilişkin olarak da güçlendirilebileceğini ve ancak bu yolla kökeninin ve erkekliğinin gerçek bilincine varabileceğini fark etmeye

başladım. O zamanlar kendi kendime sadece şunu diyebiliyordum: "Sonuçta, üç yüz yıl sonra insanın dünya görüşü bugünkünden tamamen farklı olacak; ve hatta

RUDOLF STEINER HAYATIMA GİRİYOR 21 Eğer bu Teosofinin yardımcı olduğu tek yol, kendi garip ve alışılmadık jargonunda, aksi takdirde gözünüzden kaçacak olan güncel kavramlara dikkatinizi çekmekse, o zaman size başka hiçbir şeyin kolay kolay sağlayamayacağı bir hizmet sunmuştur— en azından bu kadar temel bir anlamda. Pekâlâ, dürüst olmak gerekirse, dünyanın bu tamamen farklı resminin üzerimde etkili olmasına izin vereceğim/'— Kendimi ikna edebildiğim tek karar buydu.

Bir şey çok geçmeden bana açıkça belli oldu: Konuşmamı yapamazdım. Ya da en azından, ancak açıkça şunu söylersem yapabilirdim: "İşte henüz anlamadığımız bir şey. Çünkü eğer bu doğruysa, modern maneviyatın tamamı farklı bir görünüm sergiliyor." En önemli dönüm noktasına ulaşmıştım. Rudolf Steiner'ın eserlerini okurken, içimde sık sık hafif bir ses fısıldardı, ama ancak yavaş yavaş ona dikkat etmeye başladım. Şöyle diyordu: "Eğer bu adam haklıysa, tüm bilginle sen sadece bir cücesin! Baştan başlaman daha iyi olur ve o zaman bile vaat edilen bu üstün organlarla bu şeyleri kendin kanıtlamanın noktasına asla ulaşamayacaksın! Bu yüzden, bu öğretinin herhangi bir kısmının içine girmesine izin verirsen, tekrar bir öğrenci olarak başlayacak ve hayatının geri kalanında da öyle kalacaksın. Manevi bakış açını, insanların önünde bir öğretmen olarak durduğunu düşündüğün anda, üstelik onlar seni ararken ve sana ihtiyaç duyarken, en temellerinden yeniden inşa etmek zorunda kalacaksın. Ve her halükarda bu yeni alanda asla çok ileri gidemeyeceksin." Bu iç sesi gerçekten deneyimlemiş olanlar, onu kendileri duymayan başkalarında duyarlar. İşte bir örnek: Bir adam, insanlığın tüm bu yeni bilgeliğe ihtiyacı olmadığını, "eğer insanlar ciddiye alırlarsa" dinin içinde zaten bulunduğunu gösteren bilimsel bir kitap yazar; veya her "yeni" şey için uzun zamandır

bildiği tarihte benzerlikler olduğunu kanıtlar. Ya da "Kant'tan beri" "kendinde şey" hakkında artık hiçbir şey bilinemeyeceğini kanıtlayabilir; ya da bu yeni bilginin o kadar önemli olmadığını, sadece dikkati dağıttığını kanıtlayabilir.

22 RUDOLF STEINER HAYATIMA GİRİYOR “Tanrı”dan gelen dikkat—ki bu her şeyin en önemli şeyidir, ve benzeri.—Ama kulakları daha hassas olan kişi, çoğu zaman “cüce”den bahseden sesi fark eder. Bunu, yeni olanı kendi yasalarına göre gerçek bir incelemeye girişmekten isteksiz kılan rahatsızlık duygusunda, aynı zamanda kendi yetersizliklerini gizlemek için yeni olana karşı benimsediği sahte üstünlük tavrında da görür. Özellikle teologların Antroposofide eksik buldukları şeyin “günahın doğru bir şekilde farkına varılması” ve “tövbeye çağrı” olduğunu söylediklerini duyduğumda, her zaman şunu sormak istedim: Belki de sebep “tövbe etmek” istememenizdir? Çünkü tövbenin birçok biçimi vardır. Belki de bir insanın yeni bir bilgi birikimi karşısında kendi küçüklüğünü fark edecek kadar dürüst ve cesur olmasını sağlayan türden bir tövbe, entelektüel bir çağa ve ruhu gururlu bir nesle sunulmalıdır? İşte burada, ruha karşı tutumumuzun sınavı yatıyor. Belki de çağımızın sınavı da burada. “Bunların hepsi bizim için hâlâ çok yeni, iyice düşünmeliyiz” diyenler nerede? Ancak, aralarında üniversite akademisyenlerinin de bulunduğu birkaç kişiye rastladım ve açıkça şöyle dediler: “Bunu incelemeye kendimi bir türlü ikna edemiyorum, en azından yeterince derinlemesine değil. Başka bir şey yapmaya da razı olmazdım. Ama ne zamanım ne de enerjim var. Bu, daha genç bir nesle bırakılmalı. Ancak, henüz test etmediğim için, en azından buna karşı konuşmayacağım.” Bu en azından dürüst bir cevaptı, ancak gerçeği arayan birinden beklenebilecek bir cevap değildi.

Rudolf Steiner'ı gerçek haliyle görmek isteyenlere, cücelikten bahseden sese kulak vermelerini ve bu sesin bilgi birikimi veya dindarlık örtüsünün ardında gizlenmesine izin vermemelerini içtenlikle tavsiye edebilirim. Eğer

bu ses olmasaydı, örneğin Yüksek Dünyaların Bilgisi kitabı çok farklı bir şekilde karşılanırdı. Rudolf Steiner bu kitapta sonuçlarına nasıl ulaştığını oldukça açık bir şekilde anlatıyor. Ama sessizlikle susturuldu. Kimse şu açıklamayı yapmadı: "Ben de bu deneyimleri yaşadım, ama bunlar..."

RUDOLF STEINER HAYATIMA GİRİYOR 23 yanılsama. [0] Kimse şöyle demedi: “Ben de bu yüksek organları geliştirdim, ama bunlar beni farklı sonuçlara götürdü.” İnsanlar belirleyici meseleden kaçınacak kadar zekidirler ya da alaya sığınırlar.—Peki ya bu Yüksek Dünyaların Bilgisi kitabı? Hemen bir kopyasını edindim, çünkü “kültürlü bir insan” olarak bu sonuçların elde edildiği araştırma yöntemleri hakkında bir şeyler öğrenmek istiyordum. Ama vay halime! Kitabın başlangıcı muhteşemdi. Ahlaki ilkeler kalbimi fethetti. Ama ah!—şu “nilüfer çiçekleri.” İki yapraklı, on altı yapraklı, on yapraklı “yüksek ruhsal organlar” kitapta dönüp duruyordu! Ama bende hiçbir şey dönmüyordu—dünyanın en iyi niyetiyle bile! Beynimde büyük bir değirmen çarkı dönüyor gibiydi ve umutsuzluk duygusu ruhuma ağır geliyordu.

Hayat beni başka bir açıdan yeni dünyaya götürmeseydi, daha ileriye gidemezdim. Ve bu gerçekten de içsel bir kader hazırlığının sonucuydu. Yirmili yaşlarımın başlarında, yaklaşık yirmi yıl boyunca İsa'ya karşı çıkanlar ve onu savunanlar hakkında düşünüp yazmayı, ancak bu çalışmanın yanı sıra, kırk yaşıma geldiğimde O'nun hakkında kapsamlı bir kitap yazmak için O'nun sözleri üzerinde düşünüp konuşmayı içeren bir yaşam planı taslağı çizmiştim. Sonrasında ne olacağı açık bir soru olarak kalmıştı. Bunun kitabın bir sonucu olarak ortaya çıkacağını umuyordum. Gençliğimdeki bu plana sıkı sıkıya bağlı kalmamış olsam da, otuz sekiz yaşıma geldiğimde, o zamanlar İsa hakkındaki kitaba dahil etmeyi önerdiğim konferanslar için hazırlık çalışmalarını çoktan tamamlamıştım. Ancak çalışmanın kendisinde garip bir şey vardı. Daha çok bilinçsizce devam etti, kendim tarafından gerçekten kabul edilmedi ve ancak daha sonra açık bilinç alanına girdi.

İsa'nın sözleri ve eylemlerinden yola çıkarak, modern teolojik çalışmaların sonuçlarıyla bağlantı kurarak O'nun kişiliğine dair bir anlayış oluşturmaya çalıştığımda, sürekli olarak anlaşılmaz bir gizemle karşılaşıyordum. Bir ses sürekli fısıldıyordu: "Bu İsa, İsa değil." —En temkinli ve

Eleştirel bir zihniyetle, eğer güvenilecek tek şey modern çağda geçerli olan düşünce ve deneyim biçimi ise, insanlığın bu Liderinin sözlerinin özüne ulaşmak imkansızdır. Orada, anlaşılmaz gözlerle tekrar tekrar bize bakan büyük bir bilmece var. Ne dogma ne de yüksek eleştiri bize yardımcı olabilir. Bu İsa hakkında gerçek hakikat nedir? Modern çağın insanları olarak, karşımızda duran gerçekliğe ulaşamaz mıyız? Bu gerçeği daha iyi anlamak için nasıl farklı düşünmeliyiz, farklı öğrenmeliyiz? Mevcut bilimsel teolojinin tüm acizliği, Mesih'in gizemi karşısında bana kendini gösterdi. Hâlâ oldukça şüpheci olduğum bu ruh halindeyken, bu arada arkadaşım olmuş olan Michael Bauer'e şöyle dedim: "Teosofik başrahibinizden, İsa hakkındaki derslerimi verdikten sonra kışın bir gün gelip söyleyeceklerini anlatmasını isteyin. Her şeyi en baştan öğrenmek zorundaymışım gibi, önyargısız dinleyeceğime söz veriyorum." Aralık 1911'de Rudolf Steiner şehre geldi ve "İsa'dan Mesih'e" başlıklı bir konferans verdi. Biraz sonra, İsa hakkındaki konferanslarım yayınlandığında, bunları Rudolf Steiner'e gönderdim ve ne düşündüğünü sordum. İsa'nın tasvirinin doğru olduğunu ve kendisini memnun ettiğini, ancak bunun Mesih değil, İsa'nın bir tasviri olduğunu söyledi. Bu konuda söylenecek çok daha fazla şey vardı ve bir gün İsa'yı tasvir ettiğim gibi Mesih'i de tasvir etmem iyi olurdu. Yıllar sonra Berlin'de, Rudolf Steiner'in modern teolojinin sunduğu İsa tasvirinin şiddetli eleştirilere maruz kaldığı bir konferansını dinledikten sonra ona şöyle dedim: "Eğer Weinel'in İsa tasviri hakkındaki görüşünüz buysa, kitabım da aynı eleştirilere maruz kalmalı değil mi?" "Hayır," diye yanıtladı, "aralarında büyük bir fark var; Weinel'in halefi Arthur Drews'tur; kitabınızda Antroposofiye götüren unsurlar var."

Tarihsel açıdan bakıldığında, bu hususların belirtilmeye değer olduğunu düşünüyorum. Bugün bile, o dönemdeki "modern teolojinin" aslında bir başlangıç noktasında olduğu daha da açık bir şekilde görülüyor.

RUDOLF STEINER HAYATIMA GİRİYOR 25 yolların ayrılması. Bu, verimsiz, güvenilmez bir tarihe yönelmek ve gerçek Hristiyanlığın tüm izlerini hızla kaybetmek ya da daha yüksek bir dünyanın gerçekleriyle başa çıkmak için daha uygun yeni araştırma yöntemleri keşfetmek meselesiydi; aksi takdirde bu teoloji, inkar edilemez bir şekilde bugün olmaya başlayan Katolikliğe geri dönmeye mahkumdu. Rudolf Steiner ile karşılaşmam, büyük bir manevi tarih arka planı ortamında gerçekleşti.

♦ * * • ♦

28 Ağustos 1911'de, Goethe'nin doğum günü yıldönümünde, Rudolf Steiner'ı ilk kez gördüm. Kısa bir yolculuğa çıkmam gerekiyordu ve Pazar günü Münih'teki Teosofi Yaz Konferansı'na katılmayı başardım. Altı ay boyunca neredeyse tüm boş zamanımı Dr. Steiner'ın eserlerini okumaya ayırmıştım, ancak henüz Topluluğa katılma düşüncem yoktu. Buna rağmen, herhangi bir yükümlülük olmaksızın tüm toplantılara katılmama izin verildi.

Odaya girdiğimde orada bulduğum atmosfer beni şaşırttı. İzleyicilerin çoğu, insana tuhaf bir izlenim veriyordu. Belirli bir tür pasif, sansasyon peşinde koşan zihniyet beni rahatsız etti. Özellikle uzun saçlı erkekleri görünce, kaçma dürtüsü hissettim. Daha sonra, "teosofik" kabuklar bir kenara bırakıldığında ve Rudolf Steiner giderek daha fazla bilimsel düşünceye sahip insanı kendine çekmeye başladığında, tüm bunlar kesinlikle daha iyiye doğru değişti. İlk yıllarda elbette çok acı çekti, ancak kişisel özgürlüğe saygısından dolayı prensip olarak bu tür dışsal önemsiz şeylere girmedi ve yavaş yavaş insanları içeriden eğitmeye çalıştı.

Beni memnun eden şey, şenlikli bir bağlılık havasının kanıtıydı. Bunun bir insanlık bayramı olduğu açıkça görülüyordu. Bu insanlar, sıradanlığın çok ötesinde, her türlü saygıya layık bir liderin huzurunda olmaktan dolayı sevinçle doluydu ve bu kişi aralarında diğer insanlar arasında bir insan gibi davranıyordu.

Kendimi bir yabancı gibi hissettim ve gördüğüm birçok şeyden tiksindim. Bir insanın insanlık tarihinde nasıl bu kadar içten ve samimi bir şekilde "olay" olarak görüldüğünü merak ediyordum. Her şey erkekliğin onuruna adanmıştı, çünkü bu insanlar kendilerini insanlığın büyük bir figürünün huzurunda hissediyorlardı. Bir bireyin çevresindekiler üzerinde sessiz bir etkiye sahip olabileceğini fark edebilmek için bu tür bir deneyim yaşanmış

olmalı. Bu özellikle dramatik performanslar sırasında belirgindi. Katılanlar sanatlarını basına ve halka sunmak için değil, sanki içlerinden bakan daha yüksek bir varlık hissediyorlarmış gibi sunuyorlardı ve bu nedenle kişisel kibirden uzak bir şekilde, ilahi bir dünyanın açıklanmış huzurunda fedakarlıklarını sunmaya çalışıyorlardı. İçimde sanatın bir ibadet biçimi olarak yepyeni bir anlayışı oluştu.

Gösteriler arasında Dr. Steiner kısa bir konuşma yaptı. Dürüst olmak gerekirse, bu konuşmanın bende özel bir izlenim bıraktığını söyleyemem. Anlamlı olabilecek şeylere karşı kulaklarım henüz açık değildi ve birçok dış engeli aşmam gerekiyordu. Dr. Steiner'ın birçok ifadesinin oldukça dolaylı ve karmaşık üslubu, daha sonraki bir konuşmada anladığım kadarıyla, dinleyicilerinin özel yapısını değerlendiriyor olmasından kaynaklanıyordu. Salonun uzak bir köşesinde oturdum, hiçbir koşulda kitlesel telkinlere kapılmamaya kararlıydım, ama aynı zamanda her izlenime de tamamen açıktım. Tekrar tekrar kendime sordum: Bu adamla sokakta karşılaşsanız onu ne sanırdınız?—Büyük olasılıkla Katolik bir rahip, dedim kendi kendime. Ama o zaman sadece siyah ceketine bakıyor olurdum ki, bir din adamı olarak bundan özel bir şekilde hoşnut değildim, yüzüne değil. Herhangi bir rahatsızlık duymadan, tam bir tarafsızlık koruması altında araştırma yapabildiğim için memnun oldum. Modaya uygun vaizler arasında yaşamanın acısını çok çekmiş biri olarak, çok saygı duyulan bir adamın öğrettiklerinin üzerine gölge düşüren insan zaaflarının kanıtlarını çok keskin bir gözle fark edebiliyordum. Rudolf Steiner'ı kibirli olmakla veya etki yaratma arzusuyla suçlayan hikayelerin,

RUDOLF STEINER HAYATIMA GİRİYOR 27 tamamen yanlıştır. Bunlar, geçici, denenmemiş ilk izlenimlere dayanıyordu ve onun gerçek varlığında tamamen yerle bir oldular. Kişisel kibirin tam tersinin bir örneği varsa, o da Rudolf Steiner'dı. Ve etki yaratma çabasına gelince—bunun için sadece çok samimi değil, aynı zamanda çok yetenekliydi.

Ve böylece ilk izlenimim, her olasılığın hala açık olduğu yönündeydi. Konferanstan sonra, eğlenmeden de olsa, hayranlarından oluşan bir çevrenin merkezi haline geldiğini gördüm. Neredeyse her adımında takipçilerinden birinin ayağına basıyordu. Bu durum da yıllar geçtikçe ve insanlar ona ne kadar borçlu olduklarını daha çok anlamaya başladıkça iyileşti. Ancak o vesileyle, sonucun ne olacağını merakla bekleyerek yanına gitmekten kendimi alıkoymadım. Michael Bauer'den bir ipucu aldıktan sonra, Rudolf Steiner'e konuk olarak kabul edilme ayrıcalığı için teşekkür etmek ve akşam tekrar gelip gelemeyeceğimi sormak için yanına gittim. Bana bir anlığına baktı ve gözleri yere düştü. Bana sanki bu, bir insanın ruhsal varlığının resmini bir anda gözünün önünden geçirme şekliymiş gibi geldi. Sonra kuru bir şekilde şöyle dedi: "Bu sabah buradaysanız, bu akşam da gelebilirsiniz"—ve gitti. Onunla ilk sözlerim bunlardı.

Akşam, Goethe'nin anısına (verilen dersin bir parçası olmayan) özel bir konferans vardı. Bu konferansta sunulan Goethe benim için yeni bir deneyimdi. Bu, şair Goethe ya da insan Goethe değil, dünyayı düşünen Goethe'ydi. Rudolf Steiner'ın Goethe hakkında konuşurken sergilediği bağımsızlık, özgüven ve güç, onu benim gözümde yüksek bir manevi mertebeye yükseltti. Mesajının zamanının ihtiyaçlarına uygun olduğuna çok daha fazla güvendim. Goethe'nin her şeyi gören gözleriyle doğaya özgürlüğü içinde bakmayı öğrendim. Teologların Goethe hakkında konuşmalarını dinlediğimde, her zaman akla gelebilecek her köşeden, herhangi bir şekilde dini çağrışımlar taşıyan ifadeler çıkarmaya meyilliydiler. Bilimlere atıfta bulunduklarında, bir süre onlarla flört ederlerdi, sonunda

 Onları kendi sınırlamalarına terk edip "Tanrılarını" bilimsel araştırmanın ışığına kapalı yerlerde kurmuşlardı. Rudolf Steiner öyle yapmadı. Goethe'nin Goethe olmasına izin verdi. Kendisi de dünyaya Goethe'nin gözleriyle bakıyordu. Ama o gözlere daha büyük bir güç ve daha zengin, daha ruhani bir dünya getirdi; bu

dünyada insanların tüm Tanrılarına, özellikle de Hristiyanların Tanrısına yer vardı. İşte, gerçek anlamda, bilgi alanında kraliyetvari bir zihin, ileri görüşlü ve özgürlüğünde kudretli bir zihin vardı. Çevremizde bir Doğa biliminin çiçek açmasına izin verdi; bu, günümüzün ölü bilgisinden çok daha canlandırıcı bir bilgelik ve dinin yeniden nefes alabileceği bir bilimdi. Gerçekten dinsel anlamda büyüklüğün, en üst düzeyde düşünce berraklığı ve en özgür araştırma ruhuyla uyumlu olduğuna dair neşeli bir önseziyle eve gittim.

Üç ay sonra, Rudolf Steiner'in Nürnberg'de "İsa'dan Mesih'e" temalı konferansını dinlemeye gidiyordum. Aralarında bir iki doktorun da bulunduğu bazı arkadaşlarımı da konferansa gitmeye ikna etmiştim. "Önyargısız dinleyelim ve bu adamın Mesih hakkında benim söyleyebileceğimden daha fazlasını söyleyip söyleyemeyeceğine bakalım." Konferans hayal kırıklığıydı. Dış görünüşle ilgili ayrıntılar bile beni rahatsız etti: giydiği kürk manto, dinleyicilerine baktığı gözlükler, dikkat çekici siyah kravat. Yine de arkadaş olduğum bir komşuma şöyle dedim: "Şu adama bakın. Bu çağda bir süper insan varsa, işte o!" Konferanstan sonra üzüntüyle düşündüm: Şimdi biliyorum ki, Mesih hakkında beni tatmin edecek hiçbir şey söyleyemeyen bir adam daha var. Kendi din alanımda yardımcı olacak bir şey bulma umudumu tamamen kaybetmeliyim. Mesih'teki fiziksel süreçlerden bahsetmenin düzyazısal yolunu beğenmedim - "tuz oluşturma süreçleri", "yanma" süreçleri ve benzerleri. Dr. Steiner'ın sözlerini henüz kendi ruhumda hayata geçirememiştim ve onları dışsal bilim anlamında çok kelimesi kelimesine almıştım. Dört yıl sonra, muhtemelen aynı duyguları hissettiğim bir konferansın sonunda, Rudolf Steiner doğrudan yanıma geldi ve çok açık bir şekilde, her ne kadar ben bunu anlamamış olsam da, şunları söyledi:

RUDOLF STEINER HAYATIMA GİRİYOR 29 Düşüncelerimi tek bir kelimeyle özetledim: “Bu şeylerden bu şekilde bahsetmemin bilinçli bir amacı var.

Farklı konuşmak insanlar için çok büyük bir şok olurdu. Bu şeylerin elli yıl daha gelişmesini bekleyin ve sonra duygu ve irade hayatında nasıl sonuçlanacaklarını görün!” Nürnberg'deki o konferansta tek bir güçlü ve olumlu izlenim vardı: Rudolf Steiner'ın konuşurken yüzünde beliren olağanüstü ruhsal güç ve ifade hareketliliği. Bir an oldukça genç görünüyordu, bir sonraki an yaşlılıktan solgun; bir an bir erkeğin canlılığına, bir sonraki an bir kadının kırılgan inceliğine sahipti; bir an kuru bir öğretmen, bir sonraki an ilham dolu bir Dionysos'tu. Bu etkileşimi giderek artan bir ilgiyle izledim, çünkü daha önce hiç böyle bir şey görmemiştim. Dinlediğim diğer konuşmacılarla karşılaştırıldığında, burada, en azından, on kat daha büyük bir değişim gücü ve hayal bile edilemeyecek bir içsel olasılık yelpazesi vardı. Belki de ruhun bedene üstünlüğü mü? Engin bir manevi yaşam zenginliği mi? Belki de sonuçta bir süper insan mı? Ya da ona doğru giden bir yol mu? Konuşmanın ardından Dr. Steiner'a kendisiyle konuşabilir miyim diye sordum.

Artık onunla şahsen görüşmenin eşiğinde olduğum için Michael Bauer'e şöyle dedim: "Beni gerçekten rahatsız eden bir şey var. Ya gerçekten aurayı görürse?" Michael Bauer'in gözlerinde hafif bir memnuniyet gülümsemesi belirdi: "Ama sonuçta, Tanrı her şeyi bilir," dedi. Ve sonra bir ego patlaması geldi: "Ne gördüğü umurumda değil. İstediğini görebilir." Rudolf Steiner'in o sırada kaldığı Maximilian Oteli'nin önünde, bu düşünce bir kez daha aklımdan geçti: Sizin büyük bir takipçi kitleniz var, bu adamın ise çok küçük; eğer haklıysa, yirmi yıl sonra onunki büyük, sizinki küçük olacak. Ama her halükarda, bu soruyu sormayan insanlarla görüşme hakkına sahip.

Yukarı katta, Rudolf Steiner, başka bir ziyaretçinin az önce geçtiği yarı açık kapıda duruyordu. Merdivenlerden yavaşça çıkarken beni dikkatle izledi. Bir başkasını bu kadar dikkatle izleyebilen birini daha önce hiç görmemiştim.

Sanki diğer adamın varlığı, kendi ruhunun ince bir unsurunda önünde inşa ediliyormuş gibiydi, kendisi ise hareketsiz, özverili bir teslimiyet içinde

kalıyordu. Sanki diğer adamı düşünmüyordu, ama tüm varoluşunun ortaya çıkabileceği içsel, ruhsal bir yansıma süreci vardı sanki. Bu gözlemci bakışın varoluş nedenini çok sonraları, Dr. Steiner'ın bir keresinde bir insanın yürüme biçiminin önceki enkarnasyonları hakkında çok şey ortaya çıkarabileceğini söylediğinde anladım.

Dr. Steiner'a ilk sözlerim onun için pek hoş olmamış olmalı. "Gizli öğretilerinizle pek ilgilenmiyorum," dedim. "Deneyimlerim din alanında ve orada önümde sonsuz görevler görüyorum. Dahası, gizli ilimlere yatkınlığım yok ve bunun dışında sinirlerim üzerindeki etkisinden korkuyorum. Ama size insanın daha da gelişmesiyle ilgili bazı şeyler sormak istiyorum." Rudolf Steiner bunu sabırla dinledi ve sessizce gözlemliyor gibiydi. Sırtı ışığa dönük, bana doğru oturuyordu. Küçük odanın önemli bir kısmı seyahat sandığıyla kaplıydı, bu yüzden yüzünü net göremiyordum. Hareket etmedi, ancak diğerinin üzerine attığı bacak içsel uyanıklığının bir göstergesiydi. "Gizli ilimleriniz bana anlaşılır gelmiyor," diye devam ettim. “Ama siz sürekli bunun insanın sağlıklı akıl yürütme yetenekleriyle anlaşılabileceğini tekrarlıyorsunuz. Bundan, sizin için anlaşılabilir olduğu sonucuna varıyorum. Ama eğer siz anlıyorsanız ve başkaları anlamıyorsa, bu muhtemelen düşüncenin bilinçsiz bir sonucu olabilir ve sadece durugörü yoluyla keşfedilmiş gibi görünebilir.” Rudolf Steiner, kaçamaklı ama en ufak bir rahatsızlık belirtisi göstermeden şöyle yanıtladı: “Sadece şunu söyleyebilirim ki, düşünce tek başına beni bu sonuçlara asla getiremezdi; ancak sonradan bunların gerçeği düşünceye de açığa çıktı.” Ama bunu da anlayamadım. Bir insanın bilinçsizce içinde iki farklı düşünce yeteneği taşımasının, biri kendini düşünce olarak hayal eden, diğeri ise gerçekten düşünce olan bir yetinin olmasının bir nedeni var mı? Bugün bile, bu ilk itirazım, okuduğum karşıtların öne sürdüğü itirazların çoğundan daha zekice görünüyor.

RUDOLF STEINER HAYATIMA GİRİYOR 31 Ama Rudolf Steiner'ın bunu pek ciddiye almadığı oldukça açıktı. Savaşın başka bir alanda verileceğini biliyordu.—Reenkarnasyon doktrininden bahsetmeye başladık. İnsanın ölümden sonra varlığının ve gelişiminin devam edeceğinden şüphem olmadığını, ancak bunun için dünyaya geri dönmesi gerekip gerekmediğinin en hafif tabirle şüpheli olduğunu söyledim. Ayrıca İncil'de de bundan bahsedildiğini bulamadım. “Hayır,” diye yanıtladı Rudolf Steiner, “reenkarnasyon Hristiyanlığın bir doktrini değildir. Bu, okült araştırmalarda ortaya çıkan bir gerçektir. Bu kabul edilmelidir, çünkü durum böyledir.” Yine aynı soğuk kaçamak cevap. Birdenbire başladı: “Ama neden okültizme yeteneğiniz olmadığını söylüyorsunuz? Bunu daha önce söylemek istiyordum. Bu konuda oldukça iyi bir yeteneğiniz var.” Ve sonra birdenbire, insanın daha fazla gelişimi hakkındaki soruma cevap olarak dört egzersiz önerisi verdi. Bunlar bana son derece tuhaf geldi. “Bu size garip gelebilir. Ama yine de durum böyle.”

Tekrar sokakta olduğumda kendi kendime sordum: Bu adam gerçekten neyin peşinde? Seni kendi tarafına çekmeye çalıştı mı? Düşündüm ve itiraf etmek zorunda kaldım: Hayır, en ufak bir girişimde bulunmadı. Ama ya o egzersizler? Bunlar bilinmeyen bir dünyaya götürmez mi? Başkasına bağımlı hale gelmenize izin vermiyor musunuz? Ya telkin, sihir? Belki de bu, sizi takipçi haline getirmek için yapılan en sinsi girişimdir.

Yaklaşık bir ay boyunca bu egzersizlere başlamadım, ama sonra belli bir görev duygusu ağır bastı. Kendi kendime, “Bunlar hakkında hiçbir şey bilmezsen asla bir fikir oluşturamazsın,” dedim. “Ve bu, kendi çıkarların için değil, insanlık ve insanlığın senden bekledikleri için de geçerli; bunları görmezden gelmemelisin. İnsanın daha da evrimi hakkında kendi bilgini edinmeyi hiç istemedin mi? Ve Rudolf Steiner, bunun seni ikna etmenin tek yolu olduğunu hemen görmedi mi? Dikkatli hareket ettiğin sürece kendini

güvende hissetmek için yeterince büyük değil misin? Her halükarda tek bir adım bile atmaya cesaret edemiyorsun.”

Ne yaptığınızın tam olarak farkında olmadan hiçbir şey yapmazsınız. Kendi hayatınızdan anlamını ve gerekliliğini keşfedip anlamadığınız ve kendi düşüncelerinizde iyice özümsemediğiniz sürece hiçbir egzersiz yapmazsınız. Pekâlâ, her şeyi kendi yönteminizle özümseyeceksiniz. Bu yeni yolda kendi çıkarınız için mi yoksa özverili amaçlar peşinde mi ilerlediğinizi keşfetmek için kendinizi tekrar tekrar test etmeniz gerekecek. Etik açıdan şüpheli veya zihin tarafından kavranamaz herhangi bir şey bulduğunuz anda anında durma kararı almanız gerekecek. Bu şekilde ilerlerseniz, size hiçbir şey olmaz ve hayatınızın iyi ve gerçekten yönlendirileceğinden emin olabilirsiniz.”

Bu düşünce yapısıyla egzersizlere başladım ve bir sonraki görüşmemizde Dr. Steiner'a benim için başka bir yolun olamayacağını söyledim. Ona, sözlerini tam olarak söylediği gibi değil, bana geldikleri biçimde, işaret ettikleri yöne doğru ilerlediğimde meditasyon yaptığımı anlattım. Bu yöntemimi tamamen onayladı ve hatta kendi düşüncelerimi, tamamen katıldığım bir şekilde detaylandırıp genişleterek bana yardımcı oldu. Ancak yavaş yavaş, koruyucu önlemlerimin aşırı temkinlilikten kaynaklandığını ve kendi deneyimlerimin beni Dr. Steiner'ın terminolojisinin doğru olduğu sonucuna götürdüğünü fark etmeye başladım.

* • * « •

Bu "egzersizler" hakkında yaygın olarak yayılan tamamen yanlış ve tehlikeli düşünceler göz önüne alındığında, burada biraz daha ayrıntılı konuşayım. Bu egzersizler sayesinde bir insanın hızla daha yüksek bir bilgiye ulaşacağı düşünülmemelidir. Çoğu durumda bu kesinlikle böyle olmayacaktır. Etkileri çok daha sık olarak tamamen beklenmedik alanlarda hissedilir. Örneğin, benim durumumda, ilk etki fiziksel olarak çok daha sağlıklı hissetmem oldu. Egzersizler, iyileştirici bir banyo veya canlandırıcı bir bedensel egzersiz gibiydi, ancak daha ruhsal ve yaşam vericiydi. Bütün organizma daha normal, daha sağlıklı hale geldi.

RUDOLF STEINER HAYATIMA GİRİYOR 33. *Vücut için doğru olan şeylere dair kaybolmuş içgüdüler geri döndü. Nevrastenik semptomlar azaldı. Bu şekilde, nevrasteninin gevşeme ve değişimle veya hiçbir şey yapmamakla değil, dış yaşamın neden olduğu yorgunluğa karşı bir önlem olarak içsel aktivitenin sağlıklı bir şekilde güçlendirilmesiyle iyileştirilebileceğini anlamaya başladım. Bir diğer sonuç da zihinsel başarı gücünün artmasıydı. Başlangıçta, belki de bu, zihnin dolaştığı anları, bilinçsiz rüyalar ve uyku anlarını daha dikkatli gözlemleme gerçeğinde yaşandı. Birkaç ay sonra zihinsel çalışma için normal zamanın sadece yarısına ihtiyacım oldu. Bir diğer sonuç da çiçeklere ve bitkilere bambaşka bir şekilde bakmak ve onları sevmek, diğer insanları çok daha incelikli bir şekilde gözlemlemekti. Manevi yetenekler uyarıldı. Daha yüksek bilginin gerçek olguları henüz mevcut değildi, belki de sadece belirsiz önseziler şeklinde, ancak ruha giden yolu bulmuş olmanın rahatlatıcı bir güvencesi vardı. Rudolf Steiner'den egzersizler almış olmama rağmen, kolayca önlenebilen veya düzeltilebilen birkaç istisna dışında, hiçbir bedensel olumsuz etki yaşamadım. Rudolf Steiner'den egzersiz almış herkes aynı şeyi söylüyor. Daha yakından incelendiğinde, karşıt görüştekilerin alıntıladığı birkaç örneğin dayanaksız kanıt olduğu hemen anlaşılıyor. Burada vurgulanmalıdır ki, bu kişilerin

hiçbiri Rudolf Steiner'den üst organların gerçek gelişimine yol açan egzersizler almamıştır. O, bu tür egzersizleri sadece çok az kişiye vermiştir. Diğer tüm durumlarda egzersizler daha genel bir manevi ve ahlaki nitelikteydi; herkesin bildiği meditasyon ayetleri ve İncil'den sözlerdi.

•Bu konuya daha fazla girmek biraz ters düşebilir. Ancak Rudolf Steiner'in egzersizlerinin insanları hasta ettiği ve benim de bunun bir örneği olduğum yönündeki muhalifler tarafından yayılan iftiralara son verilmelidir. Gerçek tam tersidir. Bu egzersizler, hayata ilk gerçek sevinci ve gençlikten beri aşırı hassas olan bir organizmada rahatlatıcı bir sağlık duygusunu ortaya çıkardı. Gerçekte olan buydu. Daha sonra bu durum bir süreliğine değiştiğinde, bunun nedeni yine Rudolf Steiner değil, dağlarda düşmenin ardından oluşan ve 3 numaralı zarları zedeleyen etkilerdi.

Söyleyecekleri şey, bunun bedensel zarara yol açamayacağıydı. Hiç kimse, belirli koşullar altında birkaç münferit bireyin zarar görmesi nedeniyle sondajı ortadan kaldırmak istemez. Bunu bir karşılaştırma olarak aklımızda tuttuğumuzda, Rudolf Steiner'ın gerçek bir ruhani öğretmen olarak nasıl mükemmel bir şekilde sınavdan geçtiğini anlamaya başlıyoruz. Ayrıca tavsiye verirken son derece dikkatli ve vicdanlıydı. Bu anlarda gösterdiği özeni görenler (onu birçok kez gördüm ve yakından gözlemledim), sanki hiçbir yerde benzeri olmayan bir vicdanlılığa tanık oluyorlardı. Kelimeler ve ses tonu, hassas ruhani gerçekleri göz önünde bulunduran ve yine de en insani, nazik şekilde ifade edilen bir düşünceyi gösteriyordu. Bir doktoru hasta yatağında izledikten sonra ona güvenmeyi öğrenebileceğimiz gibi, Rudolf Steiner'a olan derin güven de o anlarda gelişti.

Ondan tavsiye almış yüz kişiyle konuştum. Tekrar tekrar, ruhunun gözlerinin önünden geçen insan hayatlarının sayısına, kendini ne kadar tamamen teslim ettiğine ve onları ne kadar güvenilir ve derin bir içgörüyle yönlendirdiğine hayran kaldım. Onun verdiği tavsiyeleri duyduğumda, bir insanın varlığına ne kadar ışık tuttuğuna hayret ettim. Tek bir kişi bile, en

mahrem sırlarında bile, Dr. Steiner'ın tavsiyesinin sonucu olarak herhangi bir zarar yaşadığını bana söylemedi. Bu tavsiyeyi izleyenlerin hepsi, istisnasız olarak, en derin minnettarlık tonlarında konuşarak, ölçülemez bir fayda, tükenmez bir teşvik, hayatta içsel bir neşe ve aydınlatıcı manevi bilgi aldıklarını söylediler. Hepsi, istisnasız olarak, ruha giden güvenilir bir yola adım attıklarını hissettiler.

İnsanoğlunun manevi eğitimini daha çok kendi ellerine alması gereken, dünya tarihindeki bir an gelmiştir. O,

Beyni etkiledi ve aylarca tüm zihinsel çabayı ve egzersizleri imkansız hale getirdi. Egzersizler hiçbir zaman zarar vermedi, aksine iyileşmeye bir kez daha yardımcı oldu. Başka türden söylentileri çürütmek için bunu kamuoyuna açıklamak Rudolf Steiner'e duyduğumuz minnettarlığın bir gereğidir.

RUDOLF STEINER HAYATIMA GİRİYOR 35 Eğer ruhsal olarak güçlü olmayı öğrenmezse, dış yaşamın ezici baskısına boyun eğecektir. Günümüzde meditasyon, üzerimize çöken sinir zayıflığına karşı koymanın gerçek yoludur. Ruhla uyumlu olarak inşa edilen yeni ritüel/aynı zamanda güçlü bir iyileştirici meditasyondur. Eğer insanlar, ancak meditasyon yoluyla kalıcı bir şekilde akabilecek güçleri, yani ruhun gücüyle desteklenen içsel bir yaşamı ve gelişmeyi öğrenmezlerse, insanlık yıkıma doğru gidecektir. Ancak bu yardıma -hem tarz hem de büyüklük bakımından yeni- karşı çalışan, insanı özgür bırakmayan, Orta Çağ'a kadar uzanan eski ruhani öğretiler vardır. Ve ayrıca, yeni yollara çıkmak için çok uyuşuk veya çok çekingen olan karşıt bir irade de vardır. Bundan, insanı yeniyi görmekten ve almaktan alıkoyan kasvetli düşmanlık bulutları ve zehirli nefret yükselecektir. Ama sonuçta, eğer insanlar bu yeni yollarda gerçekten yürüyenlerin kanıtlarından ziyade, rakiplerinin çoğu zaman şeytani yanlış beyanlarına inanmaya daha meyilliyseler, kendileri de suçlu değil midirler?

*****

Rudolf Steiner'ı tekrar görmemden önce neredeyse dokuz ay geçmişti. O zamanlar, çalışmalarımı belli bir mesafede sürdürmem gerektiğine karar vermiştim. Bu, kendi özgürlüğümü daha da güvence altına almamı sağladı. Yeni dünyaya açılan kapılar, antroposofik literatürü okumaktan çok, egzersizlerle bağlantılı deneyimlerim sayesinde açılıyordu. Sağlık veren bir maneviyat alanını keşfetmemin (ki bunu reddetmek ancak kendi büyük zararıma olurdu) ve bu öğretilerin şüphesiz insanın ve insanlığın sağlıklı gelişimiyle uyumlu olduğunun farkına varmamın yanı sıra, "okült"e duyduğum korkunun tamamen temelsiz olduğu giderek daha da belirginleşti. Başlangıçta, manevi dünyadan gelen izlenimler son derece ilkel olsa da, •Dr. Rittehneyer burada Hristiyan Topluluğu ritüeline atıfta bulunuyor.

Onlarda ürkütücü hiçbir şey yoktu, beklediğim gibi sinirlerimi tehdit eden hiçbir şey de yoktu. Sanki tüm korkuların sona erdiği bir ışık dünyasından geliyorlardı. Beklediğim şeylerin hiçbirini yaşamadığım, aksine tamamen farklı bir şeyle karşılaştığım gerçeği güvenimi güçlendirdi. Dahası, Dr. Steiner'ın açıklamalarına dayanarak oluşturduğum kavramların yetersiz olduğu ortaya çıktı. Öte yandan, kendi ifadeleri çoğu zaman oldukça beklenmedik yerlerden doğrulandı. Kendi kendime telkin etme yeteneğim yoktu. Yıllarca neredeyse her gün denediğim ama asla mükemmelleştiremediğim egzersizler vardı. Elbette ayrıntılı olarak ele alınamayacak olan tüm bu şeyler, mümkün olduğunca uzun süre korumaya çalıştığım telkin ve oto-telkin şüphesini yavaş yavaş dağıttı ve bana bir güvenlik ve bağımsızlık duygusu verdi. Ama bana en büyük güveni veren şey, egzersizlerin kendi özel yaşam alanımda, yani din alanında, beklenmedik bir yardım kaynağı olmasıydı. İzlenimler daha saf, daha derin, daha güçlü hale geldi. Sadece bu nedenle bile Rudolf Steiner'e en derin

şükranımı sunardım. Ve mesleğim gereği sorumlu olduğum kişiler, kaynağı hakkında hiçbir fikirleri olmasa da, bundan faydalandılar.

Ağustos 1912'de Münih'te Dr. Steiner'ı ziyaret ettiğimde, bir başka "teosofik" festival henüz sona ermişti. Son toplantıdan iki gün sonra, akşam saat sekiz civarında, onunla konuşmak isteyen on on bir kişi bekleme odasında oturuyor, derin ama aynı zamanda itici olmayan bir saygıyla onu bekliyor ve gece yarısından çok sonrasına kadar vaktini alıyorlardı. Bana, tüm gün bu insanlarla çalıştığı ve geceleri Gizem Oyunlarını yazdığı, bunların daha sonra sabah erken saatlerde matbaaya götürüldüğü ve hemen sahnede prova edildiği söylendi. Ancak Dr. Steiner dinç ve uyanıktı, en ufak bir yorgunluk belirtisi yoktu. İnsanların, çoğu zaman sadece yaklaşık bir saatlik dinlenmeyle birçok geceyi aralıksız geçirdiği şaşırtıcı gerçeğiyle yüzleşmeleri gerekecek. Gerçekten de bu yetenek olmadan, ne olduğunu açıklamak imkansızdır.

RUDOLF STEINER HAYATIMA GİRİYOR 37 Hayatında, tamamen zaman açısından bakıldığında, başardığı şey, modern zihnin kavrayamadığı bir olgudur. Daha sonra, 1919 yılında, bu bilmeceyi anlamanın bir yolunu bulmayı çok istedim. İşe, uyku saatlerini azaltmanın ve böylece çalışma saatlerini uzatmanın bir yolu olup olmadığını, gayet doğal bir şekilde sorarak başladım. Dr. Steiner hemen soruma girdi ve bu tür durumlarda neredeyse her zaman benimsediği kişisel olmayan üslubu kullanarak, "birinin" ne yapması gerektiğini, yine gayet doğal bir şekilde söyledi. Söylediklerini, kendime bile uygularken, kötüye kullanmayacağımdan emindi. Ancak bunu başka birine anlatıp anlatmadığını bilmediğim için, sadece kısaca şunu söyleyeceğim: Uyku yerine geçebilecek ve dinlenme ihtiyacını normal sürenin sekizde birine indirebilecek bir konsantrasyon egzersizi vardır. “Ama bu her zaman yapılmamalı,” dedi. “Arada gerçek bir uyku olmalı.” Yani bir yol var. Tek üzücü yanı, insanların bunu uygulayamaması. Ben kendim, birkaç saniye dışında, bunu asla

başaramadım. Dr. Steiner bu gibi konulardan bahsettiğinde, en ufak bir kendini beğenmişlik veya kibir belirtisi olmadan, tamamen doğal bir şekilde konuşuyordu. Eğer kendisi açıklamak istemeseydi, yeryüzünde hiç kimse onun sırrını ondan alamazdı. Bu gibi bir gerçeği anlatarak, öğretilerini doğruladı ve insanlığın geleceğine dair muazzam bir ufuk açtı.

"Endişelenmeyin, bekleyen insanlar var," dedi beni karşılarken. "Söyleyeceklerimizi sonuna kadar sessizce konuşacağız." Sorularım yine ağırlıklı olarak insanın daha yüksek gelişimine yönelikti. Söylediğim ve sorduğum her şeyde, kendimi şüphesiz bir uzmanın huzurunda buldum. Söyleyebileceğim hiçbir şey yoktu ki, o zaten bilmiyormuş gibi görünüyordu. Daha önce seçkin insanlarla yaptığım diğer konuşmalarda, anlayışsızlıkla karşılaşmaya alışkın olduğum için bazı deneyimlerden bahsetmekten hep kaçınırken, burada istediğim her türlü samimi ve hassas konuya değinebiliyordum ve her zaman gerçek bir insanlık nezaketiyle karşılanıyordum.

Her türlü güveni uyandırmaktan başka bir şey yapamayacak üstün bir güç. Ama ben kesinlikle o kadar "itaatkar, alçakgönüllü bir hizmetkar" değildim ki, "Gerçekten de tüm zaman boyunca auramı mı inceliyorsunuz?" diye ağzımdan kaçırmayayım. Yıllarca, Dr. Steiner ile birlikteyken ona bu tür sorular sorma dürtüsüne hep yenik düştüm. Bir tür sürpriz gibi gelen bu sorular, bir insanın daha ince duygularını gözlemlemek için iyi bir fırsat sunuyor gibiydi. Bundan hoşnutsuz görünmüyordu ve bazen bu alışkanlığıma ima ediyordu. O özel durumda, yüzünde zar zor fark edilebilen bir gülümseme belirdi. "Bunun için her zaman biraz kendimi ayarlamam gerekiyor," dedi nazikçe. "Ama sizin durumunuzda bu o kadar zor değil." Ancak küçümsenmek istemediğim için, konuyla ilgili daha fazla soru sormaktan kaçındım. Üç yıl sonra, aura sorusu hakkında yine cesurca sordum. Medyumik durugörü yeteneğine sahip ve kesin ifadelerde bulunan birkaç kişiyle karşılaşmıştım. İki kişi söylediklerinde hemfikirdi, ancak

üçüncüsü bambaşka bir şey söylemişti. Şimdi, diğer deneyimlerimi ona anlatmadan soruyu Dr. Steiner'a yönelttim. İlk iki kişiyle aynı fikirdeydi. Üçüncüsünü anlattığımda ise şöyle cevap verdi: "Tamamlayıcı renkleri görmüş olmalı. Bazen insan farkında olmadan içinden geçerler." Bunun doğru olduğu ikinci kez kanıtlandı: Daha önce olduğu gibi, iki kişi aynı fikirdeydi ve üçüncüsü tam tersini söyledi.

İsa'nın çalışmaları üzerine yazdığım bir makale, Die Religion in Geschichte und Gegenwart adlı bir derlemede yayımlanmıştı. Bunu Dr. Steiner'e göndermiştim ve şimdi ona, kendi görüşüne göre, makalede neyin yanlış olduğunu sordum. "Hiçbir şey yanlış değil," diye yanıtladı. "Ama bakın burada," dedi ve bir kağıt bloğundan bir yaprak koparıp üzerine küçük bir daire çizdi. "Bu sizsiniz." Sonra dikkatlice ilk dairenin yakınına, ama ona değmeyecek şekilde başka bir daire çizdi. "Bu Ernst Haeckel." Ve sonra diğer ikisinin etrafına büyük bir daire çizdi. "Ve bu da Ruhsal Bilim." "Ve bu da benim," diyebilirdi ama "ben" kelimesinden kaçındı. O an bunu görmek benim kendi eğlencem için değildi.

RUDOLF STEINER HAYATIMA GİRİYOR 39 Bu, onun bende eksik olanı ve aynı zamanda kendi üstünlüğünün farkındalığını son derece açık bir şekilde aktardığı öğretici bir resimdi. Ancak konuşma biçimi o kadar saf ve gerçek bir ruha sahipti ki, bundan zevk almamak ancak bir aptalın işi olabilirdi.

• * * * *

Birkaç ay sonra, Nürnberg'de Dr. Steiner'ı gördüğümde, oldukça kesin çizgilerde bir şeyler düşünmüştüm. Aradaki süreçte egzersizler, "yaşam bedeni" (eterik beden) benzeri bir şeyin gerçekten var olduğunu giderek daha net bir şekilde anlamamı sağlamıştı. Fiziksel organlarla tam olarak örtüşmeyen ve onlardan çok daha ruhsal bir yaşam duygusuyla ayrılan kendi merkezleri vardır. Bu bedenin de, bir insanın bir ölçüde kontrol etmeyi öğrenebileceği kendi yaşam akımları vardır. Kendi yaşam bedeninin

farkına varabilir ve daha sonra nerede daha gelişmiş, nerede daha az gelişmiş olduğunu açıkça algılayabilir. Dr. Steiner'ın bir insanda kendisinin bildiği şeyleri görüp görmediğini öğrenmek için yanıp tutuşuyordum. Yazılarına göre, kesinlikle öyle olmalıydı. Ama belki de doğru olanı doğrudan algılamanın sonucu olarak değil, bir şekilde karşısındaki insanın ne düşündüğünü ve ne beklediğini, diğerinin bilincinden alarak okuyabildiği için söylemişti. Bu yüzden kendimi buna karşı korumaya çalıştım. Evde, henüz gelişmemiş olan ve gelişme belirtileri gösteren şeylere dair kendi izlenimlerimi zihnime iyice yerleştirdim ve sonra bu düşüncelerin hepsini kasten öldürdüm. Sanki tesadüfenmiş gibi, daha sonra Dr. Steiner'a yaşam-bedeni hakkında sorular sordum ve umutsuzca başka konuları düşünmeye çalıştım. Ama onun, önünde bir nesne olan bilimsel bir araştırmacının hassasiyeti ve güveniyle, yalnızca benim bilebileceğim şeyleri anlatmaya başlaması neredeyse korkutucuydu. Buna rağmen, ihtiyatım henüz tatmin olmamıştı. Bir yıl sonra deneyi tekrarladım. Bu aradaki dönemde bu "yaşam-bedeninde" çok şey değişmiş, hatta tamamen tersine dönmüş olduğu için teşvik daha büyüktü. Yine kendimi güçlendirdim ve sorular sormaya başladım.

Dr. Steiner bu ve diğer tüm durumlarda isteyerek ve tereddüt etmeden konuya girdi. Belki de arada sırada şöyle derdi: "Elbette gerçeği öğrenme konusunda samimi bir ilgiyle sorduğunuzu biliyorum." Bu özel durumda, sorumu sorduğumda, hemen şu sözlerle başladı: "Şaşırtıcı bir şekilde, çok şey değişmiş; bunu beklemiyordum." ... Ve yine bir bilim insanının hassasiyetiyle anlattı, zaten bildiklerimi bana daha da netleştirdi. Elbette, günümüz bilim insanlarının bu tür deneyleri henüz "kanıt" olarak göremeyeceğini biliyorum. Öte yandan, manevi gerçeklere çok daha doğal yaklaşan genç bir neslin, neden böyle testler yapmanın gerekli olduğunu tam olarak anlamayacağını biliyorum. Yine de bunları ihmal etmediğim için memnunum. Ve Rudolf Steiner'ın tavrımdan rahatsız olmadığını, aksine, temkinli kişisel araştırmayla karşılaşmaktan memnun olduğunu düşünmek

için her türlü nedenim var. Bu tür deneyimler -ki bunlar birçok kez tekrarlandı- başlangıçta korumak zorunda kalınan güvensizlik duygusunu yavaş yavaş eritti. Ve her sonraki durumda aynı uyanıklık ve eleştirel araştırma tavrı sürdürülmesine rağmen, bu yollarda araştırmalara devam etmek için yeterli teşvik ve hatta bir yükümlülük duygusu vardı.

Rudolf Steiner'ın çevresinde yaşananları anlatacak olsam, reenkarnasyon konusundaki konuşmalardan tamamen kaçınmamalıyım. Şimdiki nesil bu tür anlatıları skandal bir şekilde kötüye kullanabilir, ancak gelecek nesil bunun kişisel yönünden bir şeyler öğrenme hakkına sahiptir ve bunun için minnettar olacaklardır. Ruhsal Bilim üzerine çalışmalarım ilerledikçe, çocukken ve daha sonra yirmi bir yaşıma kadar tekrar tekrar, yeryüzünde birden fazla kez var olduğum fikriyle yaşadığımı fark ettim. Bu düşünce, adeta Protestan bir din adamının oğlu olarak yaşadığım ruhsal hayatın yanında ikinci bir hayat yaşıyordu. Bunu hiç kimseye anlatmamıştım. Bu, kişinin kendisini inandığı kişiliklerle ilgili bir soru değildi.

RUDOLF STEINER HAYATIMA GİRİYOR 41 Geçmişte yaşamış olduğum zamanlar, ya da en azından bu sadece ara sıra ve hiçbir inanç olmaksızın böyleydi—ama çok daha fazla içsel bir akrabalık hissettiğim zamanlar ve insan grupları söz konusuydu. Sekiz yaşındayken ilk kez bir dünya tarihi okuduğumda, bu akrabalık duygusu ortaya çıkmış ve o zamandan beri farklı açılardan tekrar tekrar kendini bana dayatmıştı. Yirmi bir yaşımdan itibaren, tamamen bilinçli bir şekilde zamanın ruhuna girdiğimde ve bu içsel izlenimleri modern kavramlarla uzlaştırmanın artık imkansız olduğunu fark ettiğimde, reenkarnasyon fikri tamamen ortadan kalktı. Aslında, Suddeutsche Monatshefte'de yazdığım bir makalede, reenkarnasyonun somut fikrinin (o zamanlar sadece Hint-Teosofik biçimiyle tanışmıştım), somutluğu bakımından birçok açıdan Hristiyanlığın öteki dünya anlayışına tercih edilebilir olduğunu, ancak yine de Hristiyanlıkla uzlaştırılamaz olduğunu ve sadece ima yoluyla insan ruhunun dikkate alınması gereken

bazı ihtiyaçlarını ifade ettiğini savunmuştum. Ancak şimdi temel soru bir kez daha ortaya çıktı ve Hristiyanlığın itirazlarının Rudolf Steiner'in verdiği reenkarnasyon öğretisi karşısında sürdürülemeyeceğini itiraf etmek zorunda kaldım. Bu konuda bana şahsen söyleyeceklerinin, kendi düşüncelerimle ne kadar örtüştüğünü öğrenmek için can atıyordum. Soruma cevaben hemen dönemi belirtti, ancak şunu ekledi: "Daha fazla bir şey söylemek istemiyorum. Bu tür izlenimler, benim bile, kelimelerle ifade ettiğimde çok katı hale gelme eğilimindedir. Başka bir şey söylemeden önce daha yakından incelemeyi tercih ederim." Ona belirli bir kişiliği değil, o dönemi sormuştum. Dr. Steiner'ın varlığından doğmuş gibi görünen manevi incelik, bana bunun hakkında soru sorulamayacağını kesin olarak söylüyordu. Ama yine de daha fazlasını öğrenmek istiyordum ve ekledim: "Öğretileriniz bana o kadar yabancı ki, önceki hayatımda onlarla hiç temas kurmuş olabileceğimi sanmıyorum." "Konuşmadınız," diye yanıtladı. Ardından dikkatimi Hristiyanlığa ve karakterimde benden daha net gördüğü bazı unsurlara çekti.

 O zamanlar, örneğin, ilk vaazlarımın metinlerinin seçimini etkileyen unsurlar vardı ki, elbette kendisi bunlardan kesinlikle habersizdi. Bu zengin sohbetin sonunda, ben kalkıp gitmek üzereyken, Dr. Steiner bana o akşam Teosofi Derneği üyelerine vereceği özel konferansa konuk olmak isteyip istemediğimi sordu. Evet demek isteyeceğimi düşünmekte haklıydı. Ama kendim kesinlikle gerekli olduğunu hissetmediğim tek bir adım atmak istemedim. Bu yüzden, gerçek bir randevu olan, ancak kaçırılmış olabilecek bir randevuyu bahane olarak kullandım. Burada da Rudolf Steiner'ı bir insan olarak tanıma fırsatı doğdu. Özgürlüğüme en ufak bir rahatsızlık belirtisi bile göstermedi.

• * # * •

Dr. Steiner ile reenkarnasyon konusu üzerine yaptığım konuşmalar hakkında birkaç söz daha söylemek yerinde olabilir. Günümüzde çoğu kültürlü insan, Lessing ve Goethe'ye rağmen, reenkarnasyonun doğruluğunu varsaymanın yarı delilik olduğunu ve önceki enkarnasyonlar hakkında bir şeyler bilmenin mümkün olduğunu düşünmenin daha da çılgınca olduğunu düşünüyor. Bu alandaki en kişisel ayrıntılar kamuoyuna açıklanmamalıdır ve bu nedenle anlatı biraz canlılık ve somutluktan yoksun olabilir, ancak yine de Rudolf Steiner'ın reenkarnasyon hakkında konuşma biçimi insanlık için o kadar zengin bir mirastır ki, saklanmamalıdır. En ufak bir şekilde bile kişisel kibire kapılmadı. Aksine, bu kibri tetikleyebilecek her şeyi ortadan kaldırmak için büyük çaba sarf ettiğini gördüm. Sadece merakla sorulan sorulara da aynı derecede kayıtsızdı. Başkalarının ona soru sorduğu birçok kez onu gördüm. Manevi şeylerin mutlak güvenilir bir koruyucusu gibi ve fazla çaba harcamadan, doğrudan veya dolaylı olarak ondan "bir şeyler öğrenmeye" yönelik tüm girişimlerden kaçındı. Nesnel bağlantılara işaret etti ve tüm kişisel sansasyon yaratma çabalarına kararlılıkla direndi. Tıpkı en az hassas olanın bile-

 Durumun karmaşıklığı, "Önceki bir enkarnasyonda kimdim?" diye sormayı imkansız kılıyordu; dolayısıyla "Sen kimdin?" diye sormak da kesinlikle söz konusu bile olmazdı. Bunun sonucu olarak Rudolf Steiner, soruyu soranı uzun bir süre boyunca soğuk karşılayacaktı. Krishnamurti olayındaki tavrı, önceki enkarnasyonlar temelinde herhangi birinin otoritesini iddia etmeyi en büyük gizli günah olarak gördüğünü gösteriyor. "Bilinç Ruhu" çağında herkes, öğretisini yalnızca ve sadece insanların kendi nesnel hakikat duygusuna hitap ederek sunmalı ve onları tamamen akıl temelinde ikna etmelidir. Tarihsel olarak, Rudolf Steiner'ın konumu daha da zordu çünkü o, bireysel insanların da kökenleri ve hayattaki gerçek yerleri hakkında daha fazla bilgi sahibi

olmaları gereken zamanın geldiğini savunuyordu. Çok geçmeden, eğer insan hayatının yönlendirici ipliklerinin mevcut varoluşunun sınırlarının çok ötesine uzandığını fark etmezse, varoluşla başa çıkması imkansız hale gelecektir. Ancak Rudolf Steiner, önceki enkarnasyonlar hakkındaki en ufak bir bilinçsiz umursamazlığı bile bir bela olarak görüyordu. Nitekim bu ifadeyi birden fazla kez kullandı. Bu yüzden, onun eğitiminden geçen herkes, teosofik "Liberal Katolik Kilisesi"nde Havarilerin ve Orta Çağ Azizlerinin yerlerinin zaten belirlenmiş olduğu, hatta çok azının boş kaldığı ifadesini duyduğunda dehşete düşüyor! Ve sonra tüm bu mesele gazetelerde açıkça tartışılıyor!

Bir keresinde Dr. Steiner'a insanların neden kendilerini önemli şahsiyetlerin reenkarnasyonu olarak hayal etmeye bu kadar yatkın olduklarını ve bunun insan egosundan başka bir nedeni olup olmadığını sormuştum. O da, insanın kendisinden çok birlikte yaşadığı kişiler hakkında daha net bir fikre sahip olduğunu ve bunun mevcut yaşamda bile böyle olduğunu söylemişti. Çevresindeki insanlar arasında öz tatmin ve sansasyon arayışına yol açan her şeyi bastırmıştı ve bunda da başarılı olmuştu. Dr. Steiner'ın yaşamı boyunca Toplulukta reenkarnasyonun ayrıntıları hakkında ne kadar az konuşulduğunu, hatta insan egosuna bakıldığında beklenenden çok daha az konuşulduğunu sık sık fark ettim.

Ama bu, ondan büyük bir öfke seline yol açardı ve herkes bunu biliyordu. Öte yandan, yaptığı şey, bireyleri bu alanda içsel bir aktiviteye teşvik etmekti: “Kendiniz deneyin.” “O dönemi okuyun ve ne gibi izlenimleriniz olduğunu görün.” “Daha sonra tekrar konuşacağız.” Bana göre, onunla ilgili en dikkat çekici şeylerden biri, bilinçli olarak içinde sakladığı ve sonunda tek bir kişiye bile açıklamadan ölümüne kadar taşıdığı sırların sayısıydı. Bir kez bile ipucu vermeye teşvik edilmedi. Belki de bazı tesadüfi sözlerden sonuçlar çıkarılabilirdi. Ama Rudolf Steiner'da durum asla böyle değildi. Sadece yardımcı olacak şeyleri söyledi ve gelecekte bile zarar verebilecek

her şeyden kaçındı. Keşke insanlar onun bu konulardan kişisel konuşmalarda nasıl bahsettiğini görebilselerdi! Büyük, koyu renkli gözleri daha da uyanık hale geldi. Bundan daha büyük veya daha saf bir sorumluluk bilinciyle, her kelimeyi tereddütle söyledi. Sanki kimse görmeden, daha yüksek güçlerin gözleri önünde hareket ettiği bir tapınağa girmiş gibiydi. İnsanlığın tüm duyarlı zihinlerinin böyle bir gösteriye tanık olmak için orada olmasını dileyebilirdik! Eğer reenkarnasyon öğretisi Hristiyan bir anlamda yenilenecek olsaydı, daha titiz bir zihne emanet edilemezdi. Reenkarnasyon hakkındaki kendi görüşümden tamamen bağımsız olarak, Dr. Steiner'ın bu konu hakkında konuşmasını dinlerken sık sık kendi kendime şöyle derdim: "Eğer ben bizzat Tanrı olsaydım ve bu konularda bilgi sahibi olacak ve bunları dile getirecek, kendisi ve başkaları için tehlikelerle başa çıkabilecek kadar büyük, yeterli ahlaki büyüklüğe sahip bir adam arıyor olsaydım, seçim ondan daha iyisine düşemezdi." Ama her ne olursa olsun: Rudolf Steiner'ın bu yaşam alanına yaklaşımı, sadece Antroposofik Topluluğa değil, tüm insanlığa miras bırakılmış kutsal bir miras gibidir.

* * * * *

Yine altı aylık sessiz bir çalışma dönemi yaşandı.

RUDOLF STEINER HAYATIMA GİRİYOR 45 ve İsviçre'ye yaptığım bir seyahatten dönüşümde Stuttgart'ta Dr. Steiner'ı görmeden önce Antroposofinin somut bir incelemesi. Hafızamda en çok yer eden şey, Aziz Yuhanna İncili hakkındaki bir konuşma. İncilin vahiy niteliğinin, İsa'nın Ölümünden önce söylediği ölümle ilgili pasajlarda, "Ölüm" kelimesinin beklendiği yerde "Baba" kelimesinin geçmesiyle güçlü bir şekilde gösterildiğini söyledim. Rudolf Steiner bana ilgiyle baktı. "Demek bunu keşfettiniz? Ben bunu keşfetmeden önce çok daha uzun bir gizli yol kat etmek zorunda kaldım. Elbette o zaman oldukça farklı bir bakış açısıyla bakılıyor. Ama bu tür gerçeklere tamamen din yoluyla da ulaşmak kesinlikle mümkün." Sonra kendi kendine, arkadaşım Dr. Geyer ile işbirliği içinde

yazdığım ve okuması için ona gönderdiğim broşürden bahsetmeye başladı. Başlığı şuydu: "Neden Kilisede kalıyoruz?"—"Okudum," dedi, "ama bunun doğru yol olduğunu düşünmüyorum." O anda "Neden olmasın?" diye sormalıydım—ama o an Kilisenin mücadeleleri ve umutlarıyla çok derinden meşguldüm. Hala Kilisede kendi yolumu bulmayı umuyordum, tıpkı eskiden olduğu gibi. Ve böylece fırsatı kaçırdım. Bu konuda daha fazla konuşmanın benim için istenmeyen sonuçlara yol açabileceğine dair bilinçsiz bir korku ve Rudolf Steiner'ın dünyası hakkında içsel olarak netleşmeden önce dış hayatımın ondan etkilenmesini istemediğim, hatta dış hayatımın tamamen kendi içsel dürtülerim tarafından belirlenmesini istediğim daha bilinçli bir dürtü—tüm bunlar beni kaçamaklı bir cevap vermeye itti. "Belki de en içteki arzularımız akıl yürütme gücümüzden daha iyidir," dedim. Dr. Steiner hemen anladı ve her zaman olduğu gibi, konuyu doğal bir şekilde bıraktı ve başka şeylerden bahsetmeye geçti.

Altı ay daha geçti. Kaderin benden açıkça Antroposofiyi desteklediğimi ilan etmemi isteyebileceğinin uzun zamandır farkındaydım. O ana hazırlıklı olmak istiyordum, çünkü tüm bir ömür söz konusuydu, belki de şimdiye kadar sahip olduklarımın feda edilmesi gerekiyordu.

Bu benim çağrımdı. Almanya'da büyük bir takipçi kitlesinin beklediği bir adam için bu başka bir şeydi, zihnini ve kalbini ele geçiren bir şeye coşkuyla kendini adayan genç bir adam için ise bambaşka bir şeydi. Çevremdeki insanları gördüm. Bana güvendiler ve onlara karşı derin bir sorumluluk hissettim. Birçoğu, hatta çoğu, benimle birlikte gidemeyecek ve hayal kırıklığına uğrayacaktı. Çünkü bu konular hakkında ilk kez kamuoyu önünde konuşmaya başladığımda, zaten uzun yıllar süren bir çalışma dönemim vardı ve şimdi insanları araştırmalarımın tüm aşamalarından geçiremezdim. Kendi zeminimden tamamen emin olana kadar kendimi bu yeni öğretinin yanında kamuoyu önünde konumlandırmayı düşünemezdim. Ama o zaman cemaatim için yıkıcı bir darbe olurdu. Muhaliflerin dediği gibi, bağımsız

yargı eksikliği veya bedensel yorgunluk nedeniyle bir gün kurnaz bir hipnotizörün kurbanı olan birinin durumu değildi. Neredeyse beş yıldır mesleğimden kalan tüm boş zamanımı Antroposofinin teorik ve her şeyden önce pratik çalışmasına adamıştım. Amacım, insanlığa karşı sorumluluğumu değerlendirmek ve ardından yetkili bir şekilde konuşma hakkına sahip olmaktı. Muhalifler arasında, Antroposofiye karşı yazmadan önce aynı miktarda zaman ve ciddi araştırma yapan var mı? Ve her şeyden önemlisi, aralarından gerçekten kendi deneyimlerinde test etmiş olan var mı? Birden fazla kez, kamu hayatında adı ve konumu olan kişilerin, yakın gelecekte konu hakkında yazmayı veya konuşmayı planladıkları gibi saf bir bahaneyle antroposofik literatür istediklerini gördüm. Ve gerçekten de çok yakın bir gelecekti! Konuyu gerçekten bilenlerle konuşmalar aranmadı ve bazen kasıtlı olarak kaçınıldı. Söz konusu kişinin, Antroposofiye gerçek bir giriş niteliğinde olabilecek kitapları almayı bile beklemediği olağanüstü bir durum vardı. Kendi kişisel deneyimimden biliyorum ki, daha sonra kamuoyu tarafından ciddiye alınan birçok yazı bu şekilde ortaya çıktı.

Ama henüz 1913 yılındayız. Dr. Steiner kışın başında Nürnberg'e geldiğinde, ona soracak çok sorum vardı. Konuşmaların akışı hep aynıydı. Bir saat kadar, önceden kendime hazırladığım soruları ardı ardına sorardım. O da her zaman cevap vermeye hazırdı. Sahip olduğu bilgi birikimi beni giderek daha çok şaşırtıyordu. Beni en çok şaşırtan şey ise bunu bana asla empoze etmeye çalışmamış olmasıydı. Sadece belirli bir soruyu cevaplamak için gerekeni verirdi, fazlasını değil. Çok nadir durumlarda şu cevap gelirdi: "Henüz bunu incelemedim." "Size bir şey sorabilir miyim, Sayın Doktor?" diye başlardım sık sık. "İstediğinizi sorun." Ve sonra soru tekrar sorulurdu ve sorun, soruyu sorup soramayacağımız ve ne soracağımızdı. Sorularımda daha zeki olmadığım için ne kadar çok pişman oldum! İnanılmaz bir ilginç bilgi hazinesi ortaya çıkabilir ve o zaman özgürce üzerinde düşünülebilirdi.

Çünkü Dr. Steiner asla onay istemezdi. Sadece söyler ve kendi etkisini göstermesine izin verirdi. Bazen, cevaplarındaki güvene şaşırarak ona şöyle sormuş olabilirim: "Araştırmalarınızda hiç yanılmadınız mı ve sonradan düzeltmek zorunda kalmadınız mı?" —"Emin olmadığım hiçbir şeyden bahsetmedim," dedi. Yine de tatmin olmadım. —"Yani, daha yakından incelediğinizde ilk izlenimlerinizi ve araştırma sonuçlarınızı düzeltmek zorunda kalmadınız mı?" —"Evet, ama bunun her zaman açık bir nedeni vardır. Örneğin, sizi sisli bir havada görürsem ve sizi tanıyamazsam, sisin kendisi de hesaba katılması gereken bir faktördür." Yine de pes etmedim. "Sonradan 'orada yanılmışım' diye itiraf etmek zorunda kaldığınız hiç olmadı mı?" Birkaç dakika sessizce düşündü. “Evet,” dedi, “insanlarda bazen yanıldığım oldu. Ama sonuçta, insanlarda dış dünyadan gelen ve önceden tahmin edilemeyen bir şeyler çoğu zaman içlerine sızar.”

Bazen konuşmanın öyle bir noktasına geliyorduk ki, şaşkınlıkla şöyle soruyordum: "Eğer durum böyleyse, neden bunu söylemiyorsunuz?"

"Dünyaya mı?" "Çünkü günümüz dünyası henüz bu tür gerçekleri kabul etmeye hazır değil." Bu sözleri sakin ve nesnel bir şekilde, hiçbir alaycılık veya trajik tavır takınmadan söyledi. Ve bunlar, aslında, insanların özgürce test edebilmeleri için insanlığın uzun bir eğitimden geçmesini gerektiren gerçeklerdi. Benim izlenimim -ve yıllar geçtikçe daha da güçlendi- Rudolf Steiner'ın, ölümüne kadar yakınlarından hiçbirinin tek bir kelimesini bile duymadığı bir dünya bilgisi hazinesine sahip olduğuydu. O, sadece bir bilgi aktarıcısı olarak değil, bir eğitimci olarak konuştu. Başka bir şey söz konusu bile değildi. Ona getireceği tepkilere aldırmadan insanlığa çok şey emanet etti, ancak yalnızca gerekli olanı ve o an için katlanılabilir olanı söylemekte kesinlikle acımasızdı.

Dr. Steiner ile olan görüşmemin sonunda bana bir kez daha sordu: “Bu akşam Topluluk Üyelerine vereceğim özel konferansa katılmak ister misiniz?” İyilik olsun diye ve kabul etmemi kolaylaştırmak için ekledi:

“İncillerde bulunmayan, İsa'nın ilk yıllarının tarihinden bazı şeylerden bahsedeceğim.” “Ne, gerçekten bunu mu iddia ediyorsunuz?” diye sordum. “Gerekli olmasaydı, birinin bunu iddia edeceğini mi düşünüyorsunuz?” diye karşılık verdi. “Bu çağda insanlara bu konulardan daha fazla bilgi verilmesi manevi dünyanın iradesidir. Zaman bunun nedenini gösterecektir.”

O akşam, bu hayatın sınırlarının çok ötesinde, yaşadığım en harika akşamlardan biri olarak hafızamda kalacak. O zamanki adıyla Teosofi Cemiyeti'nin toplantılarını yaptığı dar mekânda yüz kadar insan toplanmıştı. Sulzbache Strasse'deki bu mezar odası benzeri mekânda böylesine olağanüstü şeyleri dinlemek için toplanan dinleyiciler, Michael Bauer'in etrafında toplanan küçük, samimi bir grup insan ve Dr. Steiner'in konferans verdiği kasabalara gidip gelen yakın ve uzak yerlerden birkaç üyeden oluşuyordu. Michael Bauer'in grubu akademik çevrelerde pek saygı görmezdi ve konferansları

RUDOLF STEINER HAYATIMA GİRİYOR 49 Öyle yüksek bir manevi standartta, son derece büyüleyici ve tüm insani niteliklerle doluydular ki, Nürnberg'in sosyete ve eğitimli çevrelerinden çok azı onlara ilgi duymuştu. İşte dinleyici kitlesi böyleydi. Rudolf Steiner önümüzde durdu ve İsa'nın çocukluğundan bahsetti. Ön sıradaki yerimden her ifadesini izleyebiliyordum. Sanki dinleyicilerden uzağa, önündeki resimlere dikkatle bakıyordu. Son derece hassas bir dokunuşla ve çarpıcı bir uyanıklık ve dikkatle bu resimleri anlatmaya başladı. Arada sırada şu gibi ifadeler araya giriyordu: "Buradaki sıralamanın doğru olup olmadığını tam olarak söyleyemem, ama bana böyle görünüyor." Veya: "Tüm çabalarıma rağmen yerin adını bulamadım. Adın silinmiş olması mutlaka bir anlam ifade etmeli." Konuşmasında hiçbir kölelik belirtisi olmayan bir saygı vardı ve mucizenin huzurunda kararlı ve sağlam duruyordu. Odayı saf bir maneviyat atmosferi kaplamıştı. Bu atmosfer, doğrudan ruhun gücünden kaynaklanmayan tüm duygulardan arındırılmıştı. Eski Ahit'te yer alan ilahi vahiylerin, Kudüs'teki

Tapınak'taki olaydan sonra Nasıra'ya dönüşünün hemen ardından gelen yıllarda, çocuk İsa'nın ruhunda tüm ihtişamıyla nasıl belirdiğini, çağdaşları arasında bu eski ilahi vahyin büyüklüğünün gerçek bir anlayışının eksik olduğunu fark ettikçe kederinin nasıl giderek daha da yoğunlaştığını, bu kederin içinde nasıl yaşadığını, ifade edilmediğini ve çevresindekiler tarafından anlaşılmadığını anlattı—"insanlık arasında bildiğim tüm diğer kederlerden çok daha büyük bir kederdi bu."—Ama bu kederin tamamen çocuk İsa'nın iç dünyasında yaşamaya mahkum olması nedeniyle, onu anlatılamayacak kadar yüceltebildi...

Rudolf Steiner'ın "Beşinci İncil"den, yani geçmişin tüm manevi kayıtlarında bozulmadan kalmış ve bugün bile hâlâ varlığını sürdüren İncil'den, her akşam bize anlattığı şeyleri burada tekrarlamaya gerek yok.

50 RUDOLF STEINER HAYATIMA GİRİYOR, bu, ruhta tamamen uyanık olan biri tarafından çözümlenebilir. O anlarda bakabildiğimiz gözler ve geçmişe nasıl baktıkları hafızamda silinmez bir şekilde yer etti. Onun yaşayan maneviyatı öyle bir saflık, öyle ikna edici bir dürüstlük ve alçakgönüllülük yaydı ki, insan kendini insanlık tarihinin en yüce bir olayının huzurunda hissetti. Bazen gözler içten içe hafifçe nemleniyor ve sıvı altınla parıldıyor gibiydi. Birdenbire, tüm hayatım boyunca şunu düşündüğümü fark ettim: Ölümden sonra daha yüksek dünyalara geçtiğimde, ilk yıllarda tek istediğim, uzun bir süre boyunca İsa'nın hayatını manevi gözlerle tefekkür edebilmek. Tekrar tekrar, tüm durumun eşi benzeri görülmemiş doğasının tamamen farkında olmaya çalıştım. Dışarıda, elektrikli tramvaylar tiz düdük sesleriyle birbiri ardına geçiyordu. İçeride, geçmişi resimler halinde önünde tuttuğunu iddia eden ve onlardan doğal bir güvenle bahseden bir adam duruyordu. —“Sen kimsin?” diye kendi kendime sormaya devam ettim. İnsan zihninin yapabileceği her test, eğer önyargısızsa, mucizenin lehine sonuçlanıyordu. Sağlıklı zihin mi? Bundan daha ikna edici bir biçimi olamazdı. Zihinsel anormalliğe dair herhangi bir öneri—ve bir din adamı

olarak bu türden birçok vakayla ilgilenmek zorunda kaldım—ortamın kendisi tarafından yalanlanırdı. Ahlaki saflık mı? Bunun içinde yaşıyor ve nefes alıyorduk. Özverilik mi?—Eğer insan kendine şunu sorsaydı: Bir insan ne olmalı?

Tanrıların özgürce bahşettiği bir armağan nasıl olurdu acaba?—bundan farklı olamazdı. Ama o zaman, tüm bunlar neydi? Henüz hayal bile edilememiş insanlığın ihtişamının başlangıcı mı? Doğru zamanda gönderilmiş daha yüksek bir dünyadan bir mesaj mı? Sonraki yüzyıllarda doğanlar, materyalizm içinde yaşayan ve bu tür olaylara tanık olan bizlerin duygularını anlamakta zorlanacaklardır. Bugün bile, içinde yaşadığımız dünya yapısına karşı bize güçlü darbeler gibi görünen şeylerde hiçbir zorluk bulmayan, büyüyen bir nesil görüyoruz. Bu özel olayda, içten içe şunu fark etmekten öteye geçemedim: Her şey doğru çıkmasa bile, en azından,

RUDOLF STEINER HAYATIMA GİRİYOR 51 Şimdiye kadar duyduğum en ilginç İsa öyküsü ve birçok anlaşılmaz noktaya rağmen, dürüst olmak gerekirse en olası olanı. Bu deneyimi yaşadığım için minnettarım, çünkü daha fazla düşünmeye ihtiyaç duymasının yanı sıra, her halükarda yaşamsal ve sağlıklı önerilerle dolu.

Bu ezici ilk izlenimden tamamen etkilenmemeyi bir ölçüde başarmış olsam da, sonrasında olanlar karşısında biraz dengemi kaybettim. Rudolf Steiner kürsüden yavaşça uzaklaştı, yanıma geldi ve şöyle dedi: "Bunun sizde ne gibi bir etkisi olduğunu bilmiyorum." Gözlerinde nazik bir sorgulama vardı. Böylesine olağanüstü ruhani iddialardan sonra, konuşmasındaki saf alçakgönüllülük o kadar beklenmedikti ki, ancak beceriksizce, önce her şeyi iyice düşünmem gerektiğini ya da buna benzer bir şey söyleyebildim. Oysa o anda, insanlık adına bir iki söz söylemeliydim. O kadar utandım ki, gece Rudolf Steiner'e bir mektup yazarak, başlangıçta her şey hakkında karar veremezsem bana anlayış göstermesini rica ettim. Ama bir şeyi çok

derinden hissetmiştim: Eğer haklıysa, bize değerli bir hediye sunuluyordu ve bunu sunma biçimindeki ruh için ona özel bir minnettarlık borçluyduk.

Daha sonra birkaç kez Dr. Steiner'a Akaşik Kayıtlar'dan bu anlatıları sürdürmesini rica ettim. İsa'nın hayatına dair, onun berrak ruhsal vizyonundan önce böylesine zengin bir şekilde ortaya çıkan resimlerin İncillerin yanına yerleştirilmesinin insanlık için çok güçlü bir itici güç olacağından emindim. Savaş sırasında Dr. Steiner'ın bana cevabı, "astral dünya"nın -dünyanın etrafındaki tüm ruhsal atmosferin- artık bu tür araştırmalar yapmasına olanak tanımayacak kadar karışık olduğu yönündeydi. Savaştan sonra, şu anda insanlık için daha acil olan başka işlerin olduğunu söyledi. Yaklaşan ekonomik felaketleri gördü ve dünya ekonomisi fikirlerini açıklamaya başladı. Yaklaşan kıtlığı gördü ve yeni bir tarım biliminin temellerini attı. Günümüzün bilimsel materyalizminin neden olduğu ruhsal açlığı gördü ve öğrencilerini yeni ve maneviyatçı bir yaklaşımla tanıştırdı.

52 RUDOLF STEINER HAYATIMA GİRİYOR Doğal bilimler. Gençliğin ihtiyaçlarını gördü ve kendini yeni bir eğitim sanatı geliştirmeye adadı. Modern tıbbın, özellikle iç ve ruhsal hastalıklar alanındaki çaresizliğini gördü ve yeni ve muhteşem kavramlarla dolu, manevi-bilimsel bir terapinin temellerini attı. Din ve ahlak dünyasındaki karışıklığı gördü ve tavsiye arayanlara kesin ve etkili dini faaliyet için yardımcı oldu. Ve biz, ruhunun gözleri önünde ışıldayan ve net bir şekilde parlayan İsa'nın yaşamına dair birkaç parçalı resimden fazlasını almadan önce aramızdan ayrıldı. Ama sonuçta, bu ilk armağanları büyük bir soru işaretiyle birlikte alan bir nesil insan neyi hak etmişti ki? Öyle ki, resimli gazetelerde "Beşinci İncilci I" yazısıyla korkunç bir karikatürü yayınlanabilmişti. Ve dinin tanınmış önderlerinden hiçbiri, bu adamın ilahi dünyadan verdiği armağanı dinlemeye veya incelemeye bile yanaşmamıştı.

Daha sonra Rudolf Steiner, Akasha Kayıtları'ndaki araştırmaları hakkında bana birebir daha fazla bilgi verdi ve o zaman, sonuçlarından emin olmak için kendi yeteneklerine uyguladığı araştırma testlerini ilk kez öğrendim. Örneğin, garip bir kader sonucu, kendi araştırmaları onu bu olaylara götürmeden önce İncil'deki Diriliş ile ilgili olaylardan hiç haberdar olmadığını söyledi. Çocukken Avusturya ve Macaristan sınırının ötesindeki bir okula gönderilmişti ve oğlunun dini eğitimine ilgi duymayan "Özgür Düşünür" babası, bu durumun eğitimini olumsuz etkilemesine izin vermişti. Böylece, deneyler yapabildi ve öncelikle ruhsal araştırmalar yoluyla Mesih'in ölümünden sonra neler olduğunu tespit edebildi. Daha sonra İncil'i okuduğunda, İncil kayıtlarının kendisine vahyedilen resimlerle her ayrıntısıyla örtüştüğünü, ancak anlayış eksikliği nedeniyle, günümüzdeki İncillere bir miktar materyalizmin sızdığını gördü. Ona göre, bu materyalizm damarı, örneğin İsa'nın İkinci Gelişi hakkındaki sözlerinin kaydedilme biçiminde de kendini gösteriyor.

RUDOLF STEINER HAYATIMA GİRİYOR 53 Rudolf Steiner, görünüşe göre birçok alanda, bunlar hakkında tek bir kelime bile söylemeden önce yıllarca araştırmalarını sürdürmüştü. Uzun süre bulamadığı ayrıntılar çoğu zaman eksikti. Araştırmaları birçok durumda manevi dünyaya yöneltilmiş bir istekti ve bu istek her zaman cevaplanmıyordu.

Elbette, bu anlatılanlar herhangi bir şeyi kanıtlamak amacıyla yapılmamıştır. Bunlar sadece bu tür araştırmaların ruhuna ışık tutan gerçeklerin iletilmesi amacıyla sunulmuştur. Eğer dogmatik olarak kabul edilmiş bir Yeni Ahit yerine, öncelikle tek bir bireyin ruhsal yeteneklerine dayanan, yine dogmatik olarak kabul edilmiş bir Akaşik Kayıt ortaya çıkarsa, bu asla gerçek ruhsal araştırmayla bağdaşmaz. Burada da, öngörü sayesinde insanlar, ellerindeki tüm yeteneklerle, daha yüksek kaynaklardan iletilenleri özgürce test edebilirler. Onlardan beklenen tek şey, önyargı, öz-memnuniyet, korku veya kolaylık nedeniyle bunu reddetmemeleridir. Bugün

bile, verilenleri görmezden gelme veya inkar etme gibi ilkel yöntemlerle kendilerini savunuyorlar. Bu ruhsal araştırmada birçok şey uzun süre veya sonsuza dek kararsız kalabilir; ancak yardımcı olacak ve aydınlatacak başka şeyler de mutlaka bulunacaktır. Yirmi yıldır Protestan, ortodoks ve liberal teologların görüşlerini dinledikten sonra, hiçbir ekolden gelmeyen Rudolf Steiner'in öğretilerinin ciddiye alınıp alınmaması gerektiğine karar verebilecek kadar kendime güvenebilirdim. ° Bu çağda insanlara bu şeyler hakkında daha fazla bilgi verilmesi manevi dünyanın iradesidir. Zaman bunun nedenini gösterecektir.” —İlahiyatçıların İsa'nın hayatına dair giderek daha verimsiz ve yetersiz açıklamalarını okuyup Rudolf Steiner'inkilerle karşılaştırdığımda, bu “manevi dünyanın iradesi”nden bir şeyler görüyorum. Ama teoloji, hiçbir şey olmamış gibi kendi yolunda ilerlemeye devam ediyor.—

*****

Şimdi size bu yeni ruhani öğretilerin etkisinden bahsedecek olursam-

Ruhsal hayatım boyunca yaşadığım deneyimlerin en önemli nedeni, bazı manevi yasaların gerçek anlamda farkına varmam ve hataların kaynaklarının netleşmesidir. Bu anlatım, başkalarına da yardımcı olmanın bir yolu olabilir. O yıllarda bir keresinde rüyamda Dr. Steiner'e "Önceki enkarnasyonlarınızda kimdiniz?" diye sorduğumu gördüm. O da "Pisagor ve Menander" diye cevap verdi. Uyandığımda bu deneyim zihnimde canlı bir şekilde kaldı. Bunun doğru olup olmadığını kendime sordum. Pisagor - evet, bu bir olasılık olabilirdi, ancak o ana kadar bu fikir bilinçli olarak aklıma hiç gelmemişti. Ama Menander - o kimdi? Ansiklopedide iki Menander buldum; biri şair ve komedi yazarı, diğeri ise retorikçiydi. Ancak ikisi de Pisagor'un zamanına çok yakın yaşadıkları için, bu öneriyi konu hakkındaki diğer antroposofik görüşlerle uzlaştırmak kolay değildi. Acaba Buda ile o dikkat çekici söyleşiyi yapan Kral Milinda mıydı? Birkaç hafta sonra Dr. Steiner ile konuşabildim ve ona rüya deneyimimden bahsettim. Önce ne zaman

olduğunu sordu ve ben de neredeyse tam olarak anlattım. "Bunun benim enkarnasyonlarımla hiçbir ilgisi yok," dedi. "Ama o gece, sadece bilimsel anlamda değil, Pisagor ve Menander'in çalışmalarıyla derinden meşguldüm." "Hangi Menander'di?" diye sordum, Dr. Steiner'in varlığını sadece ansiklopediden öğrendiğim bu iki kişiden haberdar olup olmadığını merak ediyordum. "Retorikçiydi. Konuşmayla ilgili bir sorun üzerinde çalışıyordum ve onunla iletişime geçmeye çalıştım." Bu gibi olaylar birçok yönde düşünmeye sevk eder. Benim için en önemli olan, bu tür manevi deneyimlere hataların ne kadar kolay sızdığını açıkça görmemdi. Çünkü görünüşte, gerçek manevi izlenim şuydu: Steiner, Pisagor, Menander. Ancak hemen önceki enkarnasyonlarla ilgili soru ortaya çıktı. Bu, içimdeki yarı bilinçsiz bir merak kompleksinden kaynaklanıyordu. Ve yine de bu kompleks sayesinde deneyim, bilinç tarafından yansıtılacak kadar güçlü hale geldi. Deneyimi sonrasında düşündüğümde bunu fark edebiliyordum.

RUDOLF STEINER HAYATIMA GİRİYOR 55 İki bölgenin -ilgi ve merakın karışımı ile nesnel gerçekliğin- farklı ruhsal karakterlerini açıkça ayırt ettim. Böylece, gerçek ve sahte ruhsal deneyimler arasında ayrım yapmak için ilk temel standartlara sahip oldum. Dr. Steiner'ın, "Eşik Bekçisi"ni geçmemiş ve tüm iç yaşamını, varlığının kişisel tarafından gelen unsurları tanıyacak kadar eksiksiz bir şekilde incelemeyi öğrenmemiş hiç kimsenin ruh dünyasından güvenilir izlenimler alamayacağını belirttiğinde ne kadar haklı olduğunu anladım. Temelde, birçok insana çok olağanüstü görünen iki "Eşik Bekçisi" figürü, Hristiyan "Tövbe" ve "İman" deneyimlerinin çok yüksek bir ruhsal düzeydeki sunumlarıdır.

Bu alanın dilini gösteren bir başka olay da olabilir. Rudolf Steiner rüyamda karşımda durdu ve vurguyla şöyle dedi: “A de!” Sonradan ona sorduğumda, hassas ruhsal izlenimleri daha olumlu bir şekilde almayı öğrenmemi istediği anlaşıldı. Açıklama olarak, “Böyle durumlarda ruhsal dünyada A (ah) sesi yankılanır” dedi. O zamanlar antroposofik öğretinin konuşma sesleriyle ilgili

hiçbir bilgisi yoktu. Bir gerçekliğin farkına varmıştım ama dilini anlamamıştım. Gerçek rüyalardan çıkarılacak ne kadar çok önemli ipucu, ait oldukları dünyanın dilini anlamadığımız zaman kayboluyor!—“Ama rüyada neden güzel görünüyordunuz?” diye sordum. “Bunu kendi güzelliğinizden aldınız,” diye cevap verdi. “Güçleriniz sizi gerçek algıya götürecek kadar güçlü değildi.” Küçük şeylerde ve büyük şeylerde her cevap bilgi ve güvenle verilmiş gibiydi. Burada bu deneyimlerde evinde olan biri konuşuyordu. İnsanın her zaman edindiği izlenim buydu.

Bu örnekler yeterli olabilir. Ancak, rüyadan daha fazlası olan rüyalardan bahsetmişken, sonraki olaylar ışığında bir başka deneyimden de bahsetmek gerekir. "Hristiyan Cemaati"nin kuruluşundan yedi yıl önce, şunu gördüm:

56 RUDOLF STEINER HAYATIMA GİRİYOR Bir rüyada kendimi yüksek bir dağa tırmanırken gördüm. Tırmanışta bir an durdum ve solumda bir yerleşim yeri gördüm. Johannes Müller Derneği'ydi. Yol beni yerleşim yerine yaklaştırmıştı, ancak dağın yamacından yukarı doğru devam ettiği için aslında yerleşim yerine girmemiştim. Sağa gitmem gerektiğini biliyordum ve tırmanışın biraz daha yüksek bir noktasından yerleşim yerine sempatiyle baktım. Dağın zirvesinde—hala orada, gözümün önünde görüyorum—gökyüzüne doğru dimdik yükselen bir kulesi olan bir kilise duruyordu. Kilise Rudolf Steiner tarafından inşa edilmişti. Yol kolay değildi ama çok da zor değildi. Kısa bir bakıştan sonra sakince tırmanışa koyuldum.—Böyle bir rüyanın, uyanık bilincimde asla böyle bir biçimde ifade edemeyeceğim anın gerçekliğini yansıtmasının yanı sıra, hakkında hiçbir şey bilemeyeceğim uzak bir geleceğin de ona ışık saçması ne kadar dikkat çekici!

*****

Dr. Steiner'ı tekrar görmemden önce bir yıldan fazla zaman geçti. Birinci Dünya Savaşı başlamıştı ve herkesin kendi acil görevleri vardı. 1915 yılının başlarında Nürnberg'deki Deutscher Hof'ta onunla yaptığım konuşma

özellikle önemliydi. Dr. Steiner hemen savaştan bahsetmeye başladı. "Dünya olayları hakkında benimle aynı fikre sahip olduğunuzu görmekten memnuniyet duydum," dedi. "Bunu hangi anlamda söylüyorsunuz?" diye sordum, biraz tereddüt ederek. "Savaş hakkında ne dediğinizi bilmiyorum." "Hayır," dedi, "ve bunu o şekilde kastetmiyorum. Ama gerçekte neler olup bittiğine dair büyük bir içsel duyarlılığınız var." Bu sözlerdeki örtük takdir beni biraz utandırdı ve devam ettim: "Sayın Doktor, savaş sırasında şu anki faaliyetlerimin nerede doğru yolda olmadığını düşündüğünüzü sizden öğrenmekten memnuniyet duyarım." Bu, güncel olaylar konusunda, sıradan bilginin ötesine geçen bir bilgiye yönelik ilk, oldukça patlayıcı meydan okumaydı. Nürnberg cemaatimdeki çalışmalarım, yerel Antroposofistlerden (şimdiki halleriyle) çok uzakta sürdürüldü.

Teosofi Cemiyeti'nden nihai ayrılıktan 57 yıl sonra hayatıma giren Rudolf Steiner'ın bu konuda herhangi bir şey duymuş olması oldukça düşük bir ihtimaldi. Meydan okumayı hemen kabul etti. "İnsanlara İngiltere'den nefret etmemeleri gerektiğini söylemek iyi bir şey değil," dedi. "Bu sadece onları kışkırtır ve onlara yardımcı olmaz. Daha iyisi şöyle demek: *Gerçek Almanlar iseniz, İngiltere'den gerçekten nefret etmiyorsunuz demektir.* Alman savaşırken asla kişiden değil, davadan nefret eder." Aslında bu, o dönemdeki çalışmalarımın zayıf noktasıydı. İnsanlar nefret eksikliğimden hiç memnun değillerdi. Doğal olarak bunu oldukça farklı şekillerde ifade ettiler ve yeterince canlı bir sempatiye sahip olmadığımı söylediler. Ama aslında, onlara çok insani duyguların yerini alacak kadar büyük ve değerli idealler vermekte başarılı olamıyordum.

Savaş sırasında Almanya'daki tüm ruhani liderler arasında en zayıf nokta buydu. Alman halkının yaşam mücadelesine, en iyi ve yenilmez Alman güçlerini ortaya çıkaracak türden ruhani bir öz aşılayamadılar. Gençler olarak çok saygı duyduğumuz Friedrich Naumann bile bu kader anında başarısız oldu. Bu, Rudolf Steiner'ın savaşın ilk yıllarında Berlin'de verdiği

konferanslarda ne yapmaya çalıştığını anlamama yardımcı oldu. Almanya'nın ruhani tarihinin en büyük figürleri olan Goethe, Schiller, Fichte, Hegel ile bağlantılı olarak, insanların kalplerini Almanya'nın ruhani dünya misyonunun farkındalığıyla doldurmaya çalışmıştı. Bu konferanslar kendi başlarına yayınlanmayı fazlasıyla hak ediyor. Şahsen üzerimdeki etkisi, Almanya'daki gençlerin özlem duydukları ilhamla kalplerini doldurabilecek, tek bir yanlış nota bile içermeden ahlaki istikrarı aşılayabilecek ve Almanların gerçek gücünün doğabileceği ruh büyüklüğünü ateşleyebilecek bir şey içermeleriydi. Bugün söylenecek tek bir kelime bile yok. Hem halka açık olanların hem de daha da önemlisi daha samimi bir gruba verilenlerin uyandırdığı asil ilham, Rudolf Steiner'in en güzel armağanlarından biriydi. Bilgelikle dolu bir vizyon...

58 RUDOLF STEINER HAYATIMA GİRİYOR Almanya'nın uluslar arasındaki gerçek yeri ve bunun ardındaki daha yüksek İrade, burada saf ve hayati bir güç haline geldi ve milliyetçiliğin titrek kıvılcımları, ışıkla ama aynı zamanda fedakarlıkla parıldayan kutsal bir alev oldu. Ancak Almanlar Chamberlain* ve Traub'u dinliyorlardı ve Rudolf Steiner'ı dinlemediler. Onun fikirleri, yeterli sayıda bilgili ve derin duygulara sahip yorumcu tarafından, ulusun içinde bulunduğu vahim çatışma döneminde, gerçek bir vatanseverlik öğretisinin temeli olsaydı, neler olabileceğini özlemle düşünüyoruz.

Rudolf Steiner'ın görmezden gelindiğine dair tek bir kelime bile söylediğini hiç duymadım. Alman kültürüne olan sevgisi, berrak ve ruhani bir şekilde, kişisel bir kırgınlık izi bile taşımadan, kesinlikle sarsılmaz kaldı. Ancak rakipleri, Marne Savaşı'ndaki yenilgi ve savaşta alınan mağlubiyetten esas olarak Rudolf Steiner'ın sorumlu olduğu yönünde bir iddiayı yaymayı başardılar. Koblenz'den geçerken, Genelkurmay Başkanı Von Moltke ile kısa bir kişisel görüşme yapmıştı. Von Moltke, Antroposofik Cemiyet üyesi değildi ve Rudolf Steiner'dan sadece ara sıra bir konferans dinlemişti. Olan

biten sadece buydu. Konuşmada askeri konular asla gündeme gelmedi. Almanya için daha iyi lider hangisi olurdu: bu tür suçlamalarda bulunabilecek bir ruh mu, yoksa Rudolf Steiner'ın konferanslarında konuşan ruh mu? Bu konuda son sözü gelecek nesiller söyleyecektir.

O bahar Dr. Steiner ile yaptığım sohbetin bir diğer konusu da, günümüzün kabul görmüş bilimiyle olan ilişkisiydi. Onunla tanıştıktan çok kısa bir süre sonra içimde bir sorumluluk duygusu uyandı: "En azından, Rudolf Steiner'ın günümüzde bilimin çeşitli dallarını araştırmakla görevlendirilenler tarafından bilinmez kalmaması için elimden geleni yapacağım." Hayat beni birçok üniversite profesörüyle tanıştırmıştı. Hepsini düşündüm ve yakın bir dostluk bağım olan Oswald Külpe'yi hatırladım. Oswald Külpe'yi tanıyanlar bilir ki, o zamanlar tüm Almanya'da onun hakkında çok şey söylenirdi.

•Alman filozof ve deneme yazarı.

RUDOLF STEINER HAYATIMA GİRİYOR 59 Felsefe ve psikoloji konusunda ondan daha derin bir eğitim almış bir Profesör veya ondan daha dürüst, karakter saflığı yüksek ve önyargılardan arınmış bir insan bulmak zordur. Külpe'nin insani asaleti, onunla yakın temas kuran herkes için unutulmaz, neredeyse kutsal bir deneyim olarak kaldı. Daha önce Rudolf Steiner'e, Külpe'yi görmeye benimle birlikte gelip, onunla görüşmeyi ben ayarlarsam, onun tarafından sorgulanmasına izin vermeye istekli olup olmayacağını sormuştum. Sıradan anlamda herhangi bir psikolojik deney düşünmüyordum. Fikrim, modern bilimin en tarafsız adamlarından birini Rudolf Steiner'in olağanüstü yetenekleriyle yüz yüze getirmek ve bilimin kendi çizgisinde ikna edilebileceği yöntemleri, kendi zemininden vazgeçmeden -ama aynı zamanda olayların alışılmadık karakterine haksızlık etmeden- özgürce tartışmasını sağlamaktı. İçimde şu his vardı: Rudolf Steiner bu girişim yapılmadan ölmemeli; Eğer modern bilim, yeni ortaya çıkan insan yetenekleriyle uzlaşabilirse, bunun tüm insanlık için ölçülemez bir öneme sahip olacağından şüphe yok. Rudolf Steiner ise hiçbir zorluk

çıkarmadı. Sadece şöyle dedi: “Önceden uyarıyorum ki, konu çok karmaşık. Örneğin, dindar bir insanın düşüncesi mavi görünür, ama parasına düşkün bir bankacının düşüncesi de mavidir.” “Öyleyse fark neyde yatıyor?” diye sordum. “Tüm yapılandırmada.” Bu sözler, Rudolf Steiner'ın bir anlamda bir deneye bile hazır olduğunu gösteriyor. Ancak bu, bir bilim insanının onu bir enstitüde “sınavdan” geçireceği, onu sanki maskesi düşürülecek bir suçluymuş gibi ele alacağı bir durum olmamalıydı. Aksine, bu, konuya açık fikirli bir insanın sorularını ortaya koyması ve bilimsel araştırmanın bu olgulara nasıl bir yaklaşım bulabileceği konusunda bir anlayışa varmaya çalışması için bir fırsat olmalıydı.

O zamanlar Nürnberg'de Dr. Steiner bana Külpe'ye benimle gelmeye kesin olarak istekli olduğunu söylemişti. Şöyle demişti: "İsteğiniz üzerine onun Giriş bölümüne tekrar baktım."

Felsefeye gelince, gerçekçiliğiyle bu şeyleri gerçekten kabul edebileceğinden pek şüpheliyim. Aurası çok renksiz. Ama bir dahaki Münih ziyaretimde sizinle iletişime geçeceğim ve o zaman deneyeceğiz.” Bunun üzerine, o zamanlar Münih Üniversitesi Felsefe Profesörü olan Külpe'yi görmeye gittim, Rudolf Steiner ile ilgili kişisel deneyimlerimi anlattım, ona en önemli kitapları verdim ve bilim ve antroposofi adına bu konuyu incelemesini rica ettim. Nazikçe şöyle yanıtladı: “Bütün bunları sizden şahsen duymamış olsaydım, bununla uğraşmazdım. Ama şimdi kitaplara bir göz atacağım.” Yaklaşık altı ay sonra Rudolf Steiner'den Münih'te olduğunu ve görüşmeye hazır olduğunu söyleyen bir mektup geldi. Ancak Külpe ile bir gün ve saat belirlemeye çalıştığımda, özür dileyerek geri adım attı. Kitaplar ona yüzeysel bir çalışmanın hiçbir şey kazandırmayacağını fark ettirmişti. Konuya temelden girmek gerekiyordu. Ancak bu, diğer işlere ara vermek anlamına geliyordu ve kitaplar ona bunu haklı çıkaracak kadar önemli bir izlenim vermemişti. Bu nedenle, görüşmeden bir şey çıkma olasılığının çok düşük olduğunu düşünüyordu. Bu yüzden Dr. Steiner'i geri çevirmekten

başka çarem yoktu. Başarılı olma şansı olabileceğini düşündüğüm tek girişim buydu. Ancak bu durumda geri adım atan Rudolf Steiner değildi.

Ortodoks bilimin bu davranışı tuhaf bir bölüm. Geçmişin mistikleri hakkında kalın ciltler yazılıyordu; insanlar Yogilerle konuşmak için Hindistan'a yolculuk ediyordu. Ama Avrupa medeniyetinin tam kalbinde çok daha büyük bir şeyin, onlara geçmişin mistiklerini ve uzak Hindistan'daki Yogileri en canlı şekilde anlama imkanı verecek bir şeyin olduğunu görmediler. Gözler mikroskoplara ve teleskoplara dikildi; her böcek ve her kuyruklu yıldız incelendi. Ama bilim insanları, en nadir ve yine de çok yakın olan, her şeyden daha önemli olan şeye, yani doğaya ve

RUDOLF STEINER HAYATIMA GİRİYOR 61. İnsan olmanın anlamı. Bildiğim kadarıyla, Rudolf Steiner'ın hayatında hiçbir zaman tanınmış bir bilim insanı ona gidip, "Çok dikkat çekici şeyler yazıyorsunuz. Bunlar hakkında size bir soru sorabilir miyim?" demedi. Yazdığı hiçbir şey ciddiye alınmadı. İnsanlar onun diğer çalışmalarına ilgi duymadılar veya bilinmeyen ve tanınmayan bir şeyle temas kurmaktan çekinmediler. En fazla, Rudolf Steiner'ın kendi adına ortaya çıkıp araştırma ve tanınma talep etmesini beklediler. Ancak ilki için yaptığı talep kitaplarında açıkça belirtilmişti. Bunun hiçbir etkisi olmadığında, diğer her adım onun için kabul edilemez olurdu.

Bu yüzden bilime kalan tek şey, eski moda kahinler veya otomatik ressamlarla ilgilenmekti. Ancak tüm bu fenomenler yalnızca ruh yaşamının loş, bilinçsiz bölgelerine götürür ve her halükarda doğru araştırma yöntemleri orada mevcut değildir. Rudolf Steiner'da ise trans hali söz konusu bile değildi. Orada karanlık, rüya gibi bir bilinçaltına değil, bir üstbilinç durumuna bakılıyordu. Bu, geceleyin roketlerin ürkütücü parıltısı ile gündüzün parlak güneş ışığı arasındaki fark gibiydi.

Geri kalanına gelince, Rudolf Steiner'ın kendisinde belirli bir gelişme belirtileri gözlemlediğimi söylemeliyim. Daha önceki yıllarda, insanlara

tavsiye verirken ışığa karşı bakmak zorunda kalmayacağı bir yerde oturmayı tercih ettiğini fark ettim. Manevi görüş yeteneklerini kullanmaya başladığında, varlığında belirli bir bilinçli ayarlama olduğunu, genellikle gözlerini aşağıya indirdiğini fark ettim. O zaman kitaplarında söylediği şeyi hatırladım; yani, "daha yüksek varlıklar" algılanmadan önce insanın fiziksel bedeninin silinmesi gerektiğini. Yıllar geçtikçe bunu daha az fark ettim ve sonunda hiç fark etmedim. Sanki zahmetsizce daha yüksek bir bilinç durumuna geçiyordu; ya da daha doğrusu, duyusal algı ve manevi algı olmak üzere her iki bilinç durumu da onun için özgürce ve doğal olarak, yan yana vardı. Aynı şekilde, daha önceki yıllarda birkaç kez, bir konuşmanın başında onun için kolay olmadığını fark ettiğimi düşündüm.

Ona doğru kelimeleri bulması için zaman tanımak gerekiyordu. O zaman insan kendi kendine, "Kesinlikle ruhani araştırmalarıyla meşguldü ve tamamen fiziksel varoluş dünyasına geçiş için birkaç saniyeye ihtiyacı vardı" diye düşünüyordu. Uygun kelimeyi bulmaya çalıştı, bulamadı ve durdu. Kısa bir çaba ve zorluk aşıldı. Bunu da zaman geçtikçe daha az fark ettim. İlk yıllarda, bir derste bazen insanın aklına şu izlenim gelirdi: "Şimdi araya giren bir ruhani gözlemle meşgul." Bu anlarda tereddüt ederek konuşur, cümlenin yavaşça bitmesine izin verir, hatta bazen cümleyi uzatırdı. Daha sonra, güçlü ruhani dürtülerin sonucu olarak şaşırtıcı bir hızla değişebilen bakışlarından bile, içinde olağanüstü şeyler olup bittiğini, aslında söylenenlerden çok daha olağanüstü şeyler olduğunu sık sık görürdünüz. Yine de bu iki yön ayrı değil, aksine canlı bir şekilde birleşmiş gibi görünüyordu. Rudolf Steiner'ın bizzat ortaya koyduğu gelişmeyi düşündüğümde –benim algılayabildiğim kadarıyla– inanılmaz derecede hızlı olduğunu ve diğerlerimizi utandırdığını düşündüm. Bu gözlemleri dünyadan saklamak haksızlık olur. Ancak ben de, bu gözlemlerin başkaları tarafından yapılanlarla da karşılaştırılmadıkça, yetkili kabul edilmesini istemem.

Külp'in beklenmedik ve zamansız ölümü bu olaydan kısa bir süre sonra gerçekleşti. Rudolf Steiner ile yaptığımız samimi bir sohbette, ölümünden sonra eski düşünce tarzından bu kadar uzaklaşmaya çalışan birini daha önce hiç görmediğini söyledi. Külp'in onunla görüşmeyi reddetmesi, Steiner'in bu adamın öteki dünyadaki kaderine karşı şefkatli bir ilgi duymasına hiçbir şekilde engel olmamıştı.

1915 yılının başlarında gerçekleşen üçüncü bir konuşmadan da burada bahsedeceğim. İsa'nın sözleri üzerine yaptığım tefekkürlerde, bu sözlerin beden üzerinde güçlü bir etkisi olduğunu fark ettim. Sanki şöyle diyorlardı: Eğer senin varlığında yaşayacaksak, önce onu dönüştürmeliyiz.—Fiziksel bedenin ardında yatan hassas, ruhsal bedenselliğin, yani ruhsal varlığının farkına varıldı.

RUDOLF STEINER HAYATIMA GİRİYOR 63 mimar. Bu daha ince bedende değişiklikler algılanabiliyordu. İsa'nın sözleri üzerine meditasyon, güçlü bedensel duyumlara, hatta şiddetli fiziksel acıya dönüşebiliyordu. Sonrasında, ilk kez tüm varlığın gerçek sağlığının ne olduğuna dair bir ipucu veren harika bir iyileşme bilinci ortaya çıkıyordu. Bu deneyimler, İsa'nın sözleri üzerine meditasyonun O'nun gerçek görünümü hakkında bir şeyler söyleyip söyleyemeyeceğini merak etmeme yol açtı. Kişinin kendi bedensel formunun belirli noktalarında, İsa'nın kendisinden nerede farklı olduğunu gözlemlemesi gerekirdi. İsa'nın sözleri, bu sözlerin gerçekten yaşayabileceği bedenin nasıl görünmesi gerektiğini az çok açıkça ortaya koyuyordu. İnsanlığın diğer büyük adamlarının sözleri üzerinde de o kadar güçlü bir şekilde meditasyon yapılabileceğine ve benzer deneyimlerin, daha az canlı olsa bile, ortaya çıkabileceğine inanıyorum.

Bu gözlemler hakkında ayrıntılı bir şey söylemeden Rudolf Steiner'e sordum: "Gerçekten de, sadece İsa'nın sözleri üzerine meditasyon yaparak, O'nun gerçek görünümü hakkında herhangi bir şey söyleyebilecek noktaya gelmek mümkün mü?" "Peki sizce nasıl görünüyordu?" diye sessizce karşı

soru sordu. Ben bazı şeyler söylemeye başladığımda, Rudolf Steiner benim tarifimi aldı ve -sadece söyleyebilirim ki- açıklığa kavuşturdu. Daha sonra derslerinde de aynı resmi çizdi: Modern bir düşünürün alnına benzemeyen, ancak varoluşun derin gizemlerine saygının yazılı olduğu bir alın; insanlara gözlem yapar gibi bakmayan, aksine özverinin ateşiyle varlıklarına nüfuz eden gözler; Bir ağız—"Onu ilk gördüğümde şöyle bir izlenime kapıldım: Bu ağız hiç yemek yememiş, ama ezelden beri ilahi gerçekleri ilan ediyor." Şaşkınlıkla sordum: "Evet, ama Mesih'in gerçekte nasıl biri olduğunu biliyorsanız, O'nun bu resmini bir şekilde insanlığın erişimine sunmak doğru değil mi?" "Evet, elbette," diye yanıtladı. "İşte bu yüzden Dornach'taki bir sanatçıya, talimatlarıma göre Mesih'in bir modelini yapmasını söyledim."

O anda bir sonraki boş zamanımın nasıl geçeceğine karar verdim.

64 RUDOLF STEINER HAYATIMA GİRİYOR Bu Mesih modelinin bana daha yakından etki etmesi için Dornach'ta zaman geçirecektim. Henüz Antroposofik Topluluğa katılmayı düşünmüyordum. Rudolf Steiner bana bu yönde en ufak bir ipucu bile vermedi. Bana her zaman bir misafirin sınırsız özgürlüğünü tanıdı. Ama aynı zamanda önemsiz nedenlerle geri durmadığımı da biliyordu.

« * * * «

1915 yılının yaz ortasında, komşu Alsas'tan gelen top sesleri ve geceleyin kırsal alanı aydınlatan projektörlerin parıltısı eşliğinde, Dornach'taki İsa heykelinin önünde oturuyordum. O zamanlar, Rudolf Steiner'in bizzat kendisi tarafından yapılmış, sadece yarım bir figür vardı. Orada çalışan sanatçıya, istediğim zaman stüdyoya girmeme ve modelin önünde sessizce oturmama izin vermesini söylemişti. Sanatçının çalışmasını rahatsız etmeyeceğini düşündüğüm ölçüde bu izni kullandım. Böylece, önümdeki bu İsa figürüyle İncilleri derinlemesine inceleyebildim. Şimdi modeli İncillerle, şimdi de İncilleri modelle karşılaştırıyordum. Rudolf Steiner ile figür hakkında konuşma fırsatlarım da oldu. "Ama ben bu tipin hiç de Semitik olduğunu düşünmüyorum, Sayın Doktor," dedim ona. “Ağız ve çene çevresi Semitik. Başın üst kısmı ise Aryan,” diye yanıtladı. “Öyleyse Chamberlain ve diğerleri, Mesih'te Aryan unsurlar olduğunu söylerken haklılar mı?”—“Kesinlikle. Her iki unsur da mevcut.” Dr. Steiner'ın derslerinde anlattığı, çok eski zamanlarda iki halk akımının ortaya çıktığı, bunlardan birinin daha çok Aryan olan ve Tanrı'nın vahiyini esas olarak dış dünyada aramaya yönelen halklar, diğerinin ise daha güneyde yaşayan ve Tanrı'yı içsel varlık dünyasında aramaya alışkın olan Semitik halklar olduğu ve sonunda her iki akımın da Hristiyanlıkta birleştiği—tüm bunlar bu heykelin baş kısmında etkileyici bir şekilde yansıtılmıştı. “Uzun zamandır bu modeli inceliyorum,” dedim, “ve İncillerdeki Mesih'in böyle göründüğünü rahatlıkla hayal edebiliyorum. Ama bir şey var.”

RUDOLF STEINER HAYATIMA GİRİYOR 65 "Özlediğim şey: sevgi dolu şefkat unsuru." "Haklısınız," diye yanıtladı Dr. Steiner. "Onun Şeytan Tarafından Ayartıldığı andaki ifadesini yakalamaya çalıştım. Ama sevgi dolu şefkat unsurunu tasvir eden bir heykel elde edemezsiniz, çünkü gözler orada yok. Bu yüzden onu kaldırılmış sol el jestiyle ifade etmeye çalıştım. Başarılı olursa, insanların bu sevgi dolu şefkatin etkisi altında Lucifer'in

kendini gönüllü olarak derinliklere attığını anlamalarına yardımcı olacaktır." Ve sonra Dr. Steiner, Michelangelo'nun İsa'sının bile Lucifervari bir yanı olduğu ve ruh tarafından ortaya konan gerçekliğe daha yakın bir şekilde karşılık gelen yeni bir İsa sunumuna girişilmesi gerektiği kararına varmak için ne kadar çaba sarf ettiğinden bahsetti.

Tuhaf bir olay, Rudolf Steiner'ı başka bir açıdan ortaya çıkarabilir. Bir gün Dörnach'ta, Antroposofiyle de ilgilenen ve Rudolf Steiner ile konuşmak isteyen zeki bir İsviçreli ilahiyatçı beni ziyaret etti. "Sizinle stüdyoya gelebilir ve ona modeli de gösterebilirim." Rudolf Steiner bizi kabul edip kalıbın ambalajını çıkardıktan sonra, yeni konuk, bir anlık sessizliğin ardından konuşmaya başladı: "Alman Veliaht Prensi'ne bir benzerlik görüyorum," dedi dostane bir şekilde. Aman Tanrım! diye düşündüm kendi kendime. Dr. Steiner bunu nasıl karşılayacak? İnsanın kalbine dokunan bir kayıtsızlık ve sabırla, "Öyle mi! Öyle mi düşünüyorsunuz? Benzerliği nerede görüyorsunuz?" dedi. Oldukça sakin ve dostane bir şekilde konuşma doğal sonucuna doğru ilerledi. Bu gibi anlarda, daha fazla konuşmanın bir amacı olmayacak gibi göründüğünde, Rudolf Steiner bir tür cübbe giyebilirdi. Dışarıdan bakıldığında nazik bir varlığı vardı, ama gerçek varlığı kimsenin giremeyeceği gizli yerlerde yaşıyordu. Teolog, bu benzetmeyle Almanları memnun edecek bir şey söylediğini kesinlikle düşünüyordu. Olanlar hakkında Dr. Steiner ile hiç konuşmadım. Ama o da, kendi payına, o adam hakkında bana bir daha hiç soru sormadı.

İsa'yı tefekkür edebilmek harika bir şeydi.

Böylece Rudolf Steiner'ın eşliğinde hem nesnel hem de ruhsal olarak. Başlangıçta İsa heykeliyle ilgili olarak kendim de hissettiğim bir gariplik duygusunun üstesinden gelmek zorunda kaldım. Ama sonra, İsa'yı farklı bir şekilde kavramanın imkansız olduğunu giderek daha net bir şekilde fark etmeye başladım. Yüce saflığıyla bu form, diğer tüm formlardan çok daha üstündü. Birdenbire aklıma geldi ki, sık sık şunu dilemiştim: Keşke İsa'nın

gerçekte nasıl göründüğünü bilseydim! Bu, sözlerinin etkisini kesinlikle daha güçlü kılardı. Neden bu bizden esirgeniyor?—Meleklerin duyduğu bir başka dilek. İsa'nın sözleriyle nasıl mücadele ettiğimi düşündüğümde, Dornach'taki deneyim bana, uzun ve sessiz bir çaba için harika ve gerçekten ilahi bir ödül gibi geldi. Ve şimdiki çağı düşündüğümde:—Bu İsa figürünün tam da bu zamanda ortaya çıkmasının bir önemi yok mu? İsa imgesine duyduğum kendi arzumda, görünür dünyayı seven ve anlama konusunda özel yeteneklere sahip bir neslin, tam ve eksiksiz bir erkekliğe ulaşmaya çalışan bir neslin özleminden bir şeyler yok muydu? Dornach deneyiminde, insanların ruhu aradığı ve maddi varoluşlarına rağmen ruhu yeni bir şekilde anlayabildikleri bir çağın özlemlerinin bir tür doruk noktası yok muydu? Burada "Tekrar geleceğim ve sizinle kalacağım" vaadinin bir unsuru yok muydu? Dornach'taki o İsa büstünün önünde, bir yıl süren arayışlarım, Antroposofinin sunabildiği yardımla karşılaştı.

O dönemde Dornach'ta Dr. Steiner ile yaptığım görüşmeler doğal olarak başka konuları da kapsıyordu; örneğin, her şeyin başında Dünya Savaşı geliyordu. "Savaşın nasıl biteceğini gerçekten bilebilir miyiz?" diye sordum. "Elbette mümkün," diye yanıtladı. "Ama o zaman olaylara katılımın tamamından çekilmek gerekir. Bu şeyleri okült yollarla araştırmak ve sonra elde edilen bilginin kendi eylemlerini etkilemesine izin vermek doğru olmaz." Her zaman yaptığı gibi özenle kağıda bir harita çizdi. Belçika ve Fransa'nın kuzey kıyıları.

RUDOLF STEINER HAYATIMA GİRİYOR 67 bölge, İngiliz etkisi altındaki alanlar olarak işaretlenmişti; ayrıca Akdeniz'in doğu kısmı ve Boğaz da. “Şimdi Rusya için savaştıklarını söylüyorlar, ama bu elbette bir yanılsama.” Almanya doğuda zayıflatılmış ve batıda Alsace-Lothringen'den mahrum bırakılmıştı. Bu, Almanya ve Alman-Avusturya'nın birleştirilmesi dışında, savaştan sonra Avrupa'nın gerçekte nasıl bir harita haline geldiğinin aşağı yukarı aynısıydı. “Bu haritanın 90'ların başlarında İngiltere'de var olduğunu

kanıtlayabilirim. Daha da eski olabilir, ama henüz buna girmedim. İşler Almanya'nın düşmanlarının istediği gibi giderse olacak olan budur.” Yine de, o zamanlar Rudolf Steiner'ın savaşın Almanya için daha olumlu bir şekilde sonuçlanacağını öngördüğü izlenimine kapılmıştım. Savaş bittiğinde bir keresinde bana şöyle demişti: “İşler böyle olmak zorunda değildi. Ama olan oldu, sonuçta kaçınılmazdı.” Dornach'taki görüşmemizden altı ay sonra, 1916 yılının Mart ayı civarında, Dr. Steiner'e ortalıkta dolaşan birçok kehanet hakkında soru sordum. Münih'teki bir generalin çamaşırcısı yine Mayıs ayında barışın olacağını öngörmüştü. "Evet, bu insanlar bir şeyler görüyorlar," dedi. "Manevi koşullar, önümüzdeki birkaç ay içinde barışın gerçekten mümkün olmasını sağlıyor. Ancak iş başında olan tüm karşıt etkileri görmüyorlar. Bu yüzden kehanetleri gerçekleşmiyor."

Dornach'taki konuşmalar da oldukça kişisel birçok konuyu ele alıyordu. Rudolf Steiner bir kez daha kendimle ilgili inanılmaz derecede doğru bir şey söyledi. "Bunu görebiliyor olmanız gerçekten harika!" diye ağzımdan döküldü. Sözler anlık bir dürtüyle söylenmişti, ama aynı zamanda böyle bir söze nasıl tepki vereceğini görmek istediğimin de oldukça farkındaydım. "Harika mı?" dedi, nazik ama aynı zamanda açıkça reddedici bir tonda. "Bunu böyle düşünmemelisiniz. İnsan böyle şeyleri görebilir veya göremeyebilir. Ama -Hristiyanlığın bugün neye ihtiyacı olduğunu biliyor olmam- evet, işte bu lütuftur." Bu sözlerdeki ruhun tüm dürtüsü o kadar basit, o kadar özgür ve o kadar doğal bir güvenle ortaya çıktı ki, daha fazlasını hayal edemiyorum.

Güzel. Bu gibi sahneler, insanların Rudolf Steiner'ın olağanüstü yetenekleriyle nasıl sürekli olarak büyülendiklerini ve insani sadeliğinin onları tekrar tekrar nasıl yere indirdiğini hissetmelerine yardımcı olacaktır. Bu sözler ile aynı konuşma sırasında söylediği şu sözler arasında içsel bir bağlantı olması muhtemeldir: "İnsan kendi iç dünyasına daha derinlemesine baktığında, bahsetmek istemediği şeyleri keşfeder." Özellikle son birkaç

kelimeyi söylediği ton bile, bunu duyan herkesi dürüst ve alçakgönüllü bir insana dönüştürürdü. Ne bir duygusallık izi ne de gizli bir özgüven. "Tanrı'nın huzurunda bir insan"—demiş olunabilirdi. İşte burada, benlik duygusunu kaybetmeden, bilincin berrak ışığında kendi varlığına bakan bir insan vardı. Böyle bir sahne, Protestanlığı yücelten her şeyi somutlaştırıyor: öz-bilgi ve lütuf deneyimi.—Ancak bunlar sadece temel tondu ve tam bir vahiy dolu güçlü bir hayata yol açtı. Rudolf Steiner'ın beni memnun etmek için böyle şeyler söylediğini, karşısında Protestan bir ilahiyatçı olarak oturduğum için söylemedim. Bilincinin en derinlerinde, misyonunun Hristiyanlığa hizmet etmek ve lütfun bir ayrıcalığı olduğunu hissediyordu. Ancak derin alçakgönüllülüğüyle bunu asla kesinlikle gerekli olmadıkça dile getirmedi.

“Bilimsel çalışmalarınızda bile, İsa'yı her zaman bugünkü gibi mi düşünüyordunuz?” diye sordum. “Yirmili yaşlarımın ortalarında bir sohbette İsa'dan böyle bahsettiğimi hatırlıyorum,” diye yanıtladı. “Ama sonra elbette bu geçici olarak arka plana düştü. Diğer tüm aşamalardan geçmek zorundaydım. Bu karmik bir zorunluluktu.” “O ilk yıllarda bile bildiğiniz her şeye rağmen, kırk yaşınıza kadar okült konular hakkında neden tamamen sessiz kaldınız?” diye sordum. “Önce dünyada kendime belli bir yer edinmem gerekiyordu. İnsanlar bugünlerde yazılarımın çılgınca olduğunu söyleyebilirler, ama önceki çalışmalarım da orada ve onu tamamen görmezden gelemezler. Dahası, kendimde bazı şeyleri belli bir netliğe, onlara şekil verebileceğim bir noktaya getirmem gerekiyordu, ancak ondan sonra her şey netleşti.”

RUDOLF STEINER HAYATIMA GİRİYOR 69 Onlardan bahsetmek mümkündü. Bu hiç de kolay değildi. Ve sonra -açıkça itiraf ediyorum- bu tür şeylerden açıkça bahsetmek cesaret gerektiriyor. Önce bu cesareti kazanmam gerekti.”

“Gerçekten de Antroposofinin uygarlığımızda güçlü bir dürtüden öteye geçebileceğini mi düşünüyorsunuz? Gerçekten de yeni bir kültür olarak etkisini gösterebileceğini mi düşünüyorsunuz?” —İnanılmaz derecede ciddileşti. “Eğer insanlık şu anda sunulanı kabul etmezse, yüz yıl daha beklemek zorunda kalacak,” dedi. Derinden etkilenmiş gibiydi. Bu sadece bir duygu değil, Yargı Günü'nün gürlemesi gibiydi. Başka bir şey söylemedi. Daha önce veya sonra, bir çağın ruhunun tek bir insanda nasıl titrediğini hiç görmemiştim.—

*****

1915-1916 yılının başında Berlin'den "Yeni Kilise"ye aday gösterilmeye istekli olup olmadığım soruldu. Ama oraya yanlış varsayımlarla mı çağrılıyordum? Şöyle yazdım: "Sandığınız kişi değilim. Son yıllarda Antroposofik Hareket ile yakın temas halindeydim; ve her ne kadar saf Antroposofiyi değil, Hristiyanlığı vaaz etmeyi önersem de (ekte gönderilen vaazlar da bunu gösterecektir), kendimi açıkça Antroposofi tarafında ilan etme özgürlüğünü, örneğin Antroposofik Cemiyet'e üye olma özgürlüğünü saklı tutmalıyım. Her halükarda, şu anda doğan çağda, Antroposofik çizgilerde düşünen bir din adamının Berlin'de bir kürsüye sahip olmasının çok iyi bir şey olacağına inanıyorum. Ama muhtemelen farklı düşüneceksiniz, bu yüzden durumu açıkça belirtmeliyim." Cevap şuydu: "Olduğun gibi gel." Bunu vurgulamanın önemli olduğunu düşünüyorum. Daha sonra, insanlar bana sık sık eski Dr. Rittelmeyer'i beğendiklerini ama sonrakini beğenmediklerini söylediklerinde, 1912 yılından beri bilinçsizce Antroposofinin bir parçası olduklarını bilmiyorlardı. Bu, ayrıntılı ifadelerden ziyade, daha yüksek seviyedeki kişilerin içsel güvencesinde kendini gösteriyordu.

70 RUDOLF STEINER HAYATIMA GİRİYOR Dünyadan bahsedilirken, içsel bir yardım kaynağından gelen artan güçten, Mesih'le olan yeni ilişkiden bahsediliyordu—Antroposofi oradaydı.

İlk defa, Antroposofik Cemiyet'e katılıp katılmamam gerektiği sorusuyla karşı karşıya kaldım. Çünkü bir şey kesindi: Eğer şimdi değil de daha sonra katılsaydım, üyeliğim seçiciler ve cemaat nezdinde "dönüşüm" gibi, hatta belki de bir inanç ihlali gibi görünecekti. Eğer katılmak, ruhani bilimin sonuçlarından herhangi birine dogmatik bir bağlılık gerektirseydi, benim için imkansız bir adım olurdu. Kilisedeki dogmatizme karşı özgürlüğüm için zaten yeterince mücadele etmiştim. Ancak, daha sonra 1923 Noel'inde Antroposofik Cemiyet'in yeni anayasasında açıkça gösterildiği gibi, üyelik sadece ruhani bilimsel araştırmanın varoluş hakkını ve önemini kabul etmek ve Rudolf Steiner'in belirttiği doğrultuda bunu sürdürmek isteyenlerle birleşmek anlamına geliyordu. Kişiden ruhani bilimin doğrularını ilan etmesi istenmiyordu, sadece onları ciddiye alması ve kendi başına uygulaması isteniyordu. Ancak Rudolf Steiner'ın maruz kaldığı yanlış anlama ve iftiraları göz önünde bulundurarak, ona saygı göstermenin ve onu onurlandırmanın en doğru hareket olacağını düşündüm.

* • • * *

Artık antroposofiyle olan tüm ilişkimi sınamak ve bu sınamayı kesin bir sonuca ulaştırmak için somut bir neden vardı.

Bu tür yeni bir ruhani öğretinin, tüm iddialarıyla birlikte, gerçekten gerçeğe dayanıp dayanmadığını veya tamamen büyük bir hata olup olmadığını nasıl keşfedebiliriz? İşte soru buydu. Şahsen, yapılması gereken en doğal şeyin, bu öğretiyi getiren adam hakkında mümkün olduğunca doğru bir yargıya varmak olduğunu düşündüm. Rudolf Steiner'ı bir insan olarak yargılamak için tek bir fırsatı bile kaçırmadım. Hayatımda birçok seçkin kişilikle ve bir din adamı olarak da birçok insanla temas kurma ayrıcalığına sahip olmuştum.

RUDOLF STEINER HAYATIMA GİRİYOR 71 çok sayıda insanın kaderini ve karakterini şekillendirdi. Bu nedenle, bir insanın değerini yargılamak için iyi bir temel mevcuttu.

Bana göre, eğer bir insanda duyularüstü alanla ilgili olarak hayal kurma ve kendini kandırma eğilimi varsa, bu kaçınılmaz olarak günlük iletişimde ve pratik hayatın işleriyle temasta bir noktada kendini göstermelidir. Aksi takdirde, ya en ince zihinsel hastalık vakalarında bile bulunmayan nadir ve olasılık dışı bir ikiliğin ya da şeytani bir düzenbazlığın varlığını varsaymak gerekir. Rudolf Steiner'ın hayatın en önemsiz ayrıntılarını ne kadar kesin ve net bir şekilde algıladığına ve bunlara ne kadar hakim olduğuna dair daha fazla kanıt gördükçe şaşkınlığım ne kadar büyüktü. İnsan doğası hakkındaki bilgisi gerçekten şaşırtıcıydı. Benim deneyimime göre, aldanmış olabileceği tek nokta, birçok insandan daha fazlasını ummasıydı, ancak onlar bunu daha sonra gerçekleştiremediler. Dr. Steiner diğer insanların en iyi yönlerine yöneldi ve yanıt çoğu zaman onların daha az değerli yönlerinden geldi. Dağıtması gereken büyük görevleri vardı, ancak bunları emanet edebileceği insanlar konusunda aynı durumda değildi. Dolayısıyla bulabildiği en iyisini seçti, onlardan en iyisini umdu ve muhtemelen ancak çok orta derecede tatmin olabildi. Ancak bu, Rudolf Steiner'ın hatalı bir değerlendirmesi değildi; başkalarının başarısızlığıydı.

Bir konuda da emindim: Eğer bir insanda içsel bir kendini yüceltme ve iktidar hırsı izi varsa, bu sıradan bir konuşma sırasında kalıcı olarak gizli kalamaz. Seçkin bir adamın, peygamberlik pelerinindeki bir delikten aniden kibirini gösterdiğinde ve kendisiyle ilgili olarak ağzından kaçan bir kelime, bir ima veya bir tonla aniden bir uçuruma düştüğünde çok kez hayal kırıklığına uğramıştım. Rudolf Steiner'da bunun en ufak bir izini bile asla görmedim. Elbette, bugün bunu söylemenin "hastaca övgü" veya körlükle suçlanma riskini taşıdığını biliyorum. Bununla birlikte, yeni fikirlerin ve kavramların her zaman yeni olduğu doğrudur.

Rudolf Steiner'ı bizzat görmek, insani erdemlerin ortaya çıkmasına neden oluyordu. Çünkü o, en kişisel ve samimi sohbetlerde bile asla "gösteriş yapmazdı". Aksine, insanların ona hayran kalabileceği yerlerde kendini gizler ve başkalarının onun ne olduğunu kendileri keşfetmesini ister gibiydi.

Onun her kelimesinde ve tonunda titizlikle, ama en ufak bir "diplomasi" izi olmadan, önemsiz, daha büyük bir şeye yükselememiş insanlara karşı iyi niyetle, ama aynı zamanda küçümseyici bir "nezaket" göstermeden verdiği cevapları görünce, gerçeğe dair yeni bir anlayış gelişti. Dışsal çıkar kaygısının onu çıplak gerçeği söylemekten ve hoş olmayan bir şey yapmaktan alıkoyduğu bir örneğe hiç rastlamadım. Dünya işlerinde rol oynayan ve ona faydalı olabilecek insanlar, onun kendilerine yaklaşmasını veya kendisini onların yanında ön plana çıkarmasını boşuna beklediler. Bir keresinde, davaya değerli olabilecek bir adamın küçümsenmesine üzülerek şahit olduğumda, kısa ve kesin bir şekilde şöyle dedi: "Hiç kimseyi kazanmak istemiyorum."

Kadınlardan gelen hayranlık, neredeyse her popüler konuşmacıyı şımartır. Konuşmada yanlış tonlamalara ve kişinin kendi yeteneklerini değerlendirmesinde yanlış nüanslara yol açar. Rudolf Steiner'ın hayranlarına karşı tutumu en büyük saygıya layıktı. Saflığın ta kendisiydi. Hayranlığa son vermedi, çünkü saygının birçok asil şeyin ana toprağı olduğunu biliyordu. Ayrıca tamamen katılık duygusundan uzaktı, ancak bunun farkına varırsa, kendi tarafından en ufak bir hastalıklı duygu belirtisine bile izin vermezdi. Ona göre, etrafında onu onurlandıran ama ona hayran kalmayan insanlar bulundurmayı başardı.

Ve böylece sayfalarca devam edebilirdim. Ama bazıları buna ihtiyaç duymaz, bazıları ise buna katlanamaz. Bu noktada, Rudolf Steiner'ın kişiliği hakkındaki izlenimimin, onu tanıdıkça davasına olan güvenin daha da artacağı yönünde olduğunu söylemek yeterlidir. Birçok açıdan bana yabancıydı, tamamen farklı bir türden bir insandı.

RUDOLF STEINER HAYATIMA GİRİYOR 73 Ama tam da bu nedenle ondan özgür hissettim ve kendi yargılarımdan emin oldum.

Rudolf Steiner'ın kişiliği ve ona duyulan güvenin yanı sıra, kişisel vakalarda Dr. Steiner'ın durugörü yetenekleriyle aynı doğrultuda hareket ederek Antroposofi konusunda net olmaya çalışıldı. Başka, muhtemelen çok büyük bir insana gösterilmesi gereken inceliği, haklı bir bilgi arzusunu ve zayıflamamış bir bilimsel duyarlılığı birleştirmek tamamen kolay olmamış olabilir. Rudolf Steiner, tavrımdan asla hoşlanmamış gibi görünmedi ve ne doğrudan ne de dolaylı olarak onu asla geri çevirmedi veya düzeltmedi. Elbette her şeyi anlatmak imkansızdır, ancak şu kadarını söyleyebiliriz: Yıllar geçtikçe, onun üstün yeteneklerinin doğruluğuna dair tüm şüpheler, deneyimlerimle giderek daha fazla ortadan kalktı. Bu elbette kategorik bir doğruluk kanıtı değildir, ne de her yeni bilgi parçasını test etme gerekliliğini ortadan kaldırır, ancak kişinin manevi bilimin gerçekleriyle olan ilişkisinin, ilk temel soruları sorduğu aşamadaki gibi olmadığını gösterir. Onun durugörü yeteneğine olan yavaş yavaş artan inancım, tek bir önemsiz olayla bile asla sarsılmadı.

Antroposofiyle olan bir diğer mücadelem –ve aslında en büyüğü– onun yöntemleriyle kendim sonuç almaya çalışmamdan ibaretti. Antroposofik Hareket sürekli olarak şu eleştiriye maruz kalıyor: “Aranızda tüm bunları gören tek bir adam var.” En azından, bunun sadece yeniden işlenmiş Gnostisizm olduğu yönündeki ilkel itirazın ötesine geçen insanlar böyle diyor. “Bize birbirleriyle hemfikir olan bir dizi kahin gösterin. O zaman söyleyecek daha çok şeyimiz olur!” Bu tür konuşmaları ancak gerçek araştırmadan kaçınma girişimi olarak algılayabiliyorum. Elbette tüm bunları gören tek bir adam var. Ve tanıdıklarım arasında, görme yetenekleri Rudolf Steiner'inkiyle bir an bile kıyaslanabilecek kimse yok. Ama sonuçta, bir adamın herkesten bu kadar önde olması dünya tarihinde bu kadar sıra dışı

ve inanılmaz mı? Bir Aristoteles, bir Aziz Augustinus, bir Goethe yok muydu? Büyük bir adam sadece... diye reddedilemez.

Tek başına duruyor. Rudolf Steiner'ın gördüklerini kimsenin gördüğünü iddia etmemesi, Antroposofide telkinin ne kadar az rol oynadığının gerçek bir kanıtıdır. Bununla birlikte, Rudolf Steiner'ın bahsettiği şeylerin ilk unsurlarını gerçek deneyimlerinden bilen birçok Antroposofist vardır ve ben de artık onlardan biriydim. Bireysel bilginin zayıf başlangıçları, onun bahsettiği hemen her alanda mevcuttu. Ancak kişinin kendi bilgisinde attığı her adım özgürlük getirir. Ben kendim zaten edindiğim özgürlükten Rudolf Steiner'ı gözlemleyebiliyordum. Ama bana, temellerini bildiğim şeylerin daha sonraki aşamalarında neler olduğunu kim söyleyebilirdi: insanın varlığının daha yüksek üyeleri, Hayal Gücü, İlham, Sezgi, göksel Hiyerarşiler? Elbette bilim söyleyemezdi. Bu tür şeylerden en ufak bir haberi bile yoktu. Hint öğretileri ya bu alanda deneyimi olmayan filologlar aracılığıyla ya da günümüz bilincinden çok uzak bir biçimde bunları aktaran teosofistler aracılığıyla geliyordu. —Ve böylece geriye sadece Rudolf Steiner kaldı. Onun her bir sözü, kişinin kendi içindeki bilginin başlangıcıyla ilişkilendirilebilir ve onunla test edilebilir.

Antroposofiyle bağlantılı bir diğer çabam da, onun gerçek hayattaki etkilerini keşfetmeye çalışmaktı. Tamamen varsayımsal bir şekilde, doğru olabileceği varsayımı altında yaşamaya çalıştım. Bu şekilde, soyutlamada oyalanmak yerine, yaşayan ruhun alanına giriliyordu. Sonuçta, insana uymayan hiçbir şeyi özümsemek gerekmiyordu, ya da daha doğrusu, sadece kendine uygun görünen şekilde özümsemek yeterliydi. Ama sonra Antroposofinin iyileştirici etkisi oldukça açık bir şekilde ortaya çıktı. İlk kez, Ruh ve Doğa arasındaki gerçek ilişkinin burada olduğu izlenimine kapıldım. Gerçek anlamda "sağlıklı" oldum, ilk kez Hristiyanlığı bile etkisi altına almış olan maneviyatsız materyalizmin mutlak yoksulluğunu fark ettim. Ve gerçekten "insan" oldum. Çünkü insan ancak iki dünyanın vatandaşı

olduğunu hissettiğinde gerçekten yaşayabilir. Üzerinde büyük bir "üst dünya" olduğunda -ki bu dünya hakkında bilgi sahibi olabilir-

RUDOLF STEINER HAYATIMA GİRİYOR 75 Bir kişi kendine özgü görevleri olan bir üye haline geldiğinde, ancak o zaman erkekliğin onurunun tam olarak farkına varır.

Antroposofiyle ilgili son bir çaba, onu gerçeklik ve düşünce mahkemesinde, kişinin elindeki tüm bilgi ve zekâyla sınamak, Antroposofiyi bilinebilir diğer gerçekliklerle ve bilinebilir diğer gerçeklikleri Antroposofiyle karşılaştırmaktan ibaretti. Ve sonra çoğu zaman, başlangıçta Antroposofiyi çok soyut veya çok kaba bir anlamda ele aldığımız veya önyargılarla dolu bir gerçeklik dünyasında yaşadığımız ortaya çıktı. Burada izlenmesi gereken tüm yollardan ayrıntılı olarak bahsetmek niyetinde değiliz. Muhaliflerin hiçbirinin, Harekete katılmadan önce Antroposofiyle ilgili olarak gösterdiğim çabanın onda birini bile göstermediğini söylersem çok mu ileri giderim? Muhaliflerin gerçek araştırması -ne kadar az olsa da- utanç verici derecede amatörce, önyargılar ve korkularla dolu. İnsanlar her zaman bir kahinin söylediklerini test etmeden kabul etmeleri gerektiğini düşünüyor gibi görünüyor. Bu batıl inançtan tamamen kurtulmayanlar, ona yaklaşmayı bile başaramayacaklardır. Test edilmemiş hiçbir şeyi kabul etmemek, ama aynı zamanda hiçbir şeyi reddetmemek, olasılık ölçüsü ne olursa olsun şeyleri olduğu gibi bırakmak, başkalarının hiçbir şey söyleyemediği alanlar hakkında özgür hipotezler öne sürmek ve sonra yaşamdan ve düşünceden neyin ortaya çıkacağını sessizce beklemek—eğer insanlar bu tutumu benimseyebilselerdi, nihai açıklığa ulaşma olasılığı olurdu. Ve inanıyorum ki, Antroposofi savaşı kazanılmış olurdu.

Her halükarda, "dünya anlayışı"nın gerçekte ne anlama geldiğini ilk kez o zaman gördüm. Elbette aklı başında hiç kimse Ernst Haeckel'in kör natüralizmini veya Rudolf Eucken'in cansız maneviyatını "dünya anlayışı" olarak görmezdi, değil mi? Estetik anlamda bile, Antroposofinin sunduğu,

ruh ve madde alanlarını kapsayan engin dünya resmi hayret vericidir. İnsanlığın manevi tarihini bilen bir insan kendine şu soruyu sormak zorunda kalacaktır: Nerede ve ne zaman...

76 RUDOLF STEINER HAYATIMA GİRİYOR İnsanlık daha önce böyle bir şey yaşadı mı? Aristoteles, Thomas Aquinas—ama burada daha fazlası vardı, gerçekten ikisinin yüceltilmiş bir birleşimi gibi bir şey. Ruhun saflığı, gerçek hayattaki çok yönlü doğrulamalar, yüzlerce detayın aydınlatıcı açıklaması, parçaların muhteşem etkileşimi, doğa dünyasına ve onun ruh dünyasıyla olan doğal bağlantısına sağlıklı bir şekilde yer verilmesi, doğal dünyanın yaratıcısı olarak ruhun canlı doluluğu—tüm bunları göz önünde bulundurup hayatın testine tabi tuttuğunuzda, işte gerçekten yaşayabileceğiniz bir dünya anlayışı vardı! Benim arzum, içsel varlığımda Mesih hakkında bildiklerime bağlı kalmak ve diğer her şeyi ikincil olarak görmekti. Ama Hristiyanlığım, onu sadece bir hipotez olarak kabul etsem bile, bu dünya anlayışında yaşayabilir ve nefes alabilirdi. Gerçekten de netliği ve gücü arttı.—

Antroposofik Topluluğa üye olup olmamam gerektiği sorusuyla karşılaştığımda, aşağı yukarı zihnim bu şekildeydi.

O zamana kadar bu konuda kimse bana tek kelime etmemişti, hele ki Dr. Steiner hiç etmemişti. Michael Bauer en başta bana sadece Topluluğa katılmadan her şeye dahil olabileceğimi söylemişti. Şimdi kendim Rudolf Steiner ile bu konuda konuşmaya başladım. Kendi adıma Topluluğa katılmaya hazır olduğumu, ancak Topluluğun destekçileri olan kişilerin Topluluk dışında olmasını tercih ederse katılmaktan vazgeçeceğimi söyledim. Cevabı şöyle oldu: “İçeri girmeniz ya da dışarıda kalmanız fark etmez; her iki durumda da saldırıya uğrayacaksınız.” Bu konuda ona söylediğim tek şey buydu. İnsanlık tarihinde, yakınında henüz gelmemiş bir özgürlüğün havasını soluduğumuz bir adamın, çağdaşlarının çoğunun zihninde bir isyancı, hipnotik güçlere sahip bir büyücü, bir tür yarı sihirli,

yarı mistik Fare Avcısı olarak yaşaması büyük bir trajedidir. Elbette, takipçilerinin birçoğu, Rudolf Steiner'ın ezici üstünlüğü karşısında kendi içsel özgüvenlerinin sarsıldığını hissetti. Ayrıca, antroposofik gerçekler hakkında gereğinden fazla rahat konuşma ve büyük bir yanılgı vardı.

Photograph: Lendvai Dircksen, Berlin

Friedrich Rittelmeyer 1872—193^

RUDOLF STEINER HAYATIMA GİRİYOR 77 Antroposofi liderinin körü körüne takipçiliğinin bir örneği. Büyüklükle bağlantılı olan trajedi budur; büyük bir adam ortaya çıktığında her zaman var olacak bir trajedi. Ancak Rudolf Steiner, en çok beğendiği kişilerin özgürlük ve özgüven içinde karşısında duranlar olduğunu her zaman dile getirmiştir. İnatçılık bile onu tamamen rahatsız etmemiştir, ancak bunu Antroposofi davasını ilerletecek bir özellik olarak görmemiştir. Davanın acil ihtiyacını kişisel özgürlüğe saygıyla birleştirme biçimi her zaman koşulsuz hayranlığımı uyandırmıştır. Seçim yapmak gerekirse, her zaman bir insanın özgürlüğünü davanın ihtiyaçlarının önüne koymuştur. Çünkü insanlığın gelecekteki tapınağının ortaçağ temelleri üzerine inşa edilirse kaybedileceğini düşünmüştür.

*****

1916 yılının ortalarında Berlin'de ilk -henüz geçici- vaazımı verdim. Ertesi gün Dr. Steiner'ı ziyaret ettiğimde, şaşkınlıkla onun da orada olduğunu öğrendim. Çok nazikçe konuştu. “Elbette bu gibi durumlarda her zaman özel bir şey görüyorum. Başlangıçtaki org müziğinde hiçbir şey yoktu. Konuşmaya başladığınızda insanlar dağınık bireyselliklerdi, ancak vaaz sırasında her şey bir araya geldi ve sonunda tek bir bütünsel form oluştu. Gerçekten güzeldi ve bunu gördüğüme sevindim. Daha sonraki gelişmeleri görmek için sık sık geleceğim.” Sözlerinde, Berlin'deki çalışmalarım açısından hoş bir gelecek açan bir katılım sevinci vardı. Ancak Dr. Steiner, sonuçta gelme niyetini gerçekleştiremedi. Çok kısa bir süre sonra, dünya krizine manevi bir çözüm getirme çabaları, zamanını ve enerjisini insanüstü bir şekilde meşgul etti. Bu yüzden onu sadece iki kez, onun önerisiyle Antroposofik Topluluğu üyeleri için düzenlediğim cenaze törenlerinde gördüm. Her seferinde sonrasında ona sorular sordum, çünkü bu "eter formu" hakkında merakım vardı. Her iki durumda da kendi izlenimim, bunun üretilmesinin mümkün olmadığı yönündeydi.

78 RUDOLF STEINER HAYATIMA GİRİYOR, yabancı, kişisel olarak kayıtsız katılımcılardan oluşan kalabalık üzerinde çok fazla içsel etki yarattı. Bu cenaze "söylevlerinde"* ölüleri öven sözlerle bir şeyler yapılabilirdi, ancak dinin gerçek hakikatleriyle değil. Dr. Steiner ilk olayda şöyle dedi: "Cemaat arasında birkaç izole edilmiş eterik form ortaya çıktı, ama bundan fazlası değil." İkinci olayda ise şöyle dedi: "Gerçek yas tutanlarla iyi bir temas kurdunuz."

Bunun dışında, Dr. Steiner ile din hizmetindeki çağrım hakkında neredeyse hiç konuşmadım. Kendi yolumu oldukça açık bir şekilde çizmek ve antroposofik dürtülerin özgürce işlemesine izin vermek istedim. Genç bir teolog olarak çalışmalarımın başından beri, her an beni evanjelik din hizmetinden uzaklaştırabilecek bir durumun olabileceğine içten içe emindim ve o an geldiğinde hazır olmak, bilincimde canlı ve uyanık olmak için kararlılığımı korudum. Ancak Dr. Steiner, özgürlük arzumun şiddetle karşı çıkacağı dolaylı bir telkin yoluyla bile olsa, bundan asla etki kurmak amacıyla yararlanmadı. Bana öyle geldi ki, yöntemlerimde beni destekledi. Söylediklerini çoğu zaman cesaret verici olarak algılayabiliyordum; örneğin, vaazlarında “meditasyonun özü” veya “iyi sonuçları”ndan bahsettiğinde. Bir keresinde – sanırım 1917 yılı civarındaydı – dersine giderken onunla karşılaştım ve birkaç adım ona eşlik ettim. Şöyle dedi: “Hayat misyonumda kendimi okültizmle sınırlamalıyım, aksi takdirde başarılı olamayacağım. Sizin göreviniz dindir.” Bunu da yoluma devam etmek için bir cesaretlendirme olarak algıladım. Ama bugün geriye baktığımda, yine daha fazla soru sormam gereken bir anın olduğunu fark ediyorum.

*****

Berlin'e taşındıktan sonra Dr. Steiner'den dinlediğim ilk özel ders, İsa Mesih üzerineydi. Bu dersin bende bıraktığı izlenim, hayatımın en canlı deneyimlerinden biriydi. Rudolf Steiner, Gaisbergstrasse'deki Antroposofik

Topluluğun küçük, güzelce dekore edilmiş binasında kürsüde durup konuştu. O zaman anladım ki...

RUDOLF STEINER HAYATIMA GİRİYOR 79 Bir insanın, Mesih'in bizzat huzurunda Mesih'ten nasıl bahsettiği. Sözlerinde dindar bir saygıdan daha fazlası vardı. Özgürlük ve saygı içinde, varlığı oldukça yakın olan Mesih'e bakıyordu ve o huzurda varlığı kendiliğinden asil bir duanın somutlaşmış haline dönüşüyordu. Konuşmanın vaaz veya dua tarzında hiçbir yanı yoktu. Araştırmalarla ortaya çıkan ve daha sonra mükemmel bir özgürlükle uygulanabilen daha yüksek bir dünyanın gerçeklerinin ruhsal-bilimsel bir iletişimiydi. Daha da güçlü olan, Gerçek Varlığın kendisinin insanı, ona ilk kez gerçek onurunu veren bir hayranlık ruh haline nasıl soktuğu izlenimiydi. Bir rahip veya peygamber değil, gerçekliği bilen biri orada karşımızda duruyordu ve bu gerçekliğe onun içinde ve aracılığıyla bakmamıza izin veriyordu. Sadece çarpık bir doğa, burada gerçeğin ta kendi mücadelesinde durduğunu algılayamazdı. Karşımızdaki adam, kendisinin yaşadığı bir dünyadan bahsediyordu. İsa hakkında dinlediğim yüzlerce vaaz zihnimin arka planında belirdi. Sonra gölgelere karıştı. “Bildiğimiz şeylerden söz ederiz ve gördüklerimize tanıklık ederiz.”—Yeni bir İsa ilanı oradaydı. Yeni bir İsa çağı doğuyordu—vaat edilen sabahın ilk soluk ışınlarında henüz. Vaazın kendisi de bundan bahsediyordu—henüz gerçekleşmemiş olana dair en ufak bir bencil özlem izi bile taşımadan, sadece olanı ve bize bahşetmek istediğini ilan ediyordu. Buna tanık olan herkes, önünde İsa'nın tam yetkili bir hizmetkarının durduğundan artık şüphe duyamazdı.

* • • • *

Ardından 1916-1917 ve 1917-1918 kış sezonları geldi; bu sezonlarda her hafta Dr. Steiner'den bir, bazen iki, üç hatta dört ders dinleme fırsatım oldu. Bunun dışında zaman zaman kendisine sorular sormak da mümkündü, ancak hem kendisine hem de başkalarına saygı gereği bu fırsatları bencilce

kullanmamak gerekiyordu. Ancak neredeyse her dersten sonra, Grup odasında onunla kısa bir süre sohbet etme imkanım oldu.

8o RUDOLF STEINER HAYATIMA GİRİYOR

Antroposofik Topluluk. Diğer soru soranları tatmin ettikten ve konuşmaları bitirdikten sonra, genellikle gelip bir süre ayakta durur veya oturur, boşalan odada samimi ve insancıl bir şekilde sohbet ederdi. Kişiliğine dair en net fikir bu saatlerde oluştu. Her şeyi büyük bir insani ilgiyle dinlerdi ve kendisi de son derece insancıl bir şekilde iletişim kurardı.

Ama bana göre bu saatler zaman zaman moral bozucu bir şey içeriyordu. Zaman zaman Dr. Steiner'ın dersinin içeriği hakkında daha fazla şey söylemek istediğini çok net hissediyordum. Bazen gerçekten de söylemeye başlıyordu. Ancak bu sözlere hızlı ve zekice bir yanıt genellikle eksikti. İnsan, zekâdan yoksun bir sözün onu sessizlikten daha çok incitebileceğinden korkuyordu. Yeni düşünce dünyasında kendini yeterince hızlı ve kesin bir şekilde yönlendirmek mümkün görünmüyordu. Bu nedenle, bu konuşma girişimleri sık sık acı verici derecede yetersiz kalıyordu. Büyük bir adamın trajik yalnızlığını hissediyordum - yine de ona yardım edemiyordum. Dr. Steiner hiçbir zaman hayal kırıklığı belirtisi göstermedi ve bu beceriksizliği nazik bir sabırla karşıladı. Bu utanç duygularının farkında olduğunuzda onun nezaketinin ne kadar etkili olduğunu kolayca tahmin edebilirsiniz. Bir keresinde, önümüzdeki birkaç ay boyunca özel görüşmeler veremeyeceğini açıkladığında, dersin hemen ardından yanıma geldi ve şöyle dedi: "Az önce söylediklerim yakın arkadaşlar için geçerli değil." Bu durum beni o kadar utandırdı ki, duymamış gibi bir izlenim bırakabilirdim. Sonra da kelimeleri hafif bir vurguyla tekrarladı ve anladığımı belirtene kadar dikkatle bana baktı.

• « « * **

Şimdi o yıllardan, daha genel ilgi uyandıran bazı olayları, daha objektif bir çerçevede anlatacağız.

Kamuoyunun dikkati henüz Dr. Steiner'e yönelmemişti. Çok önemli eserler yazmıştı ve bu eserler Antroposofik Topluluğun çevresinden çok daha geniş çevrelerde okunuyordu. Ancak, onun eserlerini okuyan tek bir kişi bile yoktu.

RUDOLF STEINER HAYATIMA GİRİYOR 81. Kelimesi, halk üzerinde ağırlık kazanmış olurdu, eğer onlar hakkında tek bir kelime bile söylemiş olsaydı. Eseri, sessizlikle ölüme mahkum edilmiş gibiydi. Şair olarak Rudolf Steiner'a bağlılığını açık ve kesin bir şekilde dile getiren Christian Morgenstern, o zamanlar pek tanınmıyordu ve dahası, felsefe alanında yeterince ciddiye alınmadığı için bir şairin özgürlüğünün tadını çıkarıyordu. Aslında Dr. Steiner, yayıncıların reklam işlerinden kasıtlı olarak kaçınmıştı. Hiçbir inceleme kopyası yayınlanmadı, hiçbir eleştiri yazısı yazılmadı, hiçbir liste yayınlanmadı. Eserinin kendi değerleriyle dünyada tanınması şansını denedi. Görevinin ruha ve yalnızca ruha karşı olduğunu bilmesinin saf samimiyeti, rakiplerinin onu suçladığı pazarlama yöntemlerinin tam tersidir. Üçlü Birlik fikrinin ortaya atıldığı günlerde arkadaşlarının yaptığı hatalar ne olursa olsun –ki o dönemin acil ihtiyaçları burada büyük ölçüde açıklayıcıdır– Rudolf Steiner'ın kendisi kusursuzdu. Doğrudan deneyim sahibi biri olarak söyleyebilirim ki, hiç kimse onun kadar cesurca ve kararlılıkla ruha güvenemezdi. Aksini kanıtlayan bir delil henüz ortaya konmadı –eğer gerçekten hiç olduysa!

Bu durumda, eğer sesini duyurabilme umudu varsa, en azından kamuoyunun belirli bir kesimi tarafından duyulabilmesi için sesini yükseltmek gerektiği bana açıktı. İnsanlığın manevi tarihinin önemli bir

dönüm noktasında tek bir söz bile söyleyemezseniz, tüm bu ilgiyi çekmenin ne faydası vardı ki?

Ve böylece, 1915'te Dornach'ı ziyaret ettikten sonra, kurucularından biri olduğum Christentum und Gegenwart dergisinde ilk makalemi yazdım. Makalenin başlığı Dornach und Elmau idi. 1895'ten 1915'e kadar yirmi yıl boyunca, Johannes Müller'i ruhen kader yolunda takip ettim. Herhangi bir Konsistori veya İlahiyat Fakültesi onu ciddiye almadan önce, onun destekçilerinden biriydim. O günlerde ve uzun bir süre boyunca, ondan daha sonra gerçekleştirebildiğinden daha büyük umutlar beslediğimi inkar etmiyorum. İnsandaki daha yüksek "Benlik" deneyimi,

82 RUDOLF STEINER HAYATIMA GİRİYOR Daha yüksek bir “Gerçeklik” ve bunun algılanabileceği “Organ” hakkındaki sezgisi, bana yeni bir din çağının şafağının koptuğuna dair bir önsezi verdi. Ancak Johannes Müller'den çok fazla şey umduğum için, Rudolf Steiner'e karşı başlangıçta bu kadar temkinli davrandım. Dornach'taki deneyimlerimden sonra, canlı karşılaştırmalar yapmak, ruhani alanda güvenilir yol gösterici çizgiler bulmak ve düşüncelerimi netleştirmek için Elmau'daki Johannes Müller'e gitme dürtüsü hissettim. Ancak Johannes Müller ve Rudolf Steiner hakkındaki bu ilk makale sadece kalemi bilemek içindi.

Kunstwart dergisi bana halka ulaşmak için uygun bir kanal gibi görünüyordu. Din konusu üzerine yazdığım kısa yazılar bana belli bir yazarlık hakkı kazandırmıştı. Tek önemsediğim şey, Antroposofinin bir gün halkın dikkatini çekmesi ve ciddiye alınmasıydı. Dr. Steiner, yanlışlıkları önlemek için makaleyi önceden kendisine okuyup okuyamayacağımı sorduğumda niyetimden haberdar oldu. Memnuniyetle kabul ettiği okuma sırasında, hiçbir duygu belirtisinin gözümden kaçmaması için ona sürekli bakışlar attım. Karşımda soğukkanlı bir tarafsızlıkla dinledi ve kesinlikle gerekli olandan daha fazla zihinsel çaba ve ilgi göstermiyor gibiydi. Makale, sessizliğin kalesine karşı karşı konulmaz bir meydan okuma niteliğinde olan

bir resimle sona erdi: "...Nietzsche zihinsel yeteneklerini kaybettiğinde ve Weimar'da yaşarken, evine Nietzsche'nin artık bilinçli olarak tanışamadığı genç bir adam geldi. Nietzsche, sakin, kocaman açık gözleriyle onun içinden boşluğa bakmış olabilir. Neye bakıyordu? Üstün insanını mı arıyordu? Belki de daha sonraki bir nesil bu karşılaşmayı insanlık tarihinin dikkat çekici bir sembolü olarak anacaktır."

Bunu okuduktan sonra Rudolf Steiner'e olabildiğince dikkatlice baktım. Şaşkınlığıma, neredeyse merakla sordu: "Peki o genç adam kimdi?" "Sizsiniz, Bay Doktor!" "Ah evet," diye yanıtladı, "ama

Rudolf Steiner hayatıma 83'te girdi, bu Naumburg'daydı, Weimar'da değil." Coğrafi hatanın, kendisine yapılan göndermenin açıkça kendisini anlamamasına nasıl yol açtığını ve açıklamanın ardından makalenin kendisine kazandırdığı tarihi önemi bu kadar doğal bir güvenle nasıl kabul ettiğini görmek benim için son derece ilginçti. Sadece saf bir çıkarsızlık ve aynı zamanda kusursuz bir özgüven böyle bir tavrı mümkün kılabilirdi. Bu gibi sahnelere saniye saniye katılan, göz kapaklarının hareketini bile izleyen biri, bir insanın içinde gerçekten ne olduğuna dair kesinlikle bir şeyler söyleyebilir. Sanki bir ruhlar korosu fısıldıyordu: Söylediklerin doğru! Ve bunu söylediğin kişi de doğru!—Rudolf Steiner'ın tarih sahnesine bu şekilde yerleştirilmeye razı olduğu aynı doğal sadelik ve özgürlükle, diğer konulara geçti. Bir an için düşünceleri makalenin tamamına takıldı. Sık sık koyu teninin ardındaki damarlarda beyaz kan akıyormuş izlenimi veren solgun yüzü, neredeyse fark edilmeyecek bir tonla aydınlandı. Sonra düşünceli bir şekilde şöyle dedi: “Makale bir başarı—gerçekten bir başarı! Bazıları rahatsız olacak. Ama—elbette kabul edilmeyecek, değil mi?” Aslında derginin editörleri, başlangıcının tamamının silinmesi şartıyla makaleyi kabul etti. Ancak sonradan tesadüfen duyduğum kadarıyla, bu kırpılmış haliyle bile birçok insanı Antroposofi ile tanıştırmanın bir yolu oldu.

Bundan kısa bir süre sonra, bağlantımı sürdürdüğüm bir dergi olan Christliche Welt için bir makale üzerinde çalışmaya başladım. Dr. Steiner'e, hayatındaki bazı konularda bilgi sahibi olmak için kendisine sorular sorabilir miyim diye sordum. "Evet, bir ara gelin, size ayrıntılı olarak anlatayım," diye yanıtladı. Vardığımda, "Bayan Doktor Steiner'i de içeri getirmemde sakınca var mı?" dedi. Böylece, mümkün olduğunca az soru sorarak onu bir saatten fazla dinleyebildim. Kehanet yeteneği, dışarıdan haber gelmeden önce bir kadın akrabasının ölümünün farkına vardığı en erken gençlik yıllarında zaten uyanmıştı. Ancak,

Sonuçta, otobiyografisi* artık yayınlandı ve kamuoyuna iletmek istediği her şeyi içeriyor. Antroposofistler için ise, o zamanlar duyduklarımı daha samimi ve kişisel ayrıntılarla anlatan, Hayatımdan Bir Parça adlı el yazması da mevcut. Beni en çok etkileyen şey, yoluna çıkan büyük öğretmenlerden bahsetme biçimiydi. Kamusal hayatta tamamen bilinmeyen, olağanüstü maneviyat sahibi insanlar, doğru zamanda oradaydılar, kritik yıllarda yeteneklerini anlamasına ve geliştirmesine yardımcı oldular, hayat misyonunun şafağında sponsorlar gibi durdular. Rudolf Steiner bundan bahsetmese bile, insanın izlenimi şuydu: Böyle bir yaşam için uzun bir hazırlık yapılır, doğru zamanda gerekli yardımcılar gönderilir ve her şey, bilgelikle dolu bilgiyle insanlık tarihinde bir iz bırakacak bir girişime doğru ilerler. Dış dünyanın bundan en ufak bir haberi bile yoktur. Yüksek bir misyonu olan bir insanlık liderinin hayatı, meleklerin ve insanların iş birliği yaptığı bir sanat eseridir. İnsanlığın ruhani önderlerinin, insanlık tarihinin perdesinin ardında, öngörücü ve rehber olarak hüküm süren varlıklarının gerçek varoluşunu bu kadar ayrıntılı bir şekilde duymak harikaydı. Jacob Boehme'nin hayatındaki "Bilinmeyen" adlı kişinin müdahalesini, Tauler'in hayatındaki "Tanrı'nın Dostu"nun ortaya çıkışını hatırlayanlar, Rudolf Steiner'ın o vesileyle bahsettiği şeylerin ne anlama geldiği konusunda bir

fikir edinebilirler. Tek fark, burada bu yüce önderlerin büyük bir dünyevi misyona doğru yönlendirmelerinin daha bilinçli ve açık bir şekilde fark edilmesiydi. Bu ne kadar garip gelse de, günlük dünyayı düşündüğümüzde, Rudolf Steiner konuşurken hiçbir gariplik hissetmedik. Ayrıca, bu iki adamdan biri için "Bu çok önemli bir kişilikti!" dediğinde yüzündeki ifadeyi asla unutmayacağım. Gözleri ona derin bir tefekkür içindeydi. Bir büyük bilginin diğerine duyduğu saygıyla doluydu.

*Hayatımın Hikayesi. Antroposofik Yayıncılık Şirketi, Londra. Antroposofik Yayınevi, New York.

RUDOLF STEINER HAYATIMA GİRİYOR 85 Daha sonra bana, bir keresinde ölüm anlamına gelecek bir şey yapmak üzereyken aniden bir "Üstat" tarafından kurtarıldığını anlattı. Bu iki adamdan birinin hâlâ hayatta olup olmadığı ve onu hiç görüp görmediği soruma şöyle cevap verdi: "Gerek yok." Herhangi bir zamanda dışsal bir varlık olmadan ruhsal bir temas kurabileceğini hissediyordu. Bir daha sonra, bir şey beni şu soruyu sormaya itti: "Sizin gibi bir yaşam boyu çalışma söz konusu olduğunda, *İnisiyeler* şimdi neredeler?" Şöyle cevap verdi: "Ruhsal gerçekler artık insan düşüncesiyle kavranmalıdır." "Bugün bu İnisiyelerle karşılaşsanız, onlarda aradığınız hiçbir şeyi bulamayabilirsiniz. Onların görevleri daha önceki enkarnasyonlarda daha fazlaydı. Bugün insanın düşüncesi ruhsallaştırılmalıdır." "Görevinizde kendinizi tamamen yalnız hissetmiyor musunuz?" diye sordum, onu bizden ayıran mesafenin farkında olarak. “Kendimi yalnız hissetmiyorum,” diye sessizce cevap verdi. —Böyle bir hayatın perde arkasına bakmaya izin verilen saatlerden anlaşılabilecek tek şey buydu.

• * • • •

Christliche Welt'te yayımlanan "Rudolf Steiner'in Teosofisi Üzerine" başlıklı makaleme Dr. Steiner, benzer fikirler üzerinde çalışan Ludwig Laistner'e bir

teşekkür notu eklenmesini önermişti. Makale yayımlandığında bana şöyle dedi: "Eğer senin gibi kalemle ortaya çıkabilecek sadece beş kişi varsa, o zaman ilerlemeye devam edeceğiz." Bu sözlerinde bir sevinç vardı. İnsanlardan sadece ciddi bir değerlendirme ve araştırma isteyen, ölçülü tonda yazılmış makaleden memnundu. Ancak, makaleme cevaben Johannes Müller'in kaleminden çıkan ve Antroposofi hakkında duygusal ve acil bir uyarı içeren bir makale çıktığında onu gerçekten üzgün gördüm. "Sonunda Antroposofi lehine kamuoyunda bir şeyler ortaya çıktı ve şimdi bu adam gelip tüm iyilikleri tekrar bozuyor!" "Ona karşı başka bir makale yazacağım," dedim. "Gerçekten mi?" Bunun pek bir fayda sağlayacağını düşünmüyor gibiydi.

Birbiri ardına gelen karşıt makaleler kesinlikle nankör işler. Kimse artık bunlara katlanmak istemiyor. Bu makaleyle ilgili olarak benim de deneyimim aynıydı.

O haftalardan aklımda kalan en canlı hatıra, Dr. Steiner'ın bana sanki rütbemde yükselmişim gibi davranmasıdır. Onayı sözlerle değil, güvenle ifade ediyordu. "Makalenizle bu kadar başarılı olduğunuz için, kendi takdirinizi kullanmanıza ve istediğiniz kişiyi özel derslerime getirmenize izin veriyorum. Artık izin istemenize gerek yok." Böylece Berlin'deki birçok arkadaşım için -Rudolf von Koschutzki, Emil Bock, Eberhard Kurras gibi- Antroposofiye giden yolu kolaylaştırabildim. Diğerleri bir iletişim noktası bulamadı. Dr. Steiner'ın bunu önceden ne kadar net bir şekilde görüp ifade ettiğine hayran kaldım. "Geleceğini sanmıyorum. Entelektüalizmi onu engelleyecektir." -Şaşkınlığıma, halka açık derslerinden birinde Dr. Steiner aniden Christliche Welt'teki makalemden bahsetti ki, şimdi geriye baktığımda son derece mütevazı görünüyordu. Konuşmanın ardından yanıma geldi ve şöyle dedi: "Adınızı belirtmemde bir sakınca var mıydı?

Birlikte çalışabilmemiz için artık bu şart." Benim açımdan bir onur olabilecek bu basit ve doğal durumda bile, benden onay istedi.

O dönemde “Max Dessoir ve Rudolf Steiner” üzerine bir makale daha yazdım. Berlinli akademisyen, Von Jenseits der Seele adlı kitabında Rudolf Steiner'ın tamamen hakim olduğu alanlara değinmişti. Makale yazılmıştı, ancak kabul edecek bir dergi aklıma gelmedi. Şimdi ilk kez, Dr. Steiner'ın Antroposofinin halka doğru şekilde sunulmasına ne kadar önem verdiğini anladım. Konu hakkında yazmanın “iyi bir şey” olacağı yarım düzine dergiyi, özellikle de Prusya Yıllığı'nı büyük bir ilgiyle zikretti. Ancak oradaki girişimim acınası bir başarısızlıkla sonuçlandı. Bana Max Dessoir ve Rudolf Steiner arasındaki farka çok fazla vurgu yaptığım söylendi. Halk daha çok şunlarla ilgileniyordu:

RUDOLF STEINER HAYATIMA GİRİYOR 87 İki adamın nerede hemfikir olduğunu ve her şeyden önemlisi, Dessoir gibi bir zekanın Rudolf Steiner hakkında ne söyleyeceğini biliyordum.' Makaleyi bu anlamda yeniden yazsaydım memnuniyetle kabul edilirdi.—O halde umutsuzdu!—Makale sonunda kabul edildi ve Suddeutsche Monatshefte'nin birkaçında yayınlandı. Ama sonra editörler kapılarını Steiner taraftarlarına kapattılar · ” Daha önce makaleleri asla reddedilmeyen aynı adam, şimdi aniden, sonuçta yetkin olduğu bir konu olan Antroposofi hakkında tek kelime etmesine veya yazmasına izin verilmiyordu, hatta istenmiyordu bile.

Bu konuda yaşananların tüm ayrıntılarını vermek mümkün değil, üstelik ilgi çekici de olmazdı; ancak şu karakteristik deneyimi aktaracağım: O zamanlar Almanya'nın yeni peygamberi olarak selamlanan Friedrich Gogarten, Frankfurter Zeitung'da Rudolf Steiner hakkında tamamen anlayışsız, alaycı ve yıkıcı bir üslupla bir makale yazmıştı. Benim cevabım şu ifadeyle geldi: "Steiner sorununu birçok kez tartıştık ve tartışmaya devam edeceğiz, ancak yayın politikamıza aykırı bir bakış açısından açıklanmasına izin veremeyiz.

Elbette hoşgörülüyüz, ancak hoşgörümüzün özveride bulunma noktasına gelmesine izin veremeyiz."

Üçlü Birlik fikrinin Rudolf Steiner'a karşı siyasi ve ekonomik dünyanın tutkularını alevlendirmesinin ardından, karşıt makaleler seline kapıldım; bu sel daha da büyük bir etki yarattı. Karar "Boykot" oldu ve yasak dostlarına da uygulandı. Görünmez papa, yani kamuoyu, kararını vermişti.

Bu deneyimler dizisi, Rudolf Steiner'ın Vom Lebenswerk adlı kitabından bahsederek sona erecektir. [9] Onun "Eğer sadece beş kişi varsa...?" sözleri beni rahatsız etmişti. O beş kişiyi ve mümkünse benzer düşüncelere sahip daha fazla kişiyi bulup, Rudolf Steiner için kamuoyunda ortak bir eylemde birleştirmek istedim. Altmışıncı doğum günü, bu fırsatı dışsal olarak sağladı.

•Chr.Kaistr Verlag tarafından Münih'te 1921 yılında yayınlandı.

İşte bu yüzden. İnsanlığın ona olan borcunun bir kısmı o gün affedilmeliydi. Kitaba kendi katkım ancak uzun bir hastalık döneminde dikte edilebildi. O zamanlar iyileşip iyileşmeyeceğimi bilmiyordum ve eğer ölüm zamanım gelirse, insanlığa olan borcumu zihnimde tartıp durdum. Ve böylece Rudolf Steiner ile ilgili deneyimimi bir tür vasiyetname olarak yazdım. Bir mektuptan aşağıdaki pasaj, bu bağlılık kanıtını nasıl karşıladığını gösterecektir. Bu, aramızda kitaptan bahsedilen neredeyse tek zamandır:

Antroposofik Hareket adına, kitabınız için size en içten teşekkürlerimi sunarım. Kitap, etkili olabileceği çevreleri akıllıca hesaba katarak derlenmiş. Ve eğer içeriği benimle hiçbir ilgisi olmadan dünyaya ulaşsaydı bile, ölçülemez miktarda fayda sağlardı. Ama bundan kaçış yok; Tanrılar bana, Antroposofi aracılığıyla yapılan her şeyle kişisel olarak bağlantılı olmam gerektiğini emretti. Ve ben de yaptığımdan başka bir şey yapamam. Çağımızda, haklılık en acı düşmanlığı doğurur. Savaş sırasında dile

getirdiğim yargılar hakkındaki makaleniz daha haklı olamazdı. Yine de etkileri, rakiplerimizin şimdi üstlendiği birçok şeyde yankılanıyor. Elbette onlar bunu söyleyemezler. Çoğu zaman kendilerine söylediklerinden çok farklı şeyler söylemek zorundadırlar.

"Kitabınızdan çıkan birçok şey de böyle olacak. Birçok insanı rahatsız edecek, ama bu sizi cesaretinizi kırmamalı. Kitap, şu yargıyı oluşturma çabasından doğdu: Teolojik eğitim almış ve samimi dini duygular besleyen modern bir insan Antroposofi hakkında nasıl düşünmelidir? Ve bu yargı kitaptan çıkıyor. Kitabın iradesi ve amacı budur ve bu irade haklıdır. Bu benim izlenimimdir - özellikle elverişli olmayan bir dönemde gelişen bir izlenim - çünkü kitabı bana gönderdiğiniz için çok minnettarım, yoğun bir çalışma döneminden geçmek zorunda kaldım. Antroposofik Hareket'teki her şey aslında sadece

RUDOLF STEINER HAYATIMA GİRİYOR 89 Başlangıçta, ve insanın en büyük kaygısı onu geliştirmektir. Bu sürekli olarak ruhuma işliyor. Örneğin, yeni sona eren doktorlara verdiğim derslerde aktarabildiklerim - hepsi bir başlangıç. O derste söylediklerim sadece ilk temeller ve bundan daha da büyük bir şey ortaya çıkmalı. Görevler var ve her şey için zaman yok. Bu sadece işlerin nasıl olduğunu objektif bir şekilde ifade etmek içindir; elbette başka türlü olamaz. Sözlerim kasvetli bir iç çekiş gibi görünüyorsa, bu izlenim doğru olmaz. Bunu, bir şeyler yapılmalı diye söylüyorum, çok şeyin yapılmadığından şikayet etmek için değil. Sevgili Dr. Rittelmeyer, kitabınızı büyük kişisel zorluklar yaşadığınız bir dönemde dünyaya sundunuz. Ancak kitap söz konusu olduğunda, hastalığınız gerçekten de size boş zaman kazandırdı ve zaten sağlıklı olduğunuz bir dönemde, iş yüküyle boğuşacağınız bir zamanda cesurca ve güçlü bir şekilde yapacağınız şeyleri daha da iyi yapmanıza olanak sağladı. Bu nedenle, Hareket adına, en içten teşekkürlerimizi ve samimi selamlarımızı sunuyoruz.

Sevgiyle,

“R. Steiner.”

Kitaba katkıda bulunanların sevinciyle, Dr. Steiner üç yıl sonra bir toplantıda, bu kitabın Antroposofiyi kamuoyunun dikkatine sunma yönünde bugüne kadar yapılmış en güçlü adım olduğunu söyledi.

*****

Birinci Dünya Savaşı sırasında Rudolf Steiner benim için harika bir deneyimdi. O yıllarda, dinleyicilerinin düşüncelerini savaş alanlarındakilere ve şehitlere yönlendirmeden verdiği özel bir dersi asla duymadım. Her zaman, yardımcı düşüncelerin gücünü ifade eden uzunca bir şiir okurdu. Bu tür meditasyonları savaş alanlarında savaşanlar, hastalara bakanlar ve evde olanlar için yapmıştı. Ve sözler, içsel, güç veren bir enerjiyle doluydu.

Savaşın ilk yılındaki konferanslarından zaten bahsetmiştim. Savaşın ilerleyen yıllarında, konferanslarının neden başlangıçtaki gibi olmadığını sorduğumda, "Çünkü artık söylenmemesi gereken birçok şeyi söylemek zorunda kalırdım" diye cevap verdi. Bu yüzden başka yollarla yardım etmeye çalıştı. Olayları takip ederkenki içsel katılımı son derece hayatiydi. Zaman zaman cephedeki ayrıntılı olaylardan, bunları gazetelerden mi edindiğini yoksa çok daha büyük olasılıkla doğrudan görüp görmediğini merak ettirecek şekilde bahsederdi. O kadar somut ve hayati bir endişeyle konuşurdu ki, cephedekilerin tüm deneyimlerini paylaşırdınız. Orta Avrupa ruhunun dünya misyonuyla o kadar iç içeydi ki, sadece laf kalabalığı değil, yerine getirilmesini o kadar yoğun bir şekilde arzuluyordu. Almanya'nın dünya misyonunu seviyordu, ama bu umut ve kaygıdan doğan bir sevgiydi. Orada sadece coşku değil, ruh vardı. Diğer uluslar hakkında haksız veya düşmanca bir söz asla söylenmedi—doğal olarak söylenmedi. Dr. Steiner, dar anlamda bir milliyetçi olmadığı gibi, yüzeysel anlamda da bir pasifist

değildi. Haklı olarak pasifizm çağının Büyük Savaş çağı olduğunu söyledi. Halklar arasında gelecekteki kardeşliğin temellerini attı ve Milletler Cemiyeti'nin oturumlarını düzenlediği topraklarda, savaş sırasında on iki ulustan fazla üyenin çalıştığı Goetheanum binası yükseldi.

1917 yılının başlarında, Woodrow Wilson'ın On Dört Maddesini dünyaya duyurmasıyla, Dr. Steiner için Savaşla bağlantılı yeni bir faaliyet dönemi başladı. “Orta Avrupa'dan artık bir ruh sesi çıkmalı. Eğer bu olmazsa, bu Wilson programına boyun eğeceğiz. Almanya'nın fark ettiğinden çok daha güçlü bir etkisi var.” ... “Orta Avrupa, Wilson'ın On Dört Maddesi altında var olamaz. Ama bunlara, Orta Avrupa için doğru ve gerçek ruh olan bir ruhtan cevap verilmelidir. Aksi takdirde galip geleceklerdir.” Yaklaşık bir yıl sonra, son taarruzdan önce, bir arkadaşım...

RUDOLF STEINER HAYATIMA GİRİYOR 91 Onun şöyle dediğini duydum: "Wilson, Orta Avrupa'ya büyük bir felaket getirecek ve elde etmek istediği hiçbir şeyi başaramayacak." Şimdi bu ruh Batı'da konuştuğuna göre, Rudolf Steiner bu taraftaki ruhun da konuşması gerektiğini düşündü. İşte burada çağrısını hissetti. İşte o zaman, 1917 yılının başlarında, bir konferanstan sonra, Batı ülkelerinde bu kadar güçlü bir şekilde kullanılan gizli yöntemlerden bahsetti. Ben de şöyle cevap verdim: "Eğer sahte okültizm günümüzde bu kadar aktifse, gerçek okültizm bir şeyler başarabilir değil mi?" "Evet," dedi, "ve bu yüzden şimdi bir şeyler yapmaya çalışıyorum." —"Ne olması gerekiyor?" diye sordum. "İki şey. Birincisi, savaşın başlangıcında saat saat neler olup bittiğine dair açık ve belgesel bir açıklamanın yayınlanması. Bethmann'ın açıklamalarının hiçbir faydası yok. İnanıp inanmamak size kalmış. Ama o zaman olan her şey acımasızca anlatılırsa, dünya Almanya'nın insanların düşündüğü kadar kurnaz ve suçlu olmadığını görecektir. Ama bu sadece bir tarafı. Orta Avrupa'da tarihsel konuma gerçekten karşılık gelen ve içinde yaşamanın mümkün olacağı gelecekteki bir rejim hakkında bir söz söylenmelidir." Bunun yapılması

halinde, İtilaf Devletlerinin devlet adamlarının resmi olarak az şey söylerken, taktiklerini hemen değiştirmeye başlayacaklarını söyledi. Almanya'da kolayca göz ardı edilemeyecek bir manevi gücün varlığını fark edecekler ve kendi halklarının da olup bitenlere dikkat edip bunu kendileri için de isteyebileceğinden korkacaklardır. Şimdi kararlı ve geniş çaplı hareket etmek gerekiyor. Avusturya halkı o zaman kendi kendine şöyle diyecekti: "Eğer bu gerçekten aramızda gerçekleştirilebilirse, Rusya ile ittifak kurmakla hiçbir ilgimiz yok ." Almanya'daki işçi sınıfı da gerçek bir özgürlük anlayışıyla ilerleyen bir devlete olan güvenini yeniden kazanabilecekti. Ve İtilaf Devletleri halkları arasında şu duygu ortaya çıkacaktı: Yanılmışız. Orta Avrupa'da gerçekten de yeni bir çağ başlıyor. Bunu kabullenmeliyiz.—Savaşın olumlu bir sonuçlanmasının tek olasılığı buydu.

Bundan kısa bir süre sonra Dr. Steiner bana bunun bir kopyasını verdi.

92 RUDOLF STEINER HAYATIMA GİRİYOR Almanya ve Avusturya'daki önde gelen devlet adamlarına, dostlarının aracılığıyla ulaştırmaya çalıştığı bir el yazması vardı. Kişisel hırslardan daha uzak bir şey yoktu ondan. Ama yardım etmeyi bildiği halde sessiz kalmaya hakkı var mıydı? Ona bu konuda ne yapabileceğimi sorduğumda şöyle cevap verdi: “Makaleler bugünlerde işe yaramaz; yapılacak tek şey en tepedeki adamlara ulaşmaktır. Bu yönde ortaya çıkabilecek fırsatlara karşı tetikte olmak gerekir.” O zamanlar ve özellikle daha sonra diğer Antroposofistlerle birlikte, önde gelen adamlara konuyu ciddiye almaları için mektuplar yazdım. Ama ne yazık ki, hepsi boşunaydı. Rudolf Steiner'ın önde gelen adamlarla yaptığı görüşmelerden yorgun bir şekilde döndüğünü sık sık gördüm. Onlardan biri ona şöyle dedi: “Haklı olabilirsiniz, ama ben sizin adamınız değilim.” Cevap ise şuydu: “Siz adam olmalısınız, çünkü siz o konumdasınız.” Bir başkası ona şöyle dedi: “Önerdiğiniz şey – savaşın patlak vermesiyle ilgili bir anlatımın yayınlanması – İmparatorun tahttan çekilmesine yol açacaktır.” “O zaman bu, daha sonra

olmasından daha iyidir," diye yanıtladı Dr. Steiner. O aylarda bir keresinde elinde bir gazete ile ona rastladım. Çok rahatsız olmuştu. "İşte Bethmann-Hollweg yine aptalca bir konuşma yapıyor. Barışı altı ay daha uzaklaştıracak. Belçika hakkında tek bir somut söz bile yok! Uzun vadede hiçbir faydası yok. Sadece siyasi eyleme yardımcı oluyor."

1917 yılının ilk altı ayında Dr. Steiner ile odasında yaptığım bir konuşma hafızama derinden kazınmış durumda. Hindenburg'un ünlü geri çekilmesi gerçekleşmişti. Tüm Almanya, yeni Genelkurmay Başkanı'nın şaşmaz stratejisine sevinmişti. Peki Dr. Steiner'ın durum hakkındaki görüşü neydi? "Hindenburg ve Ludendorff'a sahip olmamız gerçekten büyük bir şans," diye başladım. İfadesiz bir yüze baktım. "Şey," dedi yavaşça, "Hindenburg oradaki işi başaran yaşlı bir adam. (Mazur Gölleri'nden bahsediyordu.) Ama elbette biliyorsunuz ki asıl işi Genelkurmay Başkanı yapıyor." O zamanlar bunu kesinlikle bilmiyordum, ama devam ettim...

RUDOLF STEINER HAYATIMA GİRİYOR 93 Sorularım: "Yani Almanya için umut ışığı şimdi Ludendorff mu?" Zaten emin değildim. Dr. Steiner bana düşünceli ve ciddi bir şekilde baktı. "Almanya'nın böyle generallere sahip olması çıkarı yok!" dedi dudaklarından. "Ne demek istiyorsunuz?" diye şaşkınlıkla sordum. "Şey, ikisi de bu yıkımlarla birlikte bu geri çekilmeyi başardılar. Bunun Almanya'nın geleceği için ne anlama geldiğini tahmin edebilen herkes, böyle generallere sahip olmanın Almanya'nın çıkarına olmadığını söyleyebilir." Bu benim için bir şoktu. Bugün geriye baktığımda soruyorum: O zamanlar Almanya'da bu kadar net bir algıyla olayları gören kim vardı? Her hafta üniversite çevrelerinden düşünce önderi olarak kabul edilen insanlarla görüşmelerim oluyordu. Ama Rudolf Steiner ile konuştuktan sonra, onların ne kadar kör olduklarını görüyordum! Askeri açıdan bile etkileyici değildi. En yüksek Ordu Komutanlığı söz konusu olduğunda, liderlik açısından elde edilen başarılardan hiç de memnun değildi. Ayrıca, bu malzeme ve kitle savaşının, önceki savaşların aksine,

gerçekten ince bir strateji için herhangi bir fırsat sunmadığını düşünüyordu. Ve Yüksek Komutanlığın siyasi müdahalesi! Haklı olarak şöyle dedi: "Onlara çok sert davranamayız. En azından bir şeyler yapıyorlar, diğerleri hiçbir şey yapmıyor."

O aylarda yaşanan son derece ilginç bir deneyimi, tarihsel nedenlerle burada kaydetmek istiyorum. 1917 yılının yaz ortasındaydı. Kühlmann istifa etmişti. Dr. Steiner bir gün şöyle dedi: “Sonradan doğrulanan şeyleri öğrenmeye her zaman meraklısınız. Şimdi size bir şey söyleyeceğim. Moltke'nin (Genelkurmay Başkanı değil, amcası Mareşal) şimdi manevi dünyadan barış için çalışmaya çalıştığını keşfettim. Ve şimdi Kühlmann'ın konuşmasını okuyun. Tekrar tekrar yaşlı Moltke'den alıntı yapıyor. Konuşmasında barıştan bahsetmemesi konusunda anlaşılmıştı. Diğerleri – isimlerini anmayacağım– daha sonra Kühlmann'a gidip anlaşmayı bozduğu için onu azarladılar. Kühlmann onlara kendisinin de böyle bir şeyi neden yaptığını bilmediğini söyledi.”

Ardından Dr. Steiner, Kühlmann'ın o sabahki bedensel durumunu ve bunun sonucunda ortaya çıkan bilinç düşüklüğünü dokunaklı bir şekilde anlattı. Bu durum onu duyularüstü etkilere karşı özellikle duyarlı hale getirmişti ve bu etkiler en talihsiz koşullar altında ona ulaşmıştı.

1917 yazında bir gün, Dr. Steiner'la yine karşılaştım; yanında bir gazete vardı. Her zaman çeşitli görüşlerden birçok gazete okumaya özen gösterirdi. “Papa'nın barış jestini okudunuz mu? Eğer barışı Papa'nın elinden kabul etmek zorunda kalırsak vay halimize!” “Böyle bir noktaya mı geliyoruz sizce?” diye sordum. “Peki siz ne düşünüyorsunuz?” “Bence,” diye yanıtladım, “bu yeni barış jesti sadece evrensel savaş yorgunluğunu artıracak. Olacak tek şey bu.” “Papa'nın etkisine çok düşük bir değer biçiyorsunuz,” diye cevap verdi. Dr. Steiner'ın savaş sırasında bana

söyledikleri arasında, tamamen haklı olmadığı nokta burasıydı. Her halükarda, sözleri sonradan gerçekleşenden daha fazla umut vaat ediyordu. Ama bugün biliyoruz ki, temelde haklıydı. O zamanlar barış olasılıklarının ne kadar gerçek olduğu artık biliniyor. Eğer Reichstag doğru bilgilendirilmiş olsaydı, her şey çok farklı sonuçlanabilirdi.

O günlerde Michaelis İmparatorluk Şansölyesi olarak atandı ve ben en başından beri, yaygın görüşün aksine, bir kez daha onun bu görev için doğru kişi olmadığını dile getirdim. Dr. Steiner, "Doğru kişi değil," dedi. "Onun hakkında söylenebilecek en iyi şey, şimdilik bu görevi daha da uygunsuz birinden uzak tutuyor olmasıdır." Merakla, "Peki o kim?" diye sordum. Cevap, "Hertling," oldu. Ve her şeye rağmen Hertling Şansölye olduğunda, Dr. Steiner şöyle dedi: "Böyle bir Şansölyenin olması kesinlikle akıl almaz bir şey!"

Kerensky rejimi devrildi. "Şimdi Rusya ile barış içinde olacağız, değil mi?" diye sordum. Rudolf Steiner başını salladı. "Rusya ile barış, ancak şu şartlarda mümkün olabilirdi..."

RUDOLF STEINER HAYATIMA GİRİYOR 95 en geç Ağustos 1917'ye kadar sağlanmalıydı. Artık çok geç.” 1917-18 yılının başında Dr. Steiner giderek daha da kederli ve umutsuz hale geldi. “Barış 1916 yılında sağlanmalıydı. 1917'de, geniş çapta tasarlanmış bir manevi planla, hala bir olasılıktı. 1918'de artık mümkün değil. Elbette savaşın dışsal olarak sona ermesinin imkansız olduğunu kastetmiyorum. Ama bu, daha önce sağlanmış barış gibi bir barış olmayacak. Savaş sadece farklı bir kılıkta devam edecek.” Dr. Steiner'ın savaşın ilk günlerinde söylediği bir şeyi hatırladım: “1916 yılında savaş esasen sona erecek.”—Sözleri, o zaman anladığımdan farklı bir anlamda gerçekleşmişti.

Dr. Steiner, Bolşevizmin tehdidine son derece ciddi bir bakış açısıyla yaklaşıyordu. Şu sözleri söylediğinde yüzünde daha ciddi bir ifade

görmemiştim: “Bolşevizm gelirse, savaşın tamamından daha kötü olur. Bolşevizmi Rusya'ya taşıyıp liderlerini kapalı arabalarla Almanya'dan geçirirken, bu devlet adamları Bolşevizmin bundan sonra kendi ülkelerinin sınırlarında duracağını sanıyorlar!”

Onu en derin huzursuzluk halinde gördüğüm an, Brest-Litovsk barışından sonraydı. Konferansına giderken yolda onunla karşılaştım. "Bu barış antlaşması hakkında ne düşünüyorsunuz?" diye sordu bana. "Hiç hoşuma gitmiyor," dedim, "ama en azından Doğu'da artık bir nefes alma alanımız var. Ve belki de genel barış sağlandıktan sonra askeri şiddet eylemlerinin kefaretini ödemek mümkün olacak." "Korkunç, tam anlamıyla korkunç!" dedi Dr. Steiner. "Ölenler üzerinde, özellikle de bizimle bağlantılı olan ve bu olaylara bizzat katılanlar üzerinde ne gibi bir etkisi olduğunu görmelisiniz. Bir patlama gibi; onları adeta geriye fırlatıyor. -Ah! Korkunç!" O andan itibaren savaşın katlanılabilir bir şekilde sona ermesi umudunu tamamen yitirmiş gibiydi. "Şimdi işler doğrudan kaosa doğru gidiyor..."

1918 baharındaki taarruz, benim de dahil olduğum birçok Alman'da yeni bir umut uyandırdı. Dr. Steiner ise bir an bile umut beslemedi. "Ne demek istiyorsunuz?" diye sordum ona, "umut beslemiyor musunuz?"

96 RUDOLF STEINER HAYATIMA GİRİYOR “Calais’ye ulaşabileceğimizi düşünüyor musun?” “Belki de,” diye yanıtladı. * “Ama bunun bize nasıl yardımcı olacağını göremiyorum. Savaşı bitirmenin yolu bu değil.” Calais hakkındaki sözleri, ağzından duyduğum diğer küçük yanlışlıktı. Bunu saklamıyorum ve her halükarda, başkalarının neredeyse farkında bile olmadığı yüzlerce şeyi inanılmaz bir açıklıkla algılamasıyla karşılaştırıldığında önemsizdir. Bu anlatıdan hiçbir önemli şey çıkarılmamış ve hiçbir şey örtbas edilmemiştir. Dr. Steiner’ın bilgisinin sonraki yılların sınavından geçip geçmediğine herkes kendisi karar verecektir.

Bugün bu deneyimlere geriye dönüp baktığımda: Wilson'ın On Dört Noktası, Alman pozisyonunun ihtiyaçları, barış olasılıkları, liderlerin kişilikleri, tek tek olayların önemi, Rusya'daki gelişmeler—Rudolf Steiner'ın siyasi içgörüsüyle karşılaştırıldığında, konuştuğum herkes, hatta yüksek mevkidekiler bile, sadece hayalperest gibi görünüyordu. Burada gerçek bir vizyon, gerçek bir eylem vardı ve diğer her şey—istisna bilmiyorum—bununla karşılaştırıldığında, olaylar arasında körü körüne tökezlemek gibi görünüyordu. Rudolf Steiner'ın sahneye çıktığı 1917 yılının ilk aylarında, tarihsel tablo son derece dikkat çekiciydi. Bilinmeyen bir karanlıktan bir adam ortaya çıkıyor.—Orta Avrupa devlet adamlarına gidiyor ve onlara kurtuluş yolunu gösteriyor. Bugün bunun gerçekten de tek yol olduğu açıkça görülebiliyor. Devlet adamları onu ilgiyle ve kısmen onaylayarak dinlediler, ancak hiçbirinin harekete geçme gücü ve cesareti yoktu. Dr. Steiner'ın hiçbir kişisel hırsı yoktu. O, arka planda kalıp, işlerin dünyasında sorumlu olanlara yardım etmekten oldukça memnun olurdu. Ancak yardım edilebilmesi için iki kişi gereklidir: biri yardım eden, diğeri de yardım edilmesine izin veren. Dindar insanlar şöyle diyebilir: Sanki binlerce kalpten dualar duyulmuş gibiydi: Yardımcı ortaya çıktı, ama yardımı kabul edilmedi.

Savaş sırasında bu tür şeyleri yaşamış olanların duygularını hayal etmek kolaydır; savaşın bitiminden sonra Rudolf Steiner yardım etmek için bir kez daha çaba sarf ettiğinde.

RUDOLF STEINER HAYATIMA GİRİYOR 97 Halk için bu, bir Steiner taraftarının abartılı, beceriksiz sözleri gibi görünecek.” Ama halk, kendi kendilerine şöyle diyenlerin nasıl göründüğünün farkında değil: * * İlk seferinde dinlenmedi. İkinci seferinde de dinlenmeyecek. Ve sonra uzun yıllar, belki de on yıllar boyunca çok geç olacak.”

Çöküş başladığında Rudolf Steiner'ın yanında değildim, çünkü onu 1918 Temmuz sonu ile 1919 Eylül'ü arasında görmemiştim. O dönemde söyledikleri ve yaptıkları birçok konferansta ve başkalarının anılarında

korunmuştur. Bu kitapta sadece kendi yaşadıklarımı anlatıyorum. O zamanlar iki şey için insanüstü bir mücadele veriyordu: Almanya işçilerini Bolşevizmin tehdidinden ve Alman ulusunu Versay Antlaşması'nda kendilerine dayatılan antlaşmadan kurtarmak.

Eylül 1919'da Berlin'de Dr. Steiner'ı tekrar gördüğümde, bana "İşçi Toplantıları"ndaki görünüşünün eğitimli çevrelerde büyük bir rahatsızlığa yol açtığını söyledi. Sadece şunu söyleyebiliyordu ki, eğer bu insanların istediği gibi konuşsaydı, işçiler onu asla anlamayacaklardı. O zamanlar Berlin'deki işçilerle yaptığım bir tartışmada, Rudolf Steiner'ı yeni bir açıdan gördüm—her zamanki gibi inanılmaz derecede hızlı ve uyanık, ama aynı zamanda etkileyici derecede aktif ve enerjik. Karşı argümanları, kendisine karşı çıkanların üzerine yıkıcı bir güçle yağıyordu. Kendi bilgisine sahip, ancak kibirli bir konuşma yapan daha küçük liderlerden biri, Rudolf Steiner tarafından o kadar ezildi ki, salonu terk edip antrede ağladı. "Burada onunla karşı karşıya gelmek pek hoş olmazdı," diye düşündüm kendi kendime. "Ama onu böyle görmek gerçek bir sevinç!"

Konuşma sırasında çok daha sakin bir tavır sergiliyordu. Bir konferansa giderken Hindistan hakkında keyifli bir şekilde sohbet etti. Ona, zaman kazanmak için bir veya daha fazla ruhani görevi aynı anda yürütmenin mümkün olup olmadığını sormuştum. Bunun kesinlikle mümkün olduğunu söyledi. Bir konuşma devam ederken gizli ilimlerle ilgili araştırmalar da yapılabilirdi. Ancak bir Avrupa kuruluşundan, bir başka kuruluştan beklenebilecek aynı şeyi bekleyemezdik.

Hintli. Hintlilerin bedenlerini bir kasabaya bir şeyler yapmak için gönderebilecek ve aynı zamanda derin bir meditasyon halinde oldukları yerde kalabilecek kapasitede olduklarını söyledi. Avrupa bedenlerimizin bu tür ayrılıklar için uygun olmadığını belirtti. Aynı zamanda, her zamanki

sempatisiyle, ayağımı incittiğimi fark etti, önceki enkarnasyonlardan bahsetmeye başladı ve bir sonraki dakika yıldırım hızıyla ruhsal savaşlara girişti.

O zamanlar, yani 1919 sonbaharında, halka şöyle demişti: "Üçlü Toplumsal Düzen geliyor. Yaklaşık on beş ila yirmi yıl içinde kurulacak. Ama o zaman birçok felaketin ortasında gelecek."

Siyasi alanda her türlü yardım söz konusu olmadığı için, dikkatini yardım verebileceği ve bunu kabul etmeye istekli insanların bulunduğu alanlara yöneltti: gençlerin eğitimi, tarım, tedavi yöntemleri. Bunu yaparken gösterdiği azimli enerji, en ufak bir kırgınlık belirtisi göstermeden, başlı başına dünya tarihi açısından büyük bir şahsiyetin kanıtıydı. Ancak o andan itibaren, kültürel-siyasi dünyada, Batı-Doğu sorunu tüm büyüklüğü ve çok yönlülüğüyle onun zihninin önünde belirdi.

*****

Siyasi yaşam alanındaki bu deneyimlerin aksine, nitelik olarak oldukça farklı olan başka deneyimler de vardı ve bunlardan bazılarına şimdi değineceğiz.

O zamanlar Antroposofik Cemiyet üyeleri arasında Berlin'de görev yapan ve hem askeri hem de toplumsal çevrelerde saygın bir konuma sahip yüksek rütbeli bir subay vardı. Ciddi şekilde hastalandı. Dr. Steiner bir akşam şöyle dedi: “N.’nin durumu çok ciddi. Bir mucize olmazsa yarın ölecek.” Bu gibi durumlarda yüzünde her zaman alışılmadık ve son derece etkileyici bir üzüntü ifadesi olurdu. “Peki, neyi var?” diye sordum. “Doğru görüyorsam, midenin pilor ucunda ameliyat edilebilecek bir şey var. Ama doktorlar ameliyat etmeye ikna edilemiyor. Bir şey yapılabileceğini görüp de ameliyat yapamamanın ne demek olduğunu tahmin edebilirsiniz.”

RUDOLF STEINER HAYATIMA GİRİYOR 99 Doktorlar bunu yapmaya cesaret edemiyor. N.'nin karısına, en ufak bir ameliyat belirtisinde bile

hemen harekete geçmesi gerektiğini söyledim. Tabii ki, yapılabilecek tek şey bu.”—Başka bir vesileyle, üyeler arasında hastalık ve ölüm durumlarında her zaman en canlı sempatiyi gösteren Doktor Steiner'ı çok ciddi ve endişeli gördüm. “Geldiğimde ölüm çoktan boğazına kadar gelmişti. Bütün gece ölümle savaştım ve yenildim.” “Yani, işlerin bu noktaya geldiğini gördüğünüzde bile ölümle savaşıyorsunuz mu demek istiyorsunuz?” diye sordum ona. “Başka türlü yapılabilir mi?”

N.'nin durumunda ölüm aslında ertesi sabah gerçekleşti. Yalnız kalan karısı için endişelenen Dr. Steiner'ın isteği üzerine, bir Antroposofist bana geldi ve öğlen saatlerinde onu görmeye gelip gelemeyeceğimi sordu; cenaze törenini düzenleyebilmem için ölen adam hakkında bana bir şeyler söylemek istiyordu. Vardığımda Dr. Steiner şöyle dedi: "Bu sabah, ben kalkmadan önce, N. geldi ve veda etti. Yirmi dakika sonra bir haberci ölüm haberini getirdi." Bir an kendimi toplamam gerekti, çünkü ölü biriyle karşılaşmaktan o kadar doğal ve sade bir şekilde bahsediyordu ki. "Ölü bir adam veda ettiğinde nasıl bir şey olur?" diye sordum. "Ah, tıpkı bir adamın başka bir vesileyle odaya girmesi gibi," dedi gülümseyerek. "Sadece gelir ve veda eder. Ölümden sonraki ilk saatlerde böyle bir şeyi görmek oldukça kolaydır. Ondan sonra daha zorlaşır." Sonra bana otopsi yapılmasını önerdiğini söyledi. "Bunu kendi gözlemimi de doğrulamak için yaptım." Sonuç olarak, doktorların teşhisinin aksine, mide çukurundaki bir tümörün ölüm nedeni olduğu ortaya çıktı. “Doktorlar elbette bunun ameliyat edilemez olduğunu düşünüyorlar. Bu ameliyatın sadece çocuklarda mümkün olduğu düşünülüyor. Çocuklarda ve N. gibi çok fazla meditasyon yapmış erkeklerde de mümkün olduğunu bilmiyorlar. Otopsiyle de bu görüşüm doğrulandı.”

Birkaç gün sonra Berlin'deki bir locanın büyük salonunda cenaze töreni düzenledim, ardından da Berlin'deki bir mezarlıkta başka bir tören yaptım. Dr. Steiner de yas tutanlar arasındaydı. Bu bir

Onu orada, kim olduğunu bilmeyen diğerlerinin arasında öylece otururken görmek tuhaf bir manzaraydı. Mezardan arabama doğru giderken, o da yoldan geldi ve onunla birkaç adım yürüdüm. "Ölüler gerçekten de cenaze konuşması yapılırken orada mı oluyorlar?" diye sordum ve bu beklenmedik soruya ne cevap vereceğini merakla bekledim. "Ölüm döşeğinde onu teselli eden sözlerden bahsettiğinizde, geldi ve Prens X. aniden kalkıp gidene kadar orada kaldı. Sonra onu bir daha görmedim." Yine olağanüstü durumu anlamaya çalıştım. Üç yüz kişi arasında bunu yaşamış bir adam vardı.—Ama kimse bunu tahmin edemezdi. Olanları aniden görselerdi ne tür yüz ifadeleri takınırlardı acaba?— "Ölüler için bu cenaze konuşmalarını dinlemek zorunda kalmak çoğu zaman çok tatsız olmalı!" diye devam ettim. Dr. Steiner şöyle yanıtladı: “Bunu hiç fark etmedim. Söylenenlerle içsel bir bağları yoksa uzak dururlar.”—Öğrencilik günlerimde bir keresinde Cehennemden Mektuplar adlı bir kitapla karşılaşmıştım. Şeytanın, kamusal hayatta belirli bir rol oynamış olanlar için özel olarak şeytani bir karşılama hazırladığını, yani yeryüzünde cesetleri üzerinde yapılan cenaze konuşmalarını okumaları gerektiğini çarpıcı bir şekilde anlatıyordu. “Şimdi gökteki Babamız sevgili ölülerimizi ebedi konaklarına götürdü”… ve benzeri. O zamanlar bir karar almıştım: “Hayatım boyunca asla ölen kişinin kendisinin dinleyemeyeceği bir cenaze konuşması yapmayacağım.” Daha sonraki konuşmalarım, yas tutan ve ölenin övgüsüne susamış olanlar için çoğu zaman yetersiz görünüyordu. Ama Dr. Steiner'ın söyledikleri, kendi çabalarımla uyumlu bir yankı uyandırdı.

Elbette Dr. Steiner, bu kadar açık ve somut bir şekilde yalnızca, bundan şok olmayacaklarını bildiği insanlara konuştu. Ancak bu gibi durumlarda asla tuhaf bir şey yoktu. Son derece insani bir şekilde, en sessiz ve doğal biçimde söylendi; sanki bu dünyanın duvarları aniden yıkılmış ve öteki dünyadan insanlar yaşayanların arasına girmiş gibiydi. Bunu gerçek deneyimde hissettik:

 "Bu dünya" ve "öteki dünya" diye bir şey yok. Hayır, görünür ve görünmez bir alemden oluşan tek bir dünya var ve bu "görünmez" alem aslında orada ve eğer ona duyarlı bir insan varsa, her an kendini algılanabilir hale getirebilir.

Dr. Steiner, söylediklerine inanılmasını en ufak bir şekilde bile talep etmedi. Sadece anlattı ve başkalarının bundan ne anlayabileceklerine kendileri karar vermelerine izin verdi.

Aşağıdaki deneyim, Rudolf Steiner'in ölülerin de rol oynadığı yaşamın büyük alanı ile olan bağlantısına ışık tutabilir. Berlin'deki bir enstitünün müdürü, savaşta hayatını kaybeden genç bir sanatçının geride bıraktığı resim koleksiyonuna bakmamı istemişti. Resimler, duyularüstü dünyadan gelen her türlü etkinin onu sanatsal ifadeye yönlendirdiğini düşündürüyordu.

Dr. Steiner'a benimle gelip gelemeyeceğini sordum. "Gelip sizi alacağım," diye yanıtladı. Odamda bir an otururken, her şeye dikkatlice baktı ve nazikçe, "Şuradaki çok güzel," dedi. Sonra Bayan Dr. Steiner ile birlikte şehir merkezinin sokaklarından geçerek Enstitüye yürüdük. Resimleri büyük bir keyifle inceledik. Beni etkileyen şey, Dr. Steiner'ın söylediği her cümlede kendini gösteren özgüven ve sanat konusundaki uzman bilgisiydi. Ama beni daha da etkileyen, her ayrıntıdan bahsederken sergilediği karakteristik sevgi dolu yaklaşımıydı; her zaman sanatçının gerçekten ifade etmeyi amaçladığı şeyden yola çıkıyordu. Tek eleştiri ima ettiği şey, resimlerin ardındaki iradenin nasıl daha mükemmel bir şekilde gerçeğe dönüşebileceğini gösterdiği zamandı. Bu beni şu soruyu sormaya itti: "Ölen adam söylediklerinizi duyabildi mi?" "Elbette," diye yanıtladı. "Onunla iletişime geçtim, konuştum ve yardım etmeye çalıştım." Artık aramızda olmayanların başarılarıyla kurulan bağa dair tamamen yeni bir anlayış içimde doğdu. Metroyla eve dönerken Dr. Steiner bambaşka bir şeyden bahsetti. "İncelemek için biraz grip olmaya razıyım." Ertesi gün gerçekten de grip oldu, hem de sadece hafif bir grip değil, çok daha ağır bir grip!

 Öksürük nöbetlerine rağmen aynı şekilde dersini verdi. Birkaç yıl sonra, hasta yatağımın başında oturup bana grip konusunda tavsiyelerde bulunduğunda, bu olayı hatırlamadan edemedim. Kendi üzerinde deneyler yaparak basilleri inceleyen Pettenkofer'i düşündüm. Dr. Steiner'ın hastalık tedavisinin bir nimet olduğunu gören birçok kişi, verebildiği tüm yardımın fedakarlık pahasına elde edildiğini anlamalıdır.

Dr. Steiner'ın ölüler dünyasıyla olan canlı temasının Berlin'de tamamen bilinmez kalması mümkün değildi. Zaman zaman düşünceleri ölüleriyle birlikte olan insanlar bana gelip onu Dr. Steiner ile tanıştırmamı rica ediyorlardı. Hatırladığım kadarıyla bunu sadece tek bir durumda yaptım. Berlin'de çok saygın ve haklı olarak saygı duyulan bir adam, sağlıklı görünen koşullar altında, isteğini yerine getirmem için bana yalvarmıştı. Dr. Steiner, büyük bir nezaket ve yardım etme isteğiyle bu vakayla ilgilendi. Birkaç hafta sonra adam bana gelip şöyle dedi: "Dr. Steiner gerçekten bir kahin. Bana sadece durugörü yoluyla bilebileceği ayrıntıları anlattı." Ama sonra, bu tür gerçeklerin kendi bilinçaltının işleyişinden kaynaklanmış olmasının mümkün olup olmadığı konusunda tekrar şüpheye düştü.

Birçok olay, Dr. Steiner'ın belli bir ölçüde gizlilikle korunmasının ne kadar gerekli olduğunu anlamamı sağladı. Aksi takdirde, kendisine gelen ve isteklerini iletenlerin saldırısı karşısında hayat görevlerini yerine getirmesi imkansız olurdu. Örneğin, bir keresinde bir kadın bana gelip şöyle dedi: "Sanırım Rudolf Steiner'ı tanıyorsunuz? Gerçekten geleceği tahmin edebildiğine inanıyor musunuz?" "Neden bilmek istiyorsunuz?" diye sordum. "Şöyle ki, mutsuz bir evliliğim var. Aslında boşanmaya karar verdim. Ama o zaman tüm servetimi kaybedeceğim. Eğer Dr. Steiner bana kocamın bu yıl öleceğini söylerse, sadece on iki ay daha beklemeye karar verdim, kesinlikle daha fazla değil." Bu gibi durumlarda, herhangi bir rehberde bulunabilecek

olmasına rağmen, Dr. Steiner'ın adresini vermeyi reddettim. Bu tür örnekler bana çok açık bir şekilde gösterdi ki

RUDOLF STEINER HAYATIMA GİRİYOR 103 Dr. Steiner için tüm durum son derece zordu. Zihinsel yetenekleri vardı ve insanlığa yardım etmek istiyorsa bunları tamamen gizleyemezdi. Öte yandan, söyleyeceklerinin sağduyu tarafından kabul edilmesini ve test edilmesini sağlamak zorundaydı. Sadece en ufak bir egoizm belirtisini bile bastıran en büyük içsel saflıkla bu doğrultuda bir şeyler yapmak mümkündü.

Şahsen benim yargımı oluşturmama ve inancımı güçlendirmeme yardımcı olan her şeyi ayrıntılı olarak anlatmak mümkün değil. Yapılabilecek tek şey, yanlış fikirleri ortadan kaldıracak ve okuyucunun kendi sakin, objektif araştırmasına olan güvenini artıracak genel bir tablo sunmaktır.

Bu deneyimler dizisinin sonunda, bir konuşmadan daha bahsetmek istiyorum. Bir konferanstan sonra Dr. Steiner'e şöyle sormuştum: "Ruhani dünyada ölen annemle hiç karşılaştınız mı?" Şöyle cevap verdi: "Konferans dinlerken sık sık bir varlık belirir ki, onu anneniz olarak algılarım. Yanında başkalarını da getirir. Biraz huzursuzdur ve bir o yana bir bu yana dolaşır. Ama ruhani hayatınızla derinden ilgilenir." Sonra, bu tür konuşmalarda sık sık bulunan eşime dönerek, son derece nazik bir şekilde şöyle dedi: "Öte yandan, ölen babanızla henüz temas kurmayı başaramadım."

Bana önemli gelen şey, ihtiyatlı bir şekilde ifade edilmiş olmasıydı: “Benim anladığım kadarıyla bir birey…” Ama aynı zamanda annemin doğru bir şekilde tanımlanması ve “diğerleri”nden –açıkçası ölmüş kız kardeşlerimden– bahsedilmesi de vardı; onlardan ona hiç bahsetmemiştim. Ve en önemlisi, karımın o anda neler hissetmiş olabileceğine dair gösterilen nazik anlayıştı.

Ama şimdi geriye baktığımda, düşüncelerim beni daha da ileriye götürüyor. — Rudolf Steiner tek bir ders sırasında ne kadar çok deneyim yaşamış olabilir ki! Çeşitli bireylerle bağlantılı olarak ders verirken yaşadığı farklı duyularüstü izlenimlere dair başka örnekler de duydum. Duyduğum birçok açıklamadan anladığım kadarıyla, dersinin esas olarak tek bir kişiye yönelik olduğu durumlar da vardı. Ama

104 RUDOLF STEINER HAYATIMA GİRİYOR Öte yandan, büyük halka açık konferansları çoğu zaman gerçek birer ruh savaşıydı. İnsanlar bunu belirsiz bir şekilde hissediyorlardı. Ancak Rudolf Steiner'a sadece fiziksel gözlerle baktıkları için onu bir şeytan olarak görüyorlardı, oysa gerçek şu ki o "şeytanlara" karşı savaş açıyordu. Yüzeysel ilk izlenimlere kapılmak yerine, bu tür zamanlarda söylediklerine dikkat etselerdi, bunu anlayabilirlerdi.

*****

Dr. Steiner ile bilim üzerine de görüşmelerim oldu, ancak sadece ara sıra. Bir hümanist olarak sınırlılıklarım, bu konuşmaları haklı çıkaracak düzeyde yürütmemi engelledi. Bu konuda başkalarının konuşması gerekir. Bu alandaki kendi deneyimim iki yönlüydü. Antroposofiyle ilgilenen ve bana gelen genç bilim insanlarını ve doktorları doğrudan Rudolf Steiner'e göndererek şöyle derdim: "En çok bildiğiniz dal hakkında sorular sormaya başlayın ve ne bulacağınızı görün." Sonradan sorduğumda, her zaman aynı hikayeyi duyardım: "Ah! Evet, o da bu alanda çok iyiydi ve bana önemli önerilerde bulundu." Birkaç düzine genç ve yaşlı bilim insanı arasında, farklı bir anlamda konuşan veya kendisini Doğa Bilimleri alanında Dr. Steiner'den üstün hisseden birini bulamadım.

Bunun dışında söyleyebileceğim tek şey, ancak şimdi, Ruhsal Bilimin ışığı üzerlerine döküldüğünde, bilimlerin beni gerçekten ilgilendirmeye başladığıdır. Hayatının ilgisi dine odaklanmış bir insanın, dinin yanında soğuk ve mesafeli, hatta düşmanca durmayan, sadece ölü yasaları bilen bir

doğa biliminin alanında ayaklarını bulmasının tarifsiz rahatlamasını anlatmak imkansızdır. Bu doğa bilimi, Tanrı'nın yaşayan ruhunun her şeyin içinden parlamasına izin verdi ve tüm bilimlere ruhsal vaftizin sularını getirdi; şeylerin derinliklerinde, dinde ilan edilen yaşamın aynı vahiyleri vardı: kurban, ölüm, diriliş.—Yıllar önce her zaman kehanet ettiğim şey, yani fizik yasalarının

RUDOLF STEINER HAYATIMA GİRİYOR 105 ve kimya bir gün, Hristiyanlıkta Kendini gösteren aynı sevgi dolu Tanrı'dan gelen yansımalar olarak arınmış bir anlayışa açıklanacaktı—bu birdenbire, somut bir biçimde, önümde belirdi. Bugün, Antroposofi var olduğuna göre, tüm araştırmacılara şunu söyleyebiliriz: Yeryüzündeki her şeyi derinlemesine, saf ve yeterince manevi olarak inceleyin ve sizin de bizim gördüğümüz aynı parlak yüz size de gösterilecektir. Özünde tek bir gerçek vardır, çünkü tek bir gerçeklik vardır.

Şunu da ekleyeyim: 1918 yılının ortalarında bir keresinde Dr. Steiner'e şöyle demiştim: "Sayın Doktor, savaş bittiğinde, Ruhsal Bilimin sonuçlarını bu işe uygun bilimsel araçlarla araştırmak için bir araştırma enstitüsü kurulmalıdır. Birkaç yüz markım var ve bu iş için kesinlikle müsait olacak bir iki genç bilim insanı tanıyorum." Dr. Steiner ellerini omuzlarıma koydu ve onda nadiren gördüğüm bir sevinçle şöyle dedi: "Evet, elbette, sevgili Dr. Rittelmeyer, bunu yapacağız!" O anda, gerçekten neyi kastettiği oldukça açık bir şekilde görülebiliyordu. Araştırma enstitüsü, farklı bir biçimde de olsa, Berlin'de değil, Dornach ve Stuttgart'ta kuruldu. Ve milyonlarca mark mevcut olsaydı ve birkaç bilim insanı yerine çok sayıda önemli çalışma arkadaşı olsaydı, Dr. Steiner'in kendisi artık araştırmayı yönetmek için burada olmasa da, insanlık için büyük bir nimet olabilirdi.

Sorularımın sayısını sınırlamak zorunda kaldığım için, çoğunlukla genel insan ilgi alanlarına, özellikle de gizemli, tarihi ve dini alanlara yöneldim. Bu, Protestan bir ilahiyatçı için kesinlikle yeni bir dünyaydı. Şimdiye kadar

benim alanım olan Protestan ilahiyatı, daha derin bir anlamda gerçekten ciddiye alınmıyordu; en azından hiçbir şekilde önemli bir rol oynamıyordu. İlk yıllarda sık sık Dr. Steiner'ın çalışmalarımızdan gerçekten haberdar olup olmadığını merak ederdim.—Elbette haberdardı! Konuşmalarımızda yavaş yavaş Harnack, Troeltsch, Otto, Weinel, Heim'i okuduğu ortaya çıktı. Schleiermacher'i de tanıyordu ve ona izin verdi.

io6 RUDOLF STEINER HAYATIMA GİRİYOR Bir teolog olarak geçer not alırdı ama bir filozof olarak değil. Bir keresinde şöyle demişti: “Protestantlığın yürüttüğü tarihsel ve eleştirel araştırma, şüphesiz son yüzyılların en titiz ve zekice olanıdır. Bu anlamda bilimsel araştırmayla eşdeğerdir, hatta onu bile aşmaktadır. Ancak trajedi şu ki, bu çalışma tamamen yanlış yoldadır ve İncil'de gerçekten ne olduğunu tamamen kaçırmaktadır.” Böyle bir durumun olabileceğini düşünmek beni derinden sarstı ve eve gittim.

Çeşitli sorularla birlikte, Dr. Steiner'ın olaylara bakış açısını anlamaya çalıştım. “Sizce Aziz Yuhanna İncili'nde Mesih'in sözleri, belirli bir bireyselliği yansıttığı haliyle yer alırken, Sinoptik İnciller Mesih'in gerçek konuşma biçimini mi sunuyor?” diye sordum. “Bana göre tam tersi,” diye yanıtladı. “Aziz Yuhanna İncili'ni okuduğumda, Mesih'in gerçekten konuştuğu dile hemen ulaşıyorum. Sinoptik İncillerde ise önce kendimi ayarlamam gerekiyor.” Bu tür bir ifadenin genel olarak teolojiyle ne kadar derinden çeliştiğini, ancak aynı zamanda Yuhanna İncili'ne kendini tamamen adamış ve en başından beri onu derin bir içsel bilinçle savunmaya çalışan bir adam için ne büyük bir rahatlama olduğunu da anlayabilirsiniz. “Peki Mesih'in veda sözleri? Öyle mi söylendi?” “Elbette öyleydi; ancak kaydedilmemiş birçok başka söz de söylendi.” Rudolf Steiner bu tür konulardan bahsederken her zaman özel bir alçakgönüllülük ve saygı gösterirdi.

“Peki, İsa’nın Çarmıhtaki sözleri gerçekten böyle mi söylendi?” “Elbette öyleydi.” Peki o zaman neden bir İncil yazarı bir anlatım, diğeri farklı bir anlatım veriyor?” diye sordum. “Elbette tarihsel bir anlatım vermiyorlardı. Tarihsel kayıtlar yok. İncil yazarları, olayları derinlemesine düşündükten sonra, hatta olaylara bizzat tanık olmamış olsalar bile, kendilerine vahyedilen gerçeği anlatıyorlar. Ve böylece birine bir söz, diğerine başka bir söz geldi, her biri kendi özel hazırlığına göre.” Doğal olarak, teolojinin böyle bir görüşü kabul edebilmesi için çok fazla “yeniden öğrenme” gerekecek.

RUDOLF STEINER HAYATIMA GİRİYOR 107 Bunun hangi anlamda söylendiği ancak daha sonra, Elçilerin İşleri'nde Luka'nın ölmekte olan İstefan'ın ağzından söylediği sözleri düşündüğümde aklıma geldi. Üç kelimenin, Luka'nın İncil'inde kaydettiği ölmekte olan İsa'nın üç sözüne tam olarak nasıl karşılık geldiğini fark ettim. Bu nedenle, Luka'nın Elçi Pavlus'tan İstefan'ın ölümüyle ilgili etkileyici anlatımları sık sık duyduğunu ve bunun onun ruhunu Çarmıhtan söylenen üç söze uyandırdığını varsaymak gerekir. Modern bir tarihçi bundan kesinlikle çok farklı sonuçlar çıkaracaktır. Ancak bu sonuçların mutlaka son söz olarak kabul edilmesi gerekmediği ve araştırılması gereken başka olasılıkların da olduğu kesindir.

Rudolf Steiner'ın Son Akşam Yemeği'nden bahsederken kullandığı üslubu çok iyi hatırlıyorum. Ancak hafızamda tam olarak farkına vardım. Bu üslup, duyarlı her insanda en büyük saygıyı uyandırmaktan geri kalmazdı. Daha sonra birçok kez kendi kendime, eğer insan dinin gerçeklerinden her zaman bu ruhla bahsedebilirse, insanları ikna etmekte başarısız olamayacağını, çünkü onları daha yüksek bir gerçekliğe taşıyacağını düşündüm. Ancak ister Tapınak Şövalyelerinin yakılması, ister Oberland'dan gelen "Tanrı Dostu"ndan bahsetsin, Dr. Steiner her zaman sanki tarih kitaplarına ihtiyacı yokmuş gibi, tüm bu olaylara bizzat şahit olmuş gibi konuşurdu.

Peki ya şimdi—Luther?—1917 yılının ortalarında bir keresinde Dr. Steiner ile yemek yemiştim. Sanırım Hermann Grimm'in şu sözlerini aktarmıştı:

Almanlar her zaman kendilerini Luther, Büyük Frederick, Goethe ve Bismarck'ın eserlerinde birleşmiş hissedeceklerdir. "Ama Büyük Frederick ve Bismarck'ın eserleri artık yok oldu," dedi. "Goethe'nin gerçek dehası etkisini göstermedi. Ve Luther'in Alman ulusu üzerinde gerçekten çok az etkisi oldu." Ben de tam tersi yönde birkaç söz söyledim. Ama bu gibi durumlarda, Dr. Steiner'ın fikrini öğrenmek, onun benim fikrimi duymasından çok daha önemliydi benim için. O zamanlar, Luther meselesine daha derinlemesine girmek için pek bir neden bulamamış gibi görünüyordu.

Burada, önyargısız bir şekilde Antroposofi hakkında bilgi edinmek isteyenler için, köklü Hristiyanlık mensuplarına bir şey daha eklemek istiyorum:

1917'deki Reformasyon Jübilesi sırasında, Dr. Steiner beklenmedik bir şekilde Luther hakkında iki özel konferans verdi. Bu konferansların teologlar için ne kadar ilgi çekici olduğunu tahmin etmek kolaydır. Amaç, Antroposofi ile Protestan Hristiyanlığı arasındaki farklılıkları göstermekti ve bu farklılıklar açıkça ortaya çıktı. Luther'in amacı: öznel kurtuluş. Steiner'in amacı: nesnel gerçeklik. Dünyaya bakış açıları temelden farklıydı. Dr. Steiner, Luther'in gördükleriyle ilgileniyordu. Örneğin, Luther'in Şeytan'la mücadelesini, sonraki yüzyılların yaklaşan ruhuyla, Antroposofide Ahriman olarak bilinen materyalist entelektüalizmin ruhuyla gerçek bir mücadele olarak görüyordu. Ayrıca, Luther'in çok eleştirilen kabalığının, açık bilinç düzeyine ulaşmayan "Hayal Gücü"nden kaynaklandığını savunuyordu. "Yani Luther 'İngilizlerin taçlı domuzu'na karşı yazarken, önünde Kral Henry'nin varlığının duyularüstü resimlerini mi görüyordu?" Konferanstan sonra sordum. "Evet," diye yanıtladı. "Çevresindekilerin hiçbiri anlamadı ve bu nedenle Luther'e müdahale edilmesine izin vermedi. Diğerlerinden daha fazlasını gördüğünü biliyordu." İşte burada, Luther'in, tam anlamıyla Luthercileri umutsuzluğa düşüren şey olan polemikleri ve "şeytani batıl inancı" konusunda bir yabancı tarafından savunulduğu anlatılıyordu. Ancak

Dr. Steiner, Luther'in iki dönemin dönüm noktasında yaşadığı ve içindeki ortaçağ güçlerine rağmen geleceğe doğru yolunu aradığı için, Hristiyanlığa gelecek yüzyıllar boyunca geçici olarak yaşayabilecek bir biçim verebildiğini açıkladı.

Ama—Günah ve Lütuf? Bu, sonuçta Luther'in en temel deneyimiydi! "Rudolf Steiner bunu hiç anlamadı," diyor teologlar. O kadar az anladı ki, çağdaşlarının hepsinden daha derin ve dokunaklı bir şekilde gerçekliğin ve

RUDOLF STEINER HAYATIMA GİRİYOR 109 Kötülüğün etkisi. Günaha Düşüşün tarihini araştırdı ve bunun sonuçlarını bir yandan doğanın kendisinde, diğer yandan da teolojide nereye bakılırsa bakılsın soyut, anlamsız, ölü hale gelen düşüncede algıladı. Daha sonraki bir dönem, tarihte, kendisinden önce hiç kimsenin yapmadığı gibi -öznel değil nesnel olarak- Kötülüğün yol açtığı korkunç yıkımdan bahseden adamın, teologlar tarafından Günahın anlamını bilmediği gerekçesiyle kınanmak zorunda kalması gibi dikkat çekici bir olguyla karşı karşıya kalacaktır.

Peki ya lütuf? Onu o kadar az anlamıştı ki, kendisinden önce hiç kimsenin yapmadığı gibi, Mesih'in eylemini—bizim hak etmediğimiz ve tüm düşüncelerimizin çok ötesinde olan o lütuf eylemini—insanlık tarihinin en belirleyici olayı olarak öğretti; bu olay olmadan tüm insanlık yok olurdu, ama insanlar bunu kendi başlarına gerçekleştiremezlerdi—öyle belirleyici bir olay ki, insanlığın ve her bireyin geleceği ona bağlıydı. "O kadar az" anlamıştı ki, "İnsan ne kadar yükselirse, her şey o kadar lütuf olur" dedi. Ama bu konuda çok az şey söyledi ve teologların dilinde konuşmadı.

♦ ♦ * ♦ ♦

Bu kitap bir savunma yazısı değil, bir teoloğun Rudolf Steiner ile ilgili deneyiminin bir anlatımıdır. Ancak bir noktaya daha değinmek gerekir. Karma ve reenkarnasyon—kader ve yeniden doğuş yasaları. Bunlar, Hristiyanların lütuf deneyimine ve İncil'deki kurtuluş müjdesine tamamen aykırıdır—öyle deniyor. Buna karşılık, özellikle belirtmek gerekir ki, günümüzde bu iki gerçek, İncil'de bulunmasalar da, Hristiyan gerçekleri olarak kabul edilebilir. Benim için bunlar, Hristiyanlığın uzlaşması gereken manevi araştırmaların bilimsel sonuçları olmaktan ziyade—ki bunlar da öyledir—doğru anlaşıldığında Hristiyanlığın gerçek talepleridir.

Bir an için düşünün: Bir insan daha yüksek bir dünyaya geçiyor. Onun için durum nasıl olacak? Bir süreliğine, dünyadan ve tüm sefaletinden kurtulduğu için sevinebilir. Ama

Peki, eğer ona dua etme izni verilirse, bu ne olacak? Elbette, dünyevi hayatta haksızlık ettiği tüm insanlarla tekrar karşılaşmayı dileyecek ve dünyada haksızlık ettiği kişilere iyilik yapma fırsatını özleyecektir. "Lütuf" tam olarak burada yatmaktadır; yani, bunun kendisine verilip verilmeyeceğini sormasında. Karma yasası Doğu'da geri döndürülemez bir dünya zorunluluğu olarak görünmüş olabilir; Mesih'in ışığında ise bir lütuf eylemi, kendi özgür isteğimiz haline gelir. Ancak, genellikle bahsi geçen tek lütuf eylemi olan, bir insanın Mesih'in gerçekliği tarafından ele geçirilmesi eylemi, böyle bir dileğin mümkün olabilmesi için önceden gerçekleşmiş olmalıdır.

Şimdi, öteki dünyadaki adama ikinci bir istek hakkı tanındığını varsayalım—ne dileyecek? Mesih'in görevinin en ağır ve en tehdit altında olduğu, Mesih'in bizzat acı çektiği ve en şiddetli şekilde savaşmak zorunda kaldığı

yerde O'na yardım edebilmeyi dileyecektir. Bu dilek gerçekleşirse, adam tekrar dünyaya geri dönecektir.

Hristiyanlık, yeryüzünün sefaletlerinden uzak, huzur ve mutluluk özlemi duymak değildir. Hristiyanlık, bir zamanlar Mesih'i cennetten yeryüzüne getiren bilinci içinde taşımak, O'na benzemekten mutluluk duymak ve O'nun bize ihtiyaç duyduğu her yerde O'nunla birlikte çalışmaktır. Dirilişin Hristiyan doktrininin tüm gerçeği, teolojik bir incelemede gösterilebileceği gibi, bozulmadan kalır, hatta açıklık ve ihtişam bakımından artar.

Şu anda hizmetinde yaşadığım Hristiyan Topluluğu'nun hiçbir dogması yoktur; hele ki reenkarnasyon dogması hiç yoktur. Bizimle birlikte Mesih'e bağlı olan herkes, "Bütün bunları reddediyorum" dese bile, Hristiyan Topluluğu'nda yaşayabilir. Ancak başkalarına özgürlük tanıyanların da kendileri için özgürlük talep etme hakkı vardır. Ve bu özgürlük adına şunu söyleyelim: Reenkarnasyon gerçeği, Mesih'in çağımıza yönelik bir sözüdür. Tam da Doğu'nun Hristiyanlaştırılması yolunun açılacağı doğru zamanda geliyor.

Bu unsurlar, bir ilahiyatçının Rudolf Steiner ile ilgili deneyiminin bir parçasını oluşturur.

Ve şimdi, Hristiyanlığın dayandığı o büyük kadim gerçekler...

RUDOLF STEINER HAYATIMA GİRİYOR: Yüzyıllar boyunca beslenen – Üçleme, İlahi Oğulluk, İlahi Ölüm, Diriliş, Son Yargı, Dünya Yenilenmesi– kavramlar, ebedi yıldızlar gibi yeniden parladı. Ama sanki ilahi bir buyruktan alınmış ve diyalektik yoluyla yerlerine oturtulmuş gibi değillerdi. Şimdi dünyanın en derin gerçekleri olarak ortaya çıktılar –ki bunlar, sonuçta, ancak insani anlamda tüm varlıklarını onlarla birleştirmeye istekli olanlar tarafından tam olarak bilinebilir. Daha önceki yıllarda, diğer birçok “modern teoloğun” aksine, ne sıklıkla şöyle demiştim: Tüm bu “dogmalarda”

gerçek vardır, hatta diyalektik ve etiğin bugün onlardan damıttığından daha fazla gerçek vardır. Ama dürüstçe onlara sahip olduğumuzu iddia edemeyiz; yeni bir biçimde yolumuzda bize gelmelerini beklemeliyiz.—Bu bekleyiş şimdi tamamlanmıştı. Zamanın bilimsel vicdanına karşı tutumunuz sadece olumsuz olmasa bile, göreceli geçerliliğini kabul etseniz bile, bu gerçeklere yeniden tam ve içtenlikle sahip olabilirsiniz. Çünkü çağımızın bilimsel vicdanının da ilahi bir hakkı vardır. Bilimsel düşünce "doğacı", pagan, "Hristiyanlık dışı" diye bir kenara atılmadı. İnsan bilimsel düşünceyle kurtarılmıyordu; hayır, bilimsel düşüncenin kendisi kurtarılıyordu. İşte fark bu. Mesih, insanın sadece duygularına ve iradesine değil, düşüncesine de girdi.

Bir zamanlar Gizemlerde parlayan büyük yıldızlar, farklı bir biçimde yeniden ortaya çıktılar; ne dogmalar ne de inanç maddeleri olarak değil, ilahi gerçeklikler olarak, diğer gerçeklerle büyük bir ruhsal uyum içinde birleşerek, yeni yaratılmış bir dünyaya ışık saçtılar.

Hristiyan teologların büyük bir kısmı ne zaman Hristiyanlığın kurtuluşunun yalnızca burada bulunduğunu, eğer bu göz ardı edilirse Hristiyanlığın ya bulanık düşünce sonucu yıkıma doğru ilerleyeceğini ya da yarım yamalak düşünce sonucu ortodoksluğa ve oradan da Katolikliğe gerileyeceğini anlayacak?

Bugün bile "kabul edin" demiyorum, "ciddiye alın" diyorum. Önyargısız ve iyice test edin. İşte o zaman savaş kazanılmış olur.

*****

Bugün bana "Neden bir Antroposofistsiniz?" diye sorulsaydı, şöyle cevap verirdim: Rudolf Steiner'ın söylediklerinin tamamını kendi araştırmalarımla test edebildiğim için değil –bunda şüphe yok– ama test edebildiğim az şeyde bile giderek daha şaşırtıcı doğrulamalar bulduğum için. Ruhani-bilimsel

araştırmaların sonuçlarını bütünüyle ve tam bir inançla kabul edebildiğim için değil, çünkü bu araştırmalar, başka hiçbir ışığın bulunamadığı birçok alanda ikna edici bir ışık saçıyor. Yeni bir tür papa dogmalar yayınladığı için değil, insanlığın öncülerinden biri, sadece olasılık olarak kabul edilip yaşansa bile gerçek olduğu ortaya çıkan gerçekleri gördüğü için. Hayatımda başka hiçbir ruhani açıdan önemli insan tanımadığım için değil, sadece Rudolf Steiner'ın hepsinden nasıl üstün olduğunu gördüğüm için. Bunu, Rudolf Steiner dışında dünyada yapmaya veya söylemeye değer bir şeyi olan başka kimsenin olmadığını düşündüğüm için değil, ruhun surlarının kritik bir noktada yıkıldığını ve bunun sonucunda insanlığın önüne uzun bir süre için büyük ve muazzam görevlerin konulduğunu fark ettiğim için yaptım. Bunu, gerçek hayatta geleceğe işaret eden bir insanlık liderinin tam olarak Rudolf Steiner gibi olacağını daha önce hayal ettiğim veya hep böyle düşündüğüm için değil, onun bu insanlık liderlerinden biri olduğunu giderek daha net bir şekilde gördüğüm için ve bu tür liderlerin bize geldikleri gibi kabul edilmesi gerektiği için ve Rudolf Steiner'ın dehasının dünya tarihi misyonuna eşit olduğu giderek daha belirgin hale geldiği için yaptım. Bunu, araştırmalarının sonuçlarıyla ilgili tüm zorlukların benim için artık sona erdiği için değil, birçoğunun zaten sona erdiği için ve insan, şeyleri olduğu gibi, olmasını istediği gibi değil, kabul edebilmeli ve onları anlayana kadar beklemelidir diye yaptım. Her şeyden önce: çünkü burada Hristiyanlığın yaşayabileceği ve geleceğe doğru ilerleyebileceği bir dünya resmi var ve çünkü böyle bir dünya resmi olmadan Hristiyanlık, daha yüksek bir anlamda, yeryüzünde dürüst bir varoluş sürdüremez. Bunun nedeni, bilmediğim veya empati kuramadığım şoklar değil.

RUDOLF STEINER HAYATIMA GİRİYOR 113 Antroposofi, eski Hristiyanlığın beşiğinden gelenler için neler sunabileceğini bilmiyorum, ancak bu tür şokların yeterli temeli olmadığını ve özünde zekâdan yoksun olduğunu düşünüyorum. Bana göre Antroposofi, nihayetinde materyalizmden çıkış yolunu açan bir başarı, Orta Avrupa'dan doğan ve tüm

insanlığı kavrayacak bir manevi kurtuluş eseri, zamanın arınmış bilimsel ruhundan doğan Hristiyanlığın kurtuluşu, günümüz çağına yönelik yaşayan bir Mesih sözü—insanlığın yıkıma doğru ilerlememesi için gerekli olan söz.

Nereye bakarsam bakayım, bu kadar büyük, bu kadar kesin bir şey bulamıyorum. Özellikle teolojide, en yenilerinde bile kurtuluş göremiyorum. Öyleyse, yardım varken, görünüşü beklenildiği gibi olmasa bile neden tereddüt edelim?

*****

O dönemde beni başka bir zorlu sınav bekliyordu. 1919 yılının sonlarında hastalandım. Tüm yoğun zihinsel çalışmalar imkansız hale geldi ve bu durum her zamanki sindirim sorunlarıyla kendini gösterdi. Sorun neydi? Okült gelişim için gösterdiğim yoğun çabalar sonuçta zararlı sonuçlara mı yol açmıştı? Dr. Steiner ne diyordu? Başkaları benim hakkımda ona yazmıştı, ben kendim yazmamıştım. Cevap yoktu. Teşhislerinin ne kadar güvenilir olduğunu ve yardımının ne kadar isabetli olduğunu birçok kişiye anlatmıştım. Berlin'deki çevremdekiler şöyle diyordu: Peki ya şimdi Dr. Steiner'ınız? Bilmiyor mu? Hiçbir şey yapamıyor mu? Bakın şimdi size nasıl davranıyor!

Altı ay sonra anlaşıldı ki, Dr. Steiner bir mektup gönderilmesi için talimat vermişti, ancak bu talimat gözden kaçmıştı.

Sonunda, dünyaca ünlü bir sinir hastalıkları uzmanı olan dokuzuncu doktor doğru teşhisi koydu: düşmenin ardından beynin hassas zarlarını etkileyen etkiler. Yavaş bir iyileşme sağlayacak bir tedavi önerdi. Altı ay boyunca hasta yattıktan sonra, özel bir nedenle, bir tanıdığım aracılığıyla Dr. Steiner'e tekrar başvurdum. Bu sefer ondan detaylı bir mektup geldi. Teşhis: 8 ay sonra

Düşmenin etkileri, beynin hassas zarlarını etkileyerek, son birkaç yılda çok şey yaşamış olan ruh hayatına eklendi. Tedavi: Uzman tarafından reçete edilenle aynı, ancak daha ritmik ve belirli organizmaya daha hassas bir şekilde ayarlanmış. Rudolf Steiner bu süre boyunca beni hiç görmedi. Uzmanın teşhis ve tedavisini duymuş olması ihtimali düşük olsa bile, kendi göstergeleri her halükarda o kadar daha kesin ve temeldi ki, sadece tekrar etmekten söz edilemezdi. Dr. Steiner'ın uzaktan verdiği doğru teşhis ve tedavi vakalarına birden fazla kez şahit oldum. Ancak bu konuda onunla çalışan doktorların görüşleri de dikkate alınabilir. Bir keresinde, onunla on iki yıl boyunca çalışmış olan bu doktorlardan birine, Dr. Steiner'ın ne sıklıkla yanıldığını açıkça ve gizlice söylemesini istedim. Biraz düşündü ve sonra şöyle cevap verdi: "Tek bir vaka bile hatırlamıyorum." Rudolf Steiner'ın çevresinde bulunmanın getirdiği bu tür deneyimler, kişinin onun üstün yeteneklerine olan inancını artırmaktan başka bir şey yapamazdı.

Mektubunda Dr. Steiner, hastalığın en az altı ay daha tam dinlenmeyi gerektireceğini yazmıştı. ... Hastalık dokuz ay sürdü ama aslında, daha önce başlamış olduğum hayatı ve çalışmaları hakkındaki kitabı bitirmek istiyordum.

Dr. Steiner'ı Dornach'ta tekrar görmem, neredeyse iki yıl sonra, 1921 yılının yaz ortasında gerçekleşti. Bu ziyaretin önemsiz ayrıntıları da anlatılacak çünkü bunlar genel tablonun bir parçası. Dr. Steiner istasyona bir motor göndermişti ve görünüşe göre bağlantıyı kaçırdığım için, daha sonraki treni karşılamak üzere ikinci bir motor daha göndermişti. Benimle kaldığım yere kadar geldi ve her şeyle ilgilendi; suyun çalışıp çalışmadığını ve botları temizleyecek bir kadın olup olmadığını kontrol etti. Akşam, dersinden sonra yanıma geldi ve bana şöyle dedi: "Sonuçta, sizin için bir temizlikçi kadın ayarlamayı unutmuşum. Ama şimdi halledeceğim. Yarın sabah erkenden orada olacak." İki gün sonra, tekrar ayrılırken, onu Dornach'tan yukarı doğru gelirken görünce şaşırdım.

RUDOLF STEINER HAYATIMA GİRİYOR 115 Tepeden beni karşılamaya geldi. Bavullarımızı taşıdığımı fark etti. “Ah! Bavullarınızı taşıyacak birini göndermeyi unuttum.” Etrafına bakındı ve itirazımı bir kenara bırakarak genç bir Antroposofite işaret etti: “Bunu yapmaktan çok memnun olur.” Sonra bizimle kantine gitti ve kahvaltıda bizimle oturdu, servis masasından yemeği kendisi sipariş etti ve yolculuk için erzak gerektiğini fark edince tekrar sipariş verdi. Ondan sonra tepeden aşağıya, istasyona kadar yürüdü, çeşitli erkekler hakkında, ama aynı zamanda güneşin çıkıntıları hakkında da son derece arkadaş canlısı ve ilgili bir şekilde sohbet etti. İstasyonda bilet gişesinin penceresinin yanında durdu—hala o narin yapılı adamın şişman bir keşişin yanında orada durduğunu görebiliyorum—ve tren kalkana kadar konuşmaya devam etti. Enflasyon hastalığının kurbanı olan fakir bir Alman olarak hiçbir masrafım olmaması konusunda açıkça endişeliydi, ama bunu hiç belli etmedi. O zamanlar kendi kendime şöyle dedim: Bunun seninle bireysel olarak hiçbir ilgisi yok. O, herkese aynı şeyi yapmak isterdi. Ama bu imkansız, bu yüzden de herkese ne yapmak istediğini göstermek için böyle bir fırsatı değerlendiriyor. Bazıları bu tür ayrıntıları oldukça önemsiz bulacaktır. Ama ne olursa olsun: Rudolf Steiner'ın günlük hayatta nasıl bir insan olduğunu anlatmak birilerinin görevidir.

O dönemdeki sohbetlerimiz, zararsız şakalar anlatmaktan (ve Dr. Steiner, gençliğin verdiği sınırsız mizah coşkusuna sahipti) insanlığın geleceği hakkındaki en ciddi tartışmalara kadar çeşitlilik gösteriyordu.

Altı ay sonra onu bambaşka bir ortamda gördüm. Berlin'deki bir ajans onun için büyük bir konferans turu düzenlemeyi üstlenmişti. O zamanlar Rudolf Steiner, dilerse günün adamı olabilirdi. Ama işler farklı gelişti. Berlin Filarmoni Salonu'ndaki toplantıda hazır bulundum; büyük salon son koltuğuna kadar doluydu. Dışarıda insanlar birbirlerinden bilet kapışıyor ve yüz mark'a kadar para ödüyorlardı. Salon gergin bir beklentiyle doluydu. İnsanlar farkında olmadan 8* peygamberini bekliyorlardı.

ii6 RUDOLF STEINER HAYATIMA GİRİYOR. Rudolf Steiner, nefes nefese dinleyen üç bin kişilik kalabalığa bir saatten fazla süreyle, durmaksızın ve temelden Hayal Gücü, İlham ve Sezgi üzerine konuştu. Tekrar tekrar kendime sordum: Bir insan, bir kalabalığı etkileme fırsatını bu kadar mutlak bir şekilde kaçırmış mıdır hiç? Locada yanımda, Wagner çevresinin saygın bir üyesi olan daha yüksek rütbeli bir subay oturuyordu. Onu Dr. Steiner'a ben ilgi duymaya ikna etmiştim. Orada dikkatle ve sempatiyle oturuyor, anlamaya çalışıyordu. Yavaş yavaş umudunu kaybetti ve arkasına yaslandı. Sonra sinirli bir şekilde başını salladı ve konuşmanın bitiminden çok önce ortadan kayboldu.

Rudolf Steiner ne yaptığının farkında mıydı? Ağzı açık, sansasyon bekleyen bu sıra dışı insan topluluğunu sıkıyor muydu? Rudolf Steiner'ı tanıyan hiç kimse, ne yaptığının tamamen farkında olduğundan şüphe edemezdi. Büyük kalabalığın önünde utanmak mı? Kitlelere hitap edememek mi? Rudolf Steiner'ın konuşmasının insanı nasıl sarsabileceğini bilenler için bunların hiçbiri bir an bile akla gelmezdi. Gerçekten kimin için konuşuyordu? Konuşma sırasında, dinleyicilerin kaçının bir ölçüde takip edebilecek ve istekli olduğunu hesapladım. Antroposofitler hariç, beş ila on kişi olduğunu tahmin ettim. Tamamen bilinçli bir şekilde onlara konuşuyordu. Onu o anın sansasyonu yapabilecek her şey acımasızca bastırılmıştı. Topluluk üzerinde en ufak bir etkileme isteği bile belirmedi. Çoğu insana tamamen yabancı olan alanlardan bahsederken gösterdiği esaslı ciddiyet ve ayrıntılı titizlikle, o on ya da belki yirmi kişide manevi konulara ilgi uyandırmayı umuyordu.

Bir keresinde Johannes Müller'in, insanın sadece "bir salonu dolduracak kadar konuşabilmekle" kalmayıp, aynı zamanda "salonun tamamen boşalmasını sağlayabilmekle" de yetinmesi gerektiğini söylediğini duymuştum. O özel durumda Rudolf Steiner bunu mükemmel bir şekilde başardı. Kısa bir süre sonra, Almanya'da bir konferans turuna çıkması istendiğinde, salonlar yarı yarıya boştu ve Münih'teki toplantıda, kendisine

yönelik fiziksel saldırı ve hayatının tehlikeye atılması tehditlerine maruz kaldığı sırada, Steiner'ın performansı oldukça başarılıydı.

RUDOLF STEINER HAYATIMA GİRİYOR 117 Bir gazetenin kışkırtmasıyla bir grup holigayın eylemi sonucu, onun kısa süreli popülerliği sona erdi.

Olan biteni gerçekten gören çok az kişi vardı. Bir adamın büyüklüğünü ve çığır açan eylemini fark edenler çok azdı. Bunu ancak belli bir çekingenlikle, İncil'den bir dil kullanarak ifade edebilirim: Halkın kral olarak taçlandırmak istediği kişi, onlara büyük bir saygısızlıkla davranarak bir dağa çekildi ve oradan kendisini takip edecek kişiyi bekledi. O, "etki düşkünü", "iktidar hırsı" olan adamdı.

Benzer durumlar, ancak bu kadar önemli olmayanlar, daha önce de birçok kez bilgim dahilinde oldu. Dışarıdan bakanların görünüşe aldanmamaları gerçekten zordu. Ama yine de, zeki ve görünüşte açık fikirli insanlar bile kandırılabiliyordu.

• • * * *

1921 yılında, bir grup genç adam Dr. Steiner'e giderek, daha önce var olan Kiliseler anlamında değil, yeni bir manevi öğreti anlamında dini çalışmalar için ne gibi tavsiyelerde bulunabileceğini sordu. Üniversitelerinde aradıklarını bulamamışlar ve şimdi güven ve umutla Antroposofiye gelmişlerdi. Kısa bir değerlendirmeden sonra Dr. Steiner, onların isteklerine gönüllü ve aktif bir şekilde katıldı. Her zaman Antroposofik Topluluğun bir Kilise olmadığını ve yeni bir Kilise kurma arzusunun olamayacağını vurgulamıştı. Antroposofi, herkese dini yaşamını kendi yolunda geliştirme konusunda tam bir özgürlük tanır. Bu nedenle, dini alanda faaliyet gösterme dürtüsü ve yeni bir şey kurma sorumluluğu başka yerde olmalıdır. Ancak yine de yardım edebilirdi. Bu gibi gerekçelerle kendisine yapılan bir isteği

görmezden gelemezdi. Ve derhal en etkili yardımı sağlamaya başladı ve iyi niyetin eyleme dönüşmesini sağladı.

Bu gençler neredeyse en başından beri benimle iletişim halindeydiler ve birlikte cinsel ilişkiye girmiştik. Çoğunu şahsen tanıyordum. Ama şimdi ciddi bir soruyla karşı karşıyaydım: Kaderimi onlara mı atmalıyım?

Bir yandan, Berlin'de yirmi beş yıllık bir hazırlığın ürünü olan büyük bir çalışmam vardı. Bu çalışma en verimli dönemindeydi ve hayatımın son gününe kadar beni tatmin edebilirdi. Çünkü mümkün olan en özgür koşullar altında yürütülüyordu. Öte yandan, eski Kiliselerin yöntemleriyle çok az kişinin bir etki yaratabildiğini, yeni zamanların geldiğini ve tamamen yeni bir dini faaliyet biçimi gerektirdiğini, çağın ihtiyacının giderek artan bir aciliyetle yardım çağrısında bulunduğunu görüyordum. Antroposofiden başka nereden yardım umabilirdim ki? —"Göreviniz dindir"— Dr. Steiner'in bu sözleri kendi duygularımla örtüşüyordu. Antroposofinin himayesinde başlayan yeni çalışmadan kendimi uzaklaştırmanın benim için kolay olmayacağını kabul ediyorum. —O aylarda yaşadığım ruh hali buydu. Öte yandan, bunun doğru ve gerekli olduğuna dair tam bir inancın, gördüğüm kararı haklı çıkarabileceği bana açıktı. Dr. Steiner aklındaki her şeyi dile getirene kadar kesin bir sonuca varmak da mümkün değildi. Coşku dolu genç bir adamın kendisini cezbeden bir girişime hizmetlerini sunması başka bir şeydir, elli yaşında bir adamın her şeyden vazgeçip yeni bir şeye başlaması ise bambaşka bir şeydir. Bu yüzden, Dr. Steiner'ın 1921 yaz ve sonbaharında dini yenilenmenin olasılıkları üzerine verdiği iki konferans dizisini beklemek zorunda kaldım. Ancak sağlık sorunlarım nedeniyle kendim katılamadım.

Bu sayısız konferans ve tartışma saatlerinin tüm içeriği önümde seriliyken, Dr. Steiner'a bir kez daha hayran kaldım. Daha önce yaşadığım her şeye rağmen, onu teoloji alanında bile böyle bir kral olarak bulmayı beklemiyordum; sadece İncil ve İncil bilimi konusunda değil, aynı zamanda

Kilise Tarihi, mezhepsel farklılıklar, Hristiyanlığın manevi ve ahlaki derinlikleri konusunda da yeni ve muhteşem öğretileri vardı. Geleceğe güçlü bir el uzatarak işaret eden bir öğretiydi bu. Benim için özellikle öğretici ve önemli olan şuydu:

RUDOLF STEINER HAYATIMA GİRİYOR 119 Dini uygulama sorusunu ele alış biçimindeki somutluk, güven ve düşüncelilik. Bütün bunlar son derece teşvik ediciydi. Ancak nihai mesele hala belirsizdi. İnsanın Kutsanması Ayini'nin (Menschenweihehandlung, yeni Komünyon Ayini) metni bana gönderildi. Hemen her açıdan incelemeye ve üzerinde düşünmeye başladım. Dildeki birkaç önemsiz zorluğun üstesinden gelindiğinde, İnsanın Kutsanması Ayini'nin saflığı ve yüceliği beni çok etkiledi. Burada, tüm gerçek Hristiyanların bir araya gelebileceği, gerçek bir Hristiyan toplumsal yaşamının merkezi noktası olarak görülebilecek ve etrafında yeni, çok yönlü, sürekli büyüyen bir dini yaşamın gelişebileceği bir ilahi ayin yaratma olasılığının olduğunu fark ettim. Yavaş yavaş içime işledi: Bu insanlıktan esirgenmemeli! İnsanlığa ve ilahi vahye karşı günah işlemek istemiyorsanız, şimdi başarısız olmaya cesaret edemezsiniz! Ve eğer bunu Kilisenin mevcut biçimleri içinde insanlara ulaştırmak imkansızsa, o zaman yeni bir şey denenmelidir! Burada açıkça belirtilmelidir ki, Dr. Steiner uzun zamandır Kilisenin mevcut örgütlenmesi içinde bir şeyler yapmanın mümkün olup olmadığını soruyordu ve genç üyeler dışında, ben de kesin bir dille şunu söylemiştim: Yeni olan eski tarafından boğulmayacaksa, bu yapılamaz!

Ama benim için asıl belirleyici faktör beklenmedik bir şekilde ve farklı bir kaynaktan geldi. Kutsal Ekmek'te, yaşayan Mesih'in gerçekten insanlara geldiğinin farkına varmaktı. O'nun Varlığı, tarif edilemez bir saflık ve parlaklıkla oradaydı. Bu, bizzat ruhtan gelen bir izlenimdi; bu izlenim, sık sık ilahi dünyanın yakınlığını somut bir şekilde deneyimleyerek kutladığım Protestan Kutsal Komünyon ayininde değil, İnsanın Kutsanması Eylemi üzerine meditasyonda geldi. Öyle güçlü ve kesin bir izlenimdi ki, bütün bir

hayat bunun üzerine kurulabilirdi. Ne demek istediğini tarif etmeye çalışacağım: Şimdi Protestan Kilisesi'ndeki işinize veda edin! Eğer burada bulduğunuz şey gerçekse, o zaman...

Bu yeni dürtü, Protestan Kilisesi'nin şu anki haline kıyasla, dini yaşamın, düşüncenin ve dinin yayılmasının merkezinde bambaşka bir anlamda yer alıyor! Çünkü eğer bu yeni dürtü gerçekse, yeni bir ilahi ibadetin, yeni bir cemaatin, yeni bir Mesih dürtüsünün, yeni bir Mesih İncili'nin tohumlarını içeriyor. Şimdiye kadar bunu kimseye, hatta rahiplikteki en yakın dostlarıma bile anlatmadım. Çünkü sonuçta önemli olan benim bizzat deneyimlediklerim değil, aslında orada olan ve herkesin kendi yolunda az çok açıkça fark edebileceği şeylerdir. O andan itibaren, diğer bağların engeli olmadan, bana vahyedilen gerçekliğin hizmetine kendimi adamam gerektiği bana açıktı. Böylece, her şeyin en iç çekirdeğinden yeni Hristiyan Topluluğuna geldim. Ve bunu söyleyebildiğim için mutluyum. Son sözü, Dr. Steiner değil, ondan daha yüce biri söyledi.

Bunların hiçbirini Doktor Steiner'a bile anlatmadım. Bu tür deneyimlerden ona pek sık bahsedilmezdi -en azından ben bahsetmezdim- ve bahsedildiğinde de sadece kısaca ve sıradan bir şekilde anlatılırdı. Ve eğer ilk aşamaları atlatmışsanız, artık buna gerek kalmazdı.

Öte yandan, başka bir konuşmadan da bahsetmeliyim. Sadece iki cümleden oluşuyordu, ama sonsuzluk içeriyordu. Meditasyon sırasında, Mesih'in ekmek ve şarap olmadan da bizzat bedenine ve kanına alınabileceği aklıma gelmişti. On yıllarca bana büyük zorluklar yaşatan kişisel bir özelliğim, yani ruh ve canın izlenimlerinin her zaman beden üzerinde çok güçlü bir şekilde etkili olması, şimdi en harika şekilde açıklanmış ve insanın kaderinin nasıl yönlendirildiğine dair bir fikir vermişti. Bu, eğer O'nun Varlığı gerçekse, Mesih'in bedene ve kana inerek insana kendisinden yeni bir beden ve yeni bir kan verdiğini ve bunu bilmenin ve deneyimlemenin çağın materyalizminin gerçek, temel zaferi olduğunu bu kadar canlı bir şekilde

fark etmemi sağlayan hazırlıktı! Rudolf Steiner ile yaptığım bu konuşmada şöyle sormuştum: "Ekmek ve şarap olmadan Mesih'in Bedenini ve Kanını almak mümkün değil mi?"

RUDOLF STEINER HAYATIMA GİRİYOR 121 Ekmek ve Şarap, tamamen meditasyonda mı? Şöyle cevap verdi: "Mümkün. Dilin arkasından itibaren tamamen aynıdır." Bu sözlerde ifade edilen inanılmaz derecede somut gerçekliğin bana hala biraz şok etkisi yarattığını itiraf ediyorum. Ama Rudolf Steiner ile yaptığım konuşmalarda bu sık sık olurdu. Konuşanlara hemen daha yüksek bir şey verirdi, uzun süre öğrenmeleri gereken bir şey. Ama bugün biliyorum ki haklıydı ve Mesih, Hristiyanların büyük çoğunluğunun belirsiz bir şekilde bile tahmin edebileceğinden çok daha gerçek ve güçlü bir anlamda "Hayat Ekmeği"dir.

Şimdi önümde şu soru vardı: Pekâlâ, Mesih'e bu kadar doğrudan girmek mümkün; ama kaç insan bunu başarabilecek? Çok daha büyük çoğunluk için, kendi yollarıyla bu deneyime ulaşabilecekleri ve böylece Mesih'in Gerçekliğine yönlendirilebilecekleri bir ibadet biçimine sahip olmak şart değil mi?

İşte bu noktada Antroposofik Hareket ile Hristiyan Topluluğu arasındaki ilişki netleşiyor. Antroposofik Topluluk için bir ritüel belirlenmiş olsaydı, bu ritüel, Antroposofinin ortaya koyduğu yeni dünya görüşünün ayrıntılarına çok daha fazla dayanabilirdi. Ancak bu yeni dünya görüşü henüz her alanda kendi yolunu bulmak için mücadele ediyor ve önünde yeterince büyük zorluklar var. İnsanlık bir bütün olarak bunu bekleyemez. Dahası, yeni bir dünya görüşünün yer aldığı mücadelede doğrudan bir çıkarı olmayan çok sayıda insan var. Bu tür tüm insanlar için, Antroposofide var olan ve aslında Antroposofi olmadan var olamayacak olan, ancak bu bilgiyi öğretmeyen veya varsaymayan ve doğrudan bir kanal olarak insanları en yüksek gerçeklikle birleştirecek bir ibadet biçimi olabilir.

Hristiyan topluluğunun insana aktarması gereken şey en yüce olanıdır: tüm gerçekliği ve gücüyle yaşayan Mesih. Bundan daha yüce bir şey yoktur. Ancak bu, belirli bir zamanda ve insanlığın belirli bir ihtiyacı için mevcuttur.

Eğer Hristiyan Topluluğu yalnızca Antroposofistlerden oluşsaydı, Dr. Steiner misyonunun başarısız olduğunu düşünürdü. Antroposofik Topluluğun, uygarlıkta bir hareket olarak kendi büyük görevleri vardır; bu hareket, entelektüel materyalizmin hüküm sürdüğü bu çağda son derece önemlidir ve varlığını sürdürmek için yeterince mücadele etmelidir. Bu nedenlerle ve ayrıca mali nedenlerle, yeni bir topluluğun ağırlığını taşıyamazdı. Ancak bunun dışında, Dr. Steiner gelecekte sayıları artacak olan insanları da eğitmek istiyordu. Bu tür insanlar manevi birliktelik ararlar ve Dr. Steiner'ın verdiği şeyler aracılığıyla, Hristiyan Topluluğunun kendi yolunda getirdiği aynı yüce hedefe ulaşabilirler. Çünkü Antroposofik Hareketin amacı da beden ve kan yoluyla Mesih ile birlikteliktir. Bu birliktelik, bilinçsiz kalsa bile, meditasyonda ve ritüelde aynı şekilde deneyimlenebilir.

Dr. Steiner'a "Antroposofik Hareket ile Hristiyan Topluluğu arasındaki fark nedir?" diye sorulduğunda, şu cevabı verdi: "Antroposofik Hareket, insanın bilgiye olan ihtiyacına odaklanır ve bilgi getirir; Hristiyan Topluluğu ise insanın dirilişe olan ihtiyacına odaklanır ve Mesih'i getirir." Bilginin de kendi başına Mesih'e götürebileceği anlamını zaten gösterdik.

Hristiyan topluluğu içinde yaşayan kişi, ayin sırasında kendini Mesih'in doğrudan huzurunda hissedebilir. Ruhuna besin ve hayatına yardım bulur; dilediği kadar güçlü ve etkili bir yardım. Antroposofik bilginin ayrıntılarıyla uğraşmasına gerek yoktur, ancak antroposofik bilginin ulaşabileceği en yüksek hedefe ortak olur. Bilgiye talep varsa, Hristiyan topluluğunu yöneten ve Antroposofiden bu kadar zenginlik almış olan bizler, ona Antroposofiden ihtiyaç duyduğu yardımı verebiliriz. Çünkü amacımız, oluşmakta olan dünya

anlayışına ayak uydurmak ve geçip giden dünya anlayışında kalmamaktır. Ancak tüm bunlarda

RUDOLF STEINER HAYATIMA GİRİYOR 123 Bireye, hem rahip hem de cemaat üyesine, en büyük özgürlük bırakılmıştır. Hiçbir antroposofik öğreti, Hristiyan Cemaatinin dogması değildir. Hristiyan Cemaatini birleştiren şey, elbette yeni bir manevi öğretinin ışığında görülen Hristiyanlığın büyük temel gerçekleridir -ve modern zamanların tarihi, bunun olmadan kaybolacaklarını göstermektedir- ancak insanın gerçek kurtuluşuna götüren şeyi ifade edecek şekilde verilmiştir. Antroposofik Topluluk, kültürün tüm alanlarını kapsayan bir uygarlık hareketidir. Hristiyan Cemaati, tüm insanları kucaklayabilen bir Kurtuluş Kilisesidir.

Bütün bunlar açıkça algılanıp dile getirilirse ve insanlığa özgü duygular arada bir ortaya çıkmazsa, herkes kendi yerinin neresi olduğunu kendisi bilebilir. İnsanlığa yardımcı olmaya ve Mesih'le birlikte çalışmaya en çok katkıda bulunan şey, onun için doğru olan şeydir.

Rudolf Steiner'ın Hristiyan Topluluğu'nun kuruluşunda "danışman ve yardımcı" rolünü üstlenmesinin anlamı buydu. Antroposofinin kendisi bir yana, hayatının en büyük eseri Antroposofik Topluluk'tu. Ancak, tüm insanların gerçek anlamda ve modern çağımızın ihtiyaçlarına göre Hristiyan olmalarına yardımcı olacak bir topluluğun ortaya çıkması doğruydu. Antroposofinin amacı, saf ve yüce bir ruhla, Mesih'i çağımızdaki tüm insanlara ulaştırmanın bir aracı olmaktır. Bununla birlikte, zengin yeni bilgisiyle Antroposofi, bu insan topluluğunun özü olmayı değil, talep edilip edilmeyeceğini beklemeyi ve görmeyi arzuladı; ancak elbette, talep etmeyenlerin de hizmetindedir.

Doğa ve ruh arasındaki gerçek ve sağlıklı ilişki artık kabul edildiğine göre, gerçek bir Hristiyan topluluğunun birleşebileceği ve kendilerini yukarıya ve ileriye doğru eğitebileceği kutsal ayinlere ve eylemlere yeniden erişim

sağlanabilir. Aynı şekilde, Mesih'i gerçek güçle ilan etmenin ve O'nu açığa çıkarmanın yolu da yeniden bulunabilir.

124 Rudolf Steiner, insan ve yeryüzü üzerindeki canlı eylemiyle hayatıma giriyor. Sadece böyle bir müjde, materyalist bir çağda varlığını sürdürebilir.

Ancak tüm bunlar artık kendi başına ortada duruyor ve kendi kendini açıklıyor; eğer burada anlatılıyorsa, bunun nedeni sadece birçok insanın net bilgi istemesi değil, aynı zamanda Rudolf Steiner'ın bir insan olarak tüm bu şeylerde kendini göstermesidir.

*****

Bunun ardından, aktif olarak görev yaptığım Bakanlık görevinden istifa ettim. Arkadaşlarımın büyük çoğunluğu gibi ben de Kilise'den ayrılmadım. Kimseyi de bunu yapmaya teşvik etmiyoruz. Bizi reddetme ve aforoz etme işini Kiliselere bırakıyoruz. Hayatımdaki bu adım konusunda Rudolf Steiner ile yaptığım görüşmelerden daha doğal ve gerçekçi bir şey düşünülemez. O, en ufak bir etki bile kurmaya çalışmadı. Hazırlık aşamasında ona, şimdiye kadar sahip olduğum pozisyondan ayrılacak kadar esnek hissettiğimi söyledim; bu, onun derslerinde söyleyeceklerine nasıl ikna olacağıma bağlıydı. Buna karşılık, eğer katılmaya karar verirsem, yeni hareketin liderliğinin muhtemelen bana düşeceğini söyledi. Ben de o anki fiziksel gücüm açısından bu göreve layık hissetmediğimi söyledim. Daha sonra, tamamen kendi adına, tekrar şöyle dedi: "Eğer pozisyonundan ayrılırsan, arkanda bir destek olmalı." Eski sistemden yeni sisteme geçişle ilgili aramızda konuşulan tek şey buydu. Böyle bir fonun var olmadığını hiç öğrenip öğrenmediğini bilmiyorum. Bu saf atmosferde duygusallık ve kişisel çıkarlar hiçbir rol oynamadı.

*****

Sadece Hristiyan Cemaatinin kuruluş tarihi bile koca bir cilt dolduracak kadar uzundur. İlk rahip topluluğunun ortak deneyimi, bir tapınağın en kutsal yerine aittir, reklam pazarlarına değil. Anlatılabilecekler bir gün kendi bağlamında sunulabilir. Ancak burada verilebilecek resimler iki şeyden bahsetmeden tamamlanmış olmaz. Rudolf Steiner

RUDOLF STEINER HAYATIMA GİRİYOR 125 Aramızda duruyordu, sorularımızı sanki kendi başına bir üniversiteymiş gibi, ama tamamen yeni bir düzenin üniversitesiymiş gibi cevaplıyordu. Ve aramızda, kendisinden daha üstün birinin armağanını saf bir şekilde getiren, tam yetkilere sahip bir elçi gibi hareket ediyordu. Orada bulunan hiç kimse, kutsal bir yerde olduğumuzdan şüphe duyamazdı. Dr. Steiner'a bakmak, kendi vicdanının sesi olmasa bile, ona bunu söylerdi.

Son iki yılda, Dr. Steiner ile görüşmelerimiz daha seyrek oldu. Zamanının büyük bir kısmını, Hristiyan Topluluğu ile ilgili en acil işlere ayırması gerektiği iddiasında haklıydık. Ayrıca, omuzlarında her gün taşıdığı Atlas benzeri yükü de görüyorduk. Hristiyan Topluluğu'nun merkezini açtığı Stuttgart'a geldiğinde, Waldorf Okulu, Kommende Tag*, Klinik, Bilimsel Araştırma Enstitüsü, Yayınevi, dergilerin yayın kurulları, Gençlik Hareketi, Antroposofik Topluluk—hepsi onun kapısında yalvarıyor, onun tavsiyeleriyle yaşamak istiyordu. Hepsinde de o, baş beyindi. İnsan zaafları ters gittiğinde, her zaman işleri yoluna koymak zorundaydı. Tüm bu acil ihtiyaçlar arasında en acil olanı hangisiydi?—tek ve yegane soru buydu. Kişisel bir soru sormak istediğim bir anı hatırlıyorum. Ama gözlerine baktım ve uykusuz gecelerin sonucu kızarmış ve yanmış göz bebeklerini gördüm ve kelimeler dudaklarımda kaldı. Üstelik şöyle düşündüm: Biz yaşlılar gerçekten de kişisel zenginliklerin fazlalığına eriştik; onun hâlâ ayırabileceği zaman, onu bizim tanıdığımız gibi tanıması gereken gençlere ait. Bu yüzden bir keresinde söylediği bir söz yeterliydi: Aramızdaki ilişki her zaman eskisi gibiydi, dış koşullar eski günlerdeki gibi insani ilişkilere izin vermese de.

Ama bunun karşılığında onu tanıma fırsatı buldum.

•Kommende Tag, Üçlü Birliğin fikirlerini hayata geçirmeyi amaçlayan, merkezinde bir anonim şirket bulunan büyük bir ticari girişimdi.

126 RUDOLF STEINER HAYATIMA GİRİYOR: Antroposofik Topluluğun Komitesinin yeni bir üyesi olarak katıldığım tüm toplantıların lideri ve katılımcısı olarak yeni bir yönüyle tanıştım.

Bunlar son derece ilginç toplantılardı. Dr. Steiner çoğu zaman sanki toplantılara aktif olarak katılmıyormuş gibi oturur, yorgun başını eline yaslar ve uyukluyormuş gibi görünürdü. Diğerlerinin konuşmasına izin verirdi ve onun huzurunda önce temkinli, sonra giderek daha canlı bir şekilde konuşurlardı. Hayatın en çeşitli alanlarından son derece yetenekli insanlardı. Dr. Steiner orada anlaşılmaz bir şekilde dinler, sonra aniden konuşmaya başlardı; bunun üzerine diğer konuşmalar tüm zayıflıklarıyla öne çıkardı. Üstün güç o kadar eziciydi ki, manevi olarak tanrıların bir draması gibiydi, ancak kişisel olarak çoğu zaman bir felaketti. Bu muhteşem insanların her egoist duygusu bir krizden geçti. Onlarca yıldır katıldığım birçok toplantıda, bir bireyin diğerleri üzerindeki üstünlüğünün bu örneğine eşdeğer bir şey görmedim. Dr. Steiner konuşurdu ve toplantıdaki birçok zihin tek bir fikirde olurdu; her halükarda direnişin bir önemi yoktu. Herkes onun görmediği şeye bakıyordu.

Dr. Steiner'ı övmek nadiren mümkündü. Bu da benim payıma düşmüş olsa da, onun hoşnutsuzluğuyla karşılaştığım zamandan bahsetmeyi tercih ederim, çünkü bu da bir ömür boyu süren ilişkinin bir parçasıdır. En yakın çalışma arkadaşlarından neredeyse hiçbiri, bir zamanlar onun sert eleştirisine maruz kalmamıştır. Çünkü özellikle acımasız nesnellik ve özveride çok şey bekliyordu. Dünyanın muazzam zorluğu karşısında, yetersiz olan insanlardan en iyi verimi almak istiyorsa, gördüğü kusurları ve hataları iyilikle örtbas edemezdi.

O zamanlar—Hristiyan Cemaati'nin kuruluşundan yaklaşık bir yıl sonra—Dr. Steiner'ı savunan bir makale yazmıştım. Muhaliflerine karşı fazla merhametliydi ve onlarla başa çıkmak için çok ileri gitmişti. Doğru, toplantıda tekrar tekrar—en az beş kez—şunu söyledi:

RUDOLF STEINER HAYATIMA GİRİYOR 127 beni suçlamadı. Ama editörleri ve komiteyi makalenin yayınlanmasına izin verdikleri için bir bütün olarak nasıl azarladığını derinden hissetmeden edemedim. Aslında, bu yöndeki isteklerini dile getirdiği çeşitli konuşmalardan haberdar değildim. Bu tartışmalarda her şey benim için insani olarak anlaşılır değildi, diğer bazı durumlarda da öyleydi. Ama bu kadar hassas ve zor anlarda bile, Rudolf Steiner'ın bir insan olarak nitelikleri hakkındaki en üstün görüşümü değiştirecek hiçbir şey söylenmedi veya yapılmadı.

Çok geçmeden bu tür makalelerin etkisini doğru tahmin edemediğimi fark ettim. Belki bilinçli olarak değil, ama kesinlikle bilinçsizce, etkileri sadece antroposofist olmayanlar arasında değil, Dr. Steiner'ın bana bir keresinde vurguladığı gibi, antroposofistlerin kendileri arasında da arzu edilen türden olmayabiliyor.

Her şeyden önce, Dr. Steiner'ın ölümünden sonra tam olarak kavrayamasam da, bir şey bana çok açıktı. Antroposofistlerin onu gerektiği gibi korumamış olmaları, bildiğimizden çok daha büyük bir acıya neden olmuştu. Muhalifler onu alay ve aşağılamayla kuşattılar ve antroposofistler bunu çok kolayca görmezden gelip, onun derslerinden keyif almaya devam ettiler. O, kendi kişiliğiyle ilgili değil, bu utanç verici saldırıların çalışmaları üzerindeki etkisiyle ilgili endişeliydi. Muhaliflerinin, çalışmalarını yok etmek için kişiliğini çamura buladıklarının tamamen farkındaydı. Ve antroposofistlerin bunu görmediğini fark etti. Kalelerine çekildiler ve duvarlarının etrafına ateş yakıldığını görmediler. Ben de bir keresinde Dr. Steiner'ın huzurunda bunu söyledim ve o da yürekten onayladı. Ancak o yıllarda bu konuda tam olarak ne hissettiğini söyleyemezdi; Başkalarının içgörüsünden ve

özgürlüğünden gelecek olanı beklemek zorundaydı, aksi takdirde sonunda birilerinin onu savunmak için ortaya çıkacağından emin olarak acınası bir yalvarışta bulunmak zorunda kalacaktı! O günlerde, daha sonra birinin bana söylediği gibi, "büyük bir açık yara gibiydi". Ve buradan, onun saydam sakinliğine ve nazik ruhuna yönelebiliriz.

128. Rudolf Steiner hayatıma giriyor; bu da onun yazdığı Hayatımın Hikayesi adlı kitapta da yer alıyor. Belki bu kitap da sonunda Dr. Steiner'ı kamuoyunun önüne doğru bir şekilde yerleştirmeye yardımcı olur!

Hayatının son aylarında onunla üç keyifli sohbet gerçekleştirdim. Bunları kendisi önermişti. Mayıs 1924'te Dornach'a gittiğimde, bir konferanstan sonra yanıma geldi. Sanki iyiliğin ta kendisiydi. Gerçek iyiliğin ne olduğunu anlamak istediğimde, karşımda nasıl durduğunu, iyilik ve ruhun ışığıyla parıldadığını hatırlıyorum. Konuşurken, şaşırtıcı bir şekilde, Antroposofik Topluluk'taki onu çok rahatsız eden bazı konulardan bahsetmekten açıkça memnun olduğunu gördüm. Takipçilerinin eksikliklerinden neredeyse bunalmış gibiydi. Ama sonra, sanki dünyada başka hiçbir şey önemli değilmiş gibi, kişisel meselelerime girdi. Fiziksel olarak iyi hissetmediğim için, yaşadıklarımı ayrıntılı olarak anlatmamı istedi. O an çok önemsiz göründüğü için, baskı altında bile bunu yapmak istemediğimde, en ufak işaretlerden bile her şeyi anladı.

Ölümünden sonra ancak anladım ki, onunla yaptığım son kişisel konuşma, o an bilinçli olarak fark ettiğimden daha derin bir anlamda aslında bir "veda" idi. Benim hakkımda, hayat ilişkimiz hakkında ne düşündüğünü ifade eder gibi görünen birkaç söz söyledi. Bunları anlatamayacak kadar kutsallar. Hastalığımla ilgili olarak uzaktan verdiği etkili tavsiyeler için ona bir kez daha teşekkür ettim. O da sonsuz bir nezaket ifadesiyle sözlerini kesti: "Hayır, sevgili Doktor Bey, bana yardım etme fırsatı verdiğiniz için size teşekkür ederim." Bunlar, yeryüzünde bana söylediği son sözlerdi. Onunla olan hayat ilişkimin bundan daha anlamlı veya güzel bir sonu düşünülemez.

Sanki o an temsilcisi olarak kabul edilmiş olabileceğim insanlığın kendisiyle bir söyleşi gibiydi. İnsanlık ona geniş ölçüde "yardım etme fırsatı" verecek mi?

Bu yaşamın ve faaliyetin aldığı boyutlar insanın nefesini kesiyordu. İki ve bir de...

RUDOLF STEINER HAYATIMA GİRİYOR 129 Aylar süren karın ağrısına rağmen, yaklaşık yetmiş konferans verdiği yarım haftalık bir dönemdi bu: her gün doktorlara ve ilahiyatçılara bir konferans, oyunculara ve sanatçılara bir konferans, sadece ilahiyatçılara bir konferans, Antroposofik Topluluğun toplanmış üyelerine bir konferans ve her iki günde bir Goetheanum'daki işçilere bir konferans. Bu konferansların hepsi kendi alanlarında uzman olan kişilere verildi ve her alanda eşi benzeri görülmemiş bir zenginlikte yeni bilgiler aktarıldı. Sanki Dr. Steiner'ı başka bir noktada sorgulamak yeterliydi ve dinleyicilerin üzerine insanüstü bir bilgi seli akıyordu. Ama sonuçta, konferansların stenografik kayıtları mevcut ve gelecek bir çağ o dönemde neler olup bittiğini değerlendirebilecek. Goetheanum'daki her gün o kadar yoğundu ki, başlı başına bir çalışma dönemi gerektiriyordu. Tekrar tekrar kendime sordum: Dünya tarihinin neresinde buna benzer bir şey oldu? Bunu görmeyi sağlayan kör bir coşku mu, yoksa görmemek çok daha büyük bir kör aptallık mı? Geldiğinde çoğu zaman çok zayıf olan Rudolf Steiner, ders verirken kendini iyi hissediyordu ve dersler ilerledikçe daha da dinçleşiyordu. Ancak kendisine gelen ve talepte bulunan iki yüz kişiyle görüşme yapmak zorunda kalması, gücünün yetmediği bir durumdu. (Kapıcı ziyaret sayısını saydı. Dr. Steiner kendisi bunu asla yapmadı ve bundan hiç bahsetmedi.) Yine de insanlar onu kendi kişisel işleri için acımasızca kullanmaya devam ettiler -buna örnekler verebilirim-

Yıllar önce, ruhların iyileştirilmesiyle ilgili çok daha mütevazı çalışmalarım bağlamında, Dr. Steiner bir keresinde karıma şöyle demişti: “Bütün bu ziyaretleri kesmeli. İnsanların ona söyledikleri her şey içinde birikiyor ve bu

da onu hasta ediyor.” Gerçekten ruhsal ayırt etme ve öğüt verme için ne kadar içsel fedakarlık gerektiğini tahmin edebilenler – bu fedakarlık, yaygın olarak “sevgi” olarak adlandırılanın çok ötesindedir – o günlerde neler olup bittiğini anlayabilirler. Son hastalığı sırasında Rudolf Steiner'ın kendisi, son darbenin, ziyaret sayısının...

130 RUDOLF STEINER HAYATIMA GİRİYOR Kişisel röportajlar, konferanslar değil. Elbette, daha önce, Yönetim Kurulu üyelerinden biri antroposofistlerden kendisine olan sevgilerini, ondan çok fazla kişisel talepte bulunmayarak göstermelerini istediğinde, Dr. Steiner şöyle demişti: “İnsanların bana gösterebileceği tek sevgi, bana ihtiyaç duyduklarında gece gündüz beni aramalarıdır.” Ancak son sözler yeterince derin bir sorumluluk duygusuyla karşılanmadı. Bu nedenle, din dilinde şöyle denebilir: Dr. Steiner insan “günahlarının” elinde öldü. Dışarıdakiler ve içeridekiler birlikte çalıştılar. Özgürce verdiği yardım onu ölüme götürdü.

*****

Altı ay sonra tabutunun yanında duruyordum. Hiçbirimiz Rudolf Steiner'ın bu hastalığa yenik düşeceğini beklemiyorduk. Ruhun uzak yolculuğuna çıkarken terk ettiği fani beden, neredeyse tamamlanmış olan İsa heykelinin ayak ucunda, ölüm döşeğinde yatıyordu. Ölen kişinin yüzüne bakanlar, ruhun yeryüzündeki gerçekten büyük bir insanın yaşamında bedenden neler yaratabileceğini görebiliyordu. Yüz hatlarının yüceliği ve saflığı her türlü sınava eşitti ve eşsizdi. Belki de ölüm maskesi, eğer bir gün resim olarak yeniden üretilirse, birçok kişiyi ikna etmenin bir yolu olacaktır. Bakışlar tekrar tekrar terk edilmiş dünyevi bedenden, geleceğe doğru etkileyici bir jestle işaret eden büyük İsa figürüne çevriliyordu. Öğrenci, Üstadın ayaklarına kapanmıştı. Sanki İsa, kendisi dünyanın geleceğine doğru durmaksızın ilerlerken, öğrenciyi koruyucu kollarıyla kendine alıyormuş gibiydi. Öğrencinin görevi tamamlanmıştı. Üstadın alnı, ilahi dünya amaçlarının mücadelesiyle ışıldıyordu.

Bayan Dr. Steiner'in isteği üzerine ve Dr. Steiner'in büyük derslerinin çoğunu verdiği, görkemli bir şekilde dekore edilmiş salonda, Hristiyan cemaatinin ritüeline göre cenaze törenini gerçekleştirirken, serpilen sudan bir damla alnın ortasına düştü ve tüm tören boyunca orada parıldayan bir elmas gibi ışıldadı. Birçok mumun ışığı bu damlada yansıdı.

RUDOLF STEINER HAYATIMA GİRİYOR 131 parıldayan yıldız—tıpkı daha yüksek dünyalardan gelen ışığın vahiylerinin ruhunda yansıması gibi. Böylece süslenmiş beden tabuta gömüldü.—Bana sanki daha yüksek Ruhlar, yeryüzünde bir resimle, deneyimlememiz gerekenleri göstermiş gibiydi.

Ayin sona erdiğinde, ruhumda güçlü bir izlenim kaldı: “Bu iş artık tamamlandı. Büyük bir soru gibi insanlığın önünde duruyor. Bu işe ait olan herkes, güçlerini tek bir amaç doğrultusunda ona adarsa, başarılı olacaktır!”

Son

ÇEVİRMEN NOTU

Teosofi Cemiyeti'nin tarihine ve Rudolf Steiner'in bu cemiyetle olan önceki bağlantısına aşina olmayan okuyucular için, bu kitaptaki bazı pasajları açıklamak amacıyla kısa bir not eklemek yerinde olacaktır. Rudolf Steiner, yüzyılın başlarında birkaç yıl boyunca Teosofi Cemiyeti'nin Alman Şubesi Genel Sekreteri olarak görev yapmış, ancak her zaman tamamen özgür ve bağımsız bir şekilde çalışmıştır. Başından beri, özellikle Hristiyanlık konusundaki öğretileri, Annie Besant ve Teosofi Cemiyeti'ndeki diğer tanınmış liderlerin öğretilerinden temel olarak farklıydı. Antroposofik Hareket'in Teosofi Cemiyeti çerçevesinde başladığı söylense de, bunun her zaman tamamen bağımsız bir düşünce akımı olduğunu ve nihai ayrılığın kaçınılmaz olduğunu da hatırlamak gerekir. Rudolf Steiner, 1910 yılından itibaren Teosofi Derneği'nde verilen, İsa'nın bir Hindu çocuğunun

bedeninde enkarnasyonu hakkındaki öğretileri kabul edemedi ve 1912'de Alman Bölümü'nün tüzüğü Bayan Besant tarafından iptal edildi. Bunun üzerine Antroposofik Dernek ayrı bir kuruluş olarak kuruldu ve 1923 Noel'inde yeni bir anayasa ve biçim aldı.

DSO

Amerika Birleşik Devletleri'nde basılmıştır 91960000IB